

Vergaderjaar 1985–1986

19261

Verzekering van werknemers tegen geldelijke gevolgen van werkloosheid (Werkloosheidswet)

Nr. 14¹

EINDVERSLAG

Vastgesteld 13 maart 1986

Na kennisneming van de memorie van antwoord en de daarbij gevoegde nota van wijziging, zijn in de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid² nog de onderstaande vragen gesteld en opmerkingen gemaakt. Met het oog op de overzichtelijkheid heeft de commissie deze vragen en opmerkingen gerangschikt naar de indeling van paragrafen in de memorie van antwoord. Onder het voorbehoud dat de regering deze tijdig zal hebben beantwoord acht de commissie de openbare beraadslaging over dit wetsvoorstel genoegzaam voorbereid.

¹ Stuk nr. 9 zal niet verschijnen

² Samenstelling:

Leden: Scholten, Poppe (PvdA), Weijers (CDA), Kraaijeveld-Wouters (CDA), voorzitter, Beckers-de Bruijn (PPR), Spieker (PvdA), Moor (PvdA), De Korte (VVD), Gerritse (CDA), Buurmeijer (PvdA), ondervoorzitter, Toussaint (PvdA), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Leerling (RPF), Schutte (GPV), Groenman (D'66), Van der Vlies (SGP), Willems (PSP), Brouwer (CPN), Oomen-Ruijten (CDA), Ter Veld (PvdA), Ubels-Veen (EVP), Dales (PvdA), Korthals (VVD), Linschoten (VVD), Paulis (CDA), Nijhuis (VVD), Bosman (CDA).
Plv. leden: Worrell (PvdA), Hermesen (CDA), Van Dam (CDA), Leijnse (PvdA), Alders (PvdA), Van Erp (VVD), Van Muiden (CDA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Salomons (PvdA), Hermans (VVD), Nypels (D'66), Wolters (CDA), Wöltgens (PvdA), Knol (PvdA), Kamp (VVD), De Grave (VVD), Evenhuis-van Essen (CDA), Metz (VVD), Van der Linden (CDA)

	Blz.			Blz.
1. Algemeen	3		3.4.1.4.	Overige werkloosheidsaspecten
Procedure	5		3.4.2.	Referente-eis voor het recht op uitkering
Visie op de sociale zekerheid en de rol van de overheid daarbij	8		3.4.3.	De uitsluitingsgronden
Visie op de stelselherziening	11		3.4.3.1.	Ziekte
Overige algemene opmerkingen	14		3.4.3.2.	Illegalen
– Financieringsgrondslag	14		3.4.3.3.	Wettelijke vrijheidsberoving
– Positie advies- en uitvoeringsorganen	15		3.4.3.4.	Buitenlandse verblijven
– Relatie met Europese ontwikkelingen	16		3.4.3.5.	Overige aanspraken uitsluitingsgronden
– Een afzonderlijke herintredersregeling voor vrouwen	16		3.5.	Het geldend maken van het recht op uitkering
– Arbeidsparticipatie van vrouwen naar leefvorm en leeftijdsgroep	16		3.5.1.	Verwijtbare werkloosheid
1.1. Werkloosheidsuitkeringen	17		3.5.2.	Niveaubegrenzing in geval van verwijtbare werkloosheid
1.2. Wet Inkomensvoorziening oudere werkloze werknemers	17		3.5.3.	Het sanctiebeleid
De IOW in relatie tot de nWW en de ABW	17		3.5.4.	Redelijkheidstoetsing
Zelfstandigen	18		3.5.5.	Omkering van de bewijslast
Toelatingscriterium	18		3.5.6.	Gevolgen weigering van de uitkering
Overgangsregeling	18			Passende arbeid
1.3. Toeslagenwet	19		3.6.	Betaling
Algemeen	19		3.7.	Duur en hoogte van de uitkering
Bovenwettelijke uitkeringen	20		3.8.	De vervolguutkeringen en doorwerking van de keuze ten aanzien van niveau
De vrijlatingsregeling in de Toeslagenwet	20		3.8.1.	Algemeen
De gelijke behandeling van gehuwden en ongehuwd samenwonenden	21		3.8.2.	Werkloosheids- en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen (23 jaar en ouder)
Overige onderwerpen met betrekking tot de Toeslagenwet	22		3.8.4.	Uitkeringen voor jongeren
1.4. Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	23		3.9.	De vrijwillige verzekering voor uitkeringen bij werkloosheid
1.6. Voorlichting	24		3.12.	De voorzieningen in de Werkloosheidswet
1.7. Stelselherziening als proces	24		3.12.1.	Algemeen
			3.12.2.	Loonsuppletie
2. Adviezen en standpuntbepaling	25		4. Deregulering, misbruik en oneigenlijk gebruik	57
2.1. Algemeen	25		4.5.	De toedeling van bevoegdheden
2.2. Stelselherziening en ombuigingen	25		4.6.	Werkdruk van het bestuurlijk en justitieel apparaat
2.4. De uitkeringsduur	25		4.8.	Misbruik en oneigenlijk gebruik
2.5. Gelijke behandeling van mannen en vrouwen in de sfeer van de werkloosheidsverzekering	26		5. De financiële effecten van de stelselwijziging	58
3. De hoofdlijnen van het wetsvoorstel	27		5.1.	Inleiding
3.2. De systematiek van de wet	27		5.1.1.	Algemeen
3.2.1. Algemeen	27		5.1.2.	De vooronderstellingen
3.2.2. Het ontstaan van het recht op uitkering	28		– de berekeningsmethodiek	60
Eerste werkloosheidsdag	28		– arbeidsongeschiktheidsregelingen	61
Verschil uitsluitingsgronden en weigeringsgronden	29		– werkloosheidsregelingen	61
Toekenning van uitkering	30		5.1.3.	De uitvoeringskosten
3.2.3. Het geldend maken van het recht op uitkering	30		5.2.	De huidige situatie werknemersregelingen
3.2.4. De betaling van de uitkering	31		5.3.	De structurele mutatie in de bruto uitkeringslasten
3.3. De personenkring	31		– berekeningen voor de periode 1986 t/m 1990	64
3.3.1. Algemeen	31		5.4.	Een nieuwe financieringsstructuur: structurele situatie
Directeuren NV/BV	31		5.5.	Een nieuwe financieringsstructuur: de situatie in 1986
Thuiswerkers, afroepcontracten	32		5.6.	Structurele inkomensgevolgen
Productie-coöperaties	32		5.6.1.	Algemeen
Startende zelfstandigen	33		5.9.	Financiële gevolgen van verschuivingen in de uitvoering
Toelating tot de werknemersverzekering	33			
3.3.2. Het overheidspersoneel	33		7. Artikelen	69
3.3.4. Het huishoudelijk personeel/alpha-hulpen	34			
3.4. De voorwaarden voor het recht op uitkering	34			
3.4.1. Verzekerd risico: werkloosheid	34			
3.4.1.1. Verlies van arbeidsuren	34			
3.4.1.2. Beschikbaarheid	35			
3.4.1.3. Productieve arbeid	36			

1. ALGEMEEN

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden gehoopt dat na de uitvoerige schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling, talrijke verbeteringen aangebracht zouden worden in de nieuwe Werkloosheidswet met betrekking tot de structuur van de wet. Het resultaat is echter tegengevallen, zo zeiden zij, wijzend op de nota van wijziging (19 261, nr. 11). Zij vermoedden dat dit ten dele het gevolg is van de enorme complexiteit van de materie. Zij spraken de hoop uit dat het niet te wijten is aan een geringe aandacht van het ministerie voor de uitvoerbaarheid van de wetgeving en de rechtszekerheid van de uitkeringsgerechtigden.

Toch meenden zij er opnieuw met nadruk op te moeten wijzen dat, naast de onoverkomelijke bezwaren die zij hebben tegen de inkomenseffecten als gevolg van de voorgestelde wijzigingen van uitkeringsduur en uitkeringshoogte, zij ook zeer ernstige bezwaren tegen het wetsvoorstel hebben op juridische en wetstechnische gronden. Ook de conclusie van mr. F. M. Noordam in Sociaal Maandblad Arbeid (SMA) van februari 1986 luidt dat het wetsvoorstel, met inbegrip van de memorie van toelichting op een groot aantal punten rammelt. Onvolledige en inadequate formuleringen, ontbrekende en onvoldoende motiveringen, zwakke c.q. onhoudbare dogmatische uitgangspunten. (blz. 111) Deze conclusie deelden zij. In alle voorgaande stadia hadden de leden van de P.v.d.A.-fractie al op de in dit artikel genoemde elementen gewezen. Zij zouden daar nog op terugkomen. Zij hoopten, gelet op het belang van uitkeringsgerechtigden, dat de kritiek van mr. Noordam op de legislatieve arbeid van het ministerie uiteindelijk zal kunnen worden weersproken. De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden gerekend op de beschikbaarheid van de toegezegde gegevens met betrekking tot de uitwerking van de arbeidsverledeneis voor diverse groepen uitkeringsgerechtigden alsmede van de uitwerking van de invoering van het verzorgingsforfait. Deze berekeningen waren toegezegd in de memorie van antwoord vóór de toen verwachte plenaire behandeling op 4 maart 1986.

Het had deze leden bevreemd dat uitstel van de zijde van de Kamer waar het de te volgen procedure betreft, ook heeft moeten leiden tot uitstel van de verstrekking van de relevante informatie. Wat is daarvan de achtergrond? Waarom heeft deze informatie de Kamer niet op een zodanig tijdstip kunnen bereiken dat bij het opstellen van het eindverslag hierover kon worden beschikt? De onvolledige wijze waarop het kabinet de Kamer meent te moeten informeren (deze leden zouden later nog meer voorbeelden daarvan naar voren brengen) bemoeilijkt nog eens te meer een zorgvuldige behandelingswijze van het voorliggende wetsvoorstel.

Met belangstelling en waardering hadden de leden van de C.D.A.-fractie kennis genomen van de memorie van antwoord. Talrijke onderdelen van de wet en zeer veel artikelen zijn zowel in de memorie van toelichting als in de memorie van antwoord, als ook in gevoerde mondelinge gedachtenwisselingen uitvoerig toegelicht en besproken. Een nadere wetstechnische discussie zal tevens bij de artikelsgewijze behandeling kunnen plaatsvinden. In het voorlopig verslag hadden de C.D.A.-fractieleden reeds een voorlopig oordeel gegeven over de andere voorstellen die gelijktijdig in behandeling zijn. Nu zij inmiddels ook over die wetsvoorstellen hun voorlopige bevindingen hadden gegeven in de onderscheiden voorlopige verslagen, zouden zij zich nu zoveel mogelijk van een verdere oordeelsvorming daaromtrent onthouden, behalve in die situaties waar een sterke samenhang met dit wetsvoorstel aanwezig is.

De leden van de V.V.D.-fractie spraken hun grote waardering uit voor de uitvoerige en gedegen beantwoording van de talloze opgeworpen vraagpunten in het voorlopig verslag. Zij benadrukten nogmaals te

hechten aan een zorgvuldige behandeling. Zij achtten deze in ruime mate gewaarborgd, waarbij zij met name wezen op de zeer lange voorbereidings-tijd (circa 5 jaar) en de talloze uitgebrachte adviezen (gevraagd en onge-vraagd) van onder andere de Sociaal-Economische Raad, de Sociale Verzeke-ringsraad, de Emancipatieraad en van werknemers- en werkgeversorganisa-ties. Helaas echter, zo constateerden deze leden, is op vele punten sprake van niet eensluidende opvattingen. Dit houdt echter niet in dat dit een zorgvuldige behandeling van het wetsvoorstel in de weg zou staan.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen nog wanneer de analyse (en de uitkomsten daarvan) van het onderzoek van het GAK (in opdracht van SVr en het ministerie) over de arbeidsverledeneis uiterlijk beschikbaar zal zijn. Zij vroegen dit mede in verband met de door hen in het voorlopig verslag gestelde vragen met betrekking tot enkele varianten op de door het kabinet voorgestelde arbeidsverledeneis.

De leden van de D'66-fractie hadden met teleurstelling kennis genomen van het feit dat aan een aantal van hun opmerkingen en vragen in de memorie van antwoord is voorbijgegaan. Zij zouden deze in dit verslag opnieuw naar voren brengen. Voor de wel gegeven antwoorden en inlichtingen waren zij het kabinet erkentelijk.

De teleurstelling van deze leden bleef evenwel niet beperkt tot het achterwege blijven van een aantal antwoorden. Uit de memories van antwoord met betrekking tot de wetsvoorstellen in het kader van de stelselherziening, trokken deze leden de conclusie dat het kabinet er blijkbaar weinig aan gelegen is om het draagvlak in de Kamer voor de ingrijpende wijzigingen te vergroten. Voorstellen van de coalitiefracties C.D.A. en V.V.D., bedoeld om de scherpste kanten van de voorstellen af te slijpen, worden niet gehonoreerd, laat staan dat aan meer fundamentele kritiek van de D'66-fractie en andere oppositiefracties en belangrijke groeperingen van buiten het parlement wordt tegemoetgetreden vanuit een wens om tot meer (maatschappelijke en politieke) overeenstemming te komen. Uit de memories van antwoord blijkt dat het kabinet niet bereid is enige prijs te betalen voor zulk een breder draagvlak, aldus constateerden zij.

De leden van de fractie van de C.P.N. constateerden dat niet alleen vanuit de verschillende fracties op grondige wijze de wetsvoorstellen worden bestudeerd, maar dat dat zeker ook geldt voor de verschillende maatschappelijke groeperingen, uitvoeringsinstanties en deskundigen die zich bezighouden met de «stelselherziening». Zij noemden in dit verband de vele schriftelijke commentaren die binnenkomen, de door de FNV georganiseerde «Dag van de sociale zekerheid» op 24 januari jl., de vele plaatselijke en regionale bijeenkomsten en het in februari uitgekomen themanummer van Sociaal Maandblad Arbeid. Zij achtten de in dit kader aangedragen fundamentele kritiek, die zich zowel op de inhoud als op de wettechnische aspecten van de voorstellen richt, van wezenlijke betekenis en waren van mening dat nog steeds nieuwe gezichtspunten worden aangedragen die van belang zijn voor de beoordeling van de wetsvoor-stellen. Zij vroegen de bewindslieden in dit verband om een reactie op de in genoemd themanummer van SMA geformuleerde kritiek. Het bevreemd-de deze leden dat het kabinet geen gevolgen verbindt aan het feit dat de voorstellen in zeer brede kring worden afgewezen.

De leden van de fractie van de C.P.N. hadden de indruk gekregen dat de waardering die in de eerste alinea van de memorie van antwoord wordt uitgesproken niet steeds als richtsnoer heeft gediend bij de beantwoording van de vele vragen in het voorlopig verslag. Zij vonden dit verontrustend, juist omdat die vragen een vertaling zijn van de maatschap-pelijke onrust die de voorstellen van het kabinet veroorzaakt hebben.

De leden van de fractie van de P.P.R. zegden het kabinet dank voor de uitvoerige memorie van antwoord. Toch meenden zij te moeten opmerken

dat het beste antwoord dat het kabinet op het voorlopig verslag van de Kamer had kunnen geven helaas is uitgebleven, welk antwoord had moeten luiden: «Na een zorgvuldige afweging van alle door de diverse kamerfracties naar voren gebrachte fundamentele bezwaren tegen zowel de inhoud van de voorstellen als de zorgvuldigheid van de vormgeving hebben wij besloten Hare Majesteit de Koningin machtiging te vragen om de wetsvoorstellen inzake de stelselherziening sociale zekerheid in te trekken».

De leden van de P.S.P.-fractie hadden met gemengde gevoelens kennis genomen van de uitvoerige memorie van antwoord en de zeer beknopte nota van wijziging. Enerzijds stelden zij de uitvoerige technische beantwoording op prijs, anderzijds stelden zij vast dat op de vele door hen gestelde kritische opmerkingen ten aanzien van aard en tempo van de stelselherziening absoluut niet overtuigend is gereageerd. Zo misten zij een reactie op hun stelling in het voorlopig verslag dat er weinig samenhang in de verschillende wetsvoorstellen te ontdekken is en dat er op belangrijke punten sprake is van slechts een eerste stap in de beoogde herziening van het stelsel van sociale zekerheid. In hun afwijzende opvatting over het voorliggende wetsvoorstel werden deze leden gesterkt door de uitvoerige en goed doordachte commentaren van de vakbeweging, sociale hulpverleners en in diverse vakbladen. Heeft het kabinet, zo wilden deze leden vernemen, kennis genomen van het februarinummer van Sociaal Maandblad Arbeid, dat geheel bestaat uit artikelen van bij uitstek als deskundig bekend staande buitenstaanders? Graag zagen zij een reactie van de bewindslieden tegemoet op de stellingname van prof. dr. G. M. J. Veldkamp in genoemd tijdschrift, waarin hij de opportuniteit van de voorgestelde stelselherziening op ten minste vier fundamentele onderdelen in twijfel trekt.

De leden van de P.S.P.-fractie zagen zich genoodzaakt om hun bijdrage aan het eindverslag te beperken tot slechts een enkel aspect dat in het bijzonder hun aandacht had getrokken, daarbij ook verwijzend naar hun bijdrage aan de eindverslagen van enkele andere wetsvoorstellen, behorende tot de stelselherziening.

Het lid van de R.P.F.-fractie had met zeer grote belangstelling kennis genomen van de memorie van antwoord. Hij sprak zijn waardering uit dat de bewindslieden er in zekere mate in geslaagd zijn op de overweldigende hoeveelheid vragen en aangedragen alternatieven uit het voorlopig verslag op verantwoorde wijze in te gaan. Toch had hij behoefte opnieuw zijn opvattingen omtrent de voorliggende stelselwijziging naar voren te brengen en zou hij ook nog op enkele specifieke onderdelen van dit wetsvoorstel ingaan.

Procedure

De leden van de P.v.d.A.-fractie ontkenden niet dat de discussie over de noodzaak van een herziening van het stelsel al jaren wordt gevoerd. Maar, zo meenden zij, daarmee is nog geenszins gegarandeerd dat er ook sprake is van een zorgvuldige en goed afgewogen wetgeving. In de discussie over de toekomst van een sociaal zekerheidsstelsel behoren de grote lijnen aan de orde te komen. De leden van de P.v.d.A.-fractie kunnen, zoals bekend, ook instemmen met enkele zeer grote lijnen, waaronder verlenging van de uitkeringsduur voor oudere werklozen. Zij merkten evenwel op dat deze doelstelling niet in de wetsvoorstellen is geëffectueerd. Oudere werklozen gaan er ten opzichte van de huidige situatie op achteruit! Eveneens hadden de leden van de P.v.d.A.-fractie ingestemd met een integratie van de WW en de WWV.

Andere doelstellingen, zoals de stapsgewijze verlaging van de uitkeringsduur, wezen deze leden uitdrukkelijk af. Bij wetgeving gaat het niet

alleen om keuzemomenten. Dan komt het erop aan om vanuit een bestaande situatie de juiste wegen te kiezen en oplossingen aan te dragen voor mogelijke knelpunten, ten einde een rechtvaardige uitkerings-systematiek in één nieuwe Werkloosheidswet mogelijk te maken. Niet alleen heeft het kabinet daarin gefaald, ook de wijze waarop met de wetsvoorstellen is omgegaan is niet zorgvuldig geweest. De SVr heeft een zeer krappe tijd toegemeten gekregen om over de wetsvoorstellen advies uit te brengen. Terecht heeft de SVr daarbij kwaliteit boven tijdigheid gesteld. Toch zijn de wetsvoorstellen ingediend, zelfs zonder het advies van de SVr af te wachten.

De Raad van State zegt in zijn advies dat de voorgelegde voorstellen op een niet gering aantal plaatsen de tekenen van haast bij de vervaardiging ervan vertonen. De wijze waarop de verdere behandeling in de Kamer tot nu toe heeft plaatsgevonden vertoont eveneens alle sporen van haast waartoe het kabinet voortdurend oproept. De beantwoording van de vragen van de zijde van de Kamer door het kabinet kan, deels als gevolg van die op politieke opportuniteit gestoelde haast, de toets der kritiek lang niet altijd doorstaan. De betrokkenheid van maatschappelijke organisaties bij het proces van wetgeving is welhaast onmogelijk. De gedrukte Kamerstukken zijn amper in het land verschenen of de volgende fase van voorbereiding heeft reeds plaats gevonden. Een dergelijke werkwijze bij wetsvoorstellen die enerzijds zeer verstrekkende maatschappelijke gevolgen in zich dragen en anderzijds maatschappelijk zeer omstreden zijn achtten de leden van de P.v.d.A.-fractie ongepast. Zij wensten voorts uitgebreid geïnformeerd te worden over de uitkomsten van de administratieve en technische overleggen met de uitvoeringsorganisatie. Worden VNG en Divosa hierbij eveneens betrokken? Wat is de overweging geweest over de stelselherziening geen advies te vragen aan de commissie OWA.

Tussen de parlementaire behandeling van de wetsvoorstellen en de uiteindelijke invoering ziet het kabinet enige tijdsruimte – overeenkomstig de suggestie van de C.D.A.-fractieleden, hier aan het woord, ten einde de nodige zorgvuldigheid te betrachten, ten aanzien van de uitvoering. Dat zou, naar het oordeel van deze leden, er tevens toe moeten kunnen leiden – zoals zij reeds eerder betoogden – dat de invoeringsdatum niet voor alle wetten gelijk hoeft te zijn. Zij verwezen in dat verband naar het door hen gestelde in het voorlopig verslag over de Invoeringswet (19383). Onmiskenbaar bestaat er een spanningsveld tussen de zorgvuldigheid van wetgeving en de hoeveelheid tijd die het kabinet nog rest voor de verkiezingen. Tot nu toe valt, zo zeiden de C.D.A.-fractieleden de balans uit ten gunste van behandeling van de wetsvoorstellen voor het verkiezingsreces. Zij realiseerden zich daarbij dat de toegemeten tijd zeer kort is. In dat licht zouden zij gaarne het oordeel van het kabinet vernemen over de mogelijkheid dat de Tweede Kamer haar wetgevende arbeid zou voltooien voor het verkiezingsreces doch de Eerste Kamer daar niet meer aan zou toekomen. Hecht het kabinet aan afronding van de behandeling door de Tweede Kamer vóór mei a.s.? Het kwam de leden van de C.D.A.-fractie voor dat een dergelijke procedure te prefereren zou zijn. Immers, in het voorlopig verslag hadden zij reeds opgemerkt dat de door hen te hanteren criteria voor de beoordeling van deze wetsvoorstellen niet beïnvloed worden door komende verkiezingen, noch door een andere kabinetssamenstelling.

De leden van de V.V.D.-fractie hechtten, evenals het kabinet, aan een zo spoedig mogelijke afronding van de parlementaire besluitvorming met betrekking tot het nieuwe stelsel van sociale zekerheid, met inachtneming van een zorgvuldige uitvoering van de verschillende regelingen.

De hier aan het woord zijnde leden vroegen naar de budgettaire gevolgen van het later dan 1 mei 1986 invoeren van het nieuwe stelsel

van sociale zekerheid. In dit verband vroegen zij naar het besparingsverlies met betrekking tot de bruto-uitkeringslasten in 1986 ten opzichte van het oorspronkelijk kabinetsvoornemen en de Nader Rapport-variant (zie tabel 5.3.e in de memorie van antwoord). Wat is het besparingsverlies bij invoering op 1 oktober 1986, op 1 november 1986 en op 1 januari 1987? Tevens vroegen zij naar de budgettaire gevolgen voor de schatkist bij invoering op 1 oktober 1986, op 1 november 1986 en op 1 januari 1987. Hoe kan dit worden uitgedrukt in termen van het financieringstekort (in % NI) enerzijds en de financiële positie van de sociale fondsen (sociale premies) anderzijds. Vervolgens informeerden zij naar het technisch overleg, dat wordt gevoerd tussen het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de uitvoeringsorganen. Zij vroegen met name naar de administratieve en technische gevolgen en de mogelijke knelpunten van de nWW, de Toeslagenwet en de wijziging van AAW/WAO.

Het streven naar een bredere parlementaire ondersteuning van de wetsvoorstellen zou eens te meer van groot belang zijn waar de sociale partners het in de SER niet eens zijn geworden en het kabinet uit dat feit niet de conclusie heeft willen trekken dat het wenselijk zou zijn om te pogen die overeenstemming alsnog te bereiken, zo merkten de D'66-fractieleden op. Is het niet voor het eerst dat over een zo veelomvattende en zware operatie als de stelselherziening geen overeenstemming bestaat tussen de sociale partners? Zou de oorzaak daarvan niet veeleer gelegen kunnen zijn in de wetsvoorstellen dan in de opvattingen van de in de SER vertegenwoordigde organisaties van werknemers en werkgevers? De 5 verschillende standpunten, zoals die in het SER-advies naar voren zijn gekomen, verschillen weliswaar op nogal wat elementen, maar hebben toch ook een aantal zaken gemeen. Het meest nog springt toch een zekere gelijkgerichtheid in het oog waar het gaat om de uitkeringsduur bij werkloosheid; een meerderheid is te vinden voor een verlenging van de uitkeringsduur bij werkloosheid. Het kabinet heeft daaraan niet tegemoet willen komen, evenmin als aan de meeste andere suggesties. Deze leden achtten het bepaald een gemis dat door het kabinet niet is geprobeerd om alsnog in grotere mate op één lijn te komen met de SER. Waar deze zich goeddeels voor voldongen feiten zag geplaatst, kon moeilijk worden verwacht dat de onderscheiden organisaties zelf zouden streven naar een grotere mate van overeenstemming.

De leden van deze fractie betreurden dit te meer omdat de rol die in de komende jaren aan sociale partners wordt toebedacht voor de vormgeving en uitvoering van het sociaal-economisch beleid van grote betekenis is. Enerzijds bestaan gedachten – waartegen deze leden niet bij voorbaat afwijzend staan – om een deel van de sociale zekerheid te brengen onder de verantwoordelijkheid van sociale partners. Anderzijds wordt aan diezelfde partners een belangrijke rol toebedacht in het werkgelegenheidsbeleid, namelijk als het gaat om omvang, tempo en vormgeving van arbeidsduurverkorting. Door de fractie van D'66 wordt steeds gepleit om te streven naar een grote mate van overeenstemming tussen kabinet en sociale partners over het sociaal-economisch beleid, in de vorm van een sociaal contract voor de komende jaren. Zeker ook in dat licht achtten deze leden het onbegrijpelijk en ook niet aanvaardbaar dat het kabinet een in maatschappelijk en economisch opzicht dermate zwaarwegende zaak als de stelselherziening sociale zekerheid in zo korte tijd afgeremd wil zien. Het gevaar is immers bepaald niet denkbeeldig dat daardoor andere doelstellingen voor de komende jaren in het gedrang komen. Wel zeker waren deze leden zich ervan bewust dat kabinet en parlement een eigen verantwoordelijkheid hebben voor de (structuur van de) sociale zekerheid en strikt genomen daarom ook zonder overeenstemming met en tussen werknemers en werkgevers besluiten kunnen nemen. In de huidige situatie achtten zij dit echter niet verantwoord.

Deze leden wezen er in dit verband opnieuw op dat niet alleen de voorgenomen wetswijzigingen veraf staan van het merendeel van de

maatschappelijke opvattingen over de stelselherziening, maar dat door deze bovendien de totstandkoming van bovenwettelijke regelingen goeddeels onmogelijk wordt gemaakt. Kan het kabinet aantonen dat door de structuur van het door hem voorgestelde stelsel van sociale zekerheid die bovenwettelijke regelingen of verzekeringen, berustend op de eigen verantwoordelijkheid van sociale partners of van individuen, niet worden gefrustreerd? Deze leden zouden nog nader terugkomen op de onaantrekkelijkheid van het overeenkomen van bovenwettelijke uitkeringen. De leden van de D'66-fractie, hier aan het woord, hadden begrepen dat het kabinet thans streeft naar invoering van de wetgeving op 1 oktober 1986. Zij vroegen of dit dan geldt voor het geheel van de stelselherziening. Ook vroegen zij de bewindslieden hoe zij reageren op de van diverse zijden vernomen reacties, dat de op stapel staande wetgeving zoveel technische mankementen vertonen, zelfs van dien aard dat spoedig weer reparatiewetgeving noodzakelijk zal zijn. Is dat ook de verwachting van het kabinet, zo vroegen deze leden, die op hun vraag overigens een ontkennend antwoord verwachtten. Niettemin achtten zij het beredeneerde oordeel van het kabinet in dezen relevant.

Zij vroegen voorts waarop de mening stoelt dat eventuele technische feiten «stellig» zullen worden onderkend.

De leden behorend tot de fractie van de S.G.P. zouden het op prijs stellen te vernemen waarop de mening is gebaseerd dat eventuele «technische feilen» zich slechts op ondergeschikte punten zullen kunnen voordoen.

Het lid van de R.P.F.-fractie wees op de zich verdiepende discussie over de onderscheiden verantwoordelijkheden van overheid en sociale partners voor de inhoud en de uitvoering van de sociale zekerheid. Dit lid zag in recente uitlatingen van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de heer De Graaf, mogelijkheden om in de toekomst wellicht toch een modaliteit van het tweetrajecten-systeem te realiseren, door de overheid voor een uitkering op minimumniveau, terwijl de sociale partners zonder tussenkomst van de staat samen de bovenminimale uitkeringen regelen. Volgens het artikel «Herziening moet nog komen» in het Parool van 21 februari 1986 ziet de Staatssecretaris nog wel leeuwen en beren op de weg naar een dergelijke verschuiving van verantwoordelijkheden, zoals premieverhogingen en organisatorische problemen. Het hier aan het woord zijnde lid vroeg om een nadere uitleg van deze eventuele belemmeringen. Voorts stelde dit lid, dat de grote vraag is of de omvorming naar genoemde verantwoordelijkheidsverdeling nog wel zo direct mogelijk zou zijn na invoering van de huidige kabinetsvoorstellen. Of moet nu al worden geconcludeerd, dat realisatie van meer verantwoordelijkheid van sociale partners voor jaren zal zijn uitgesloten, omdat er rust nodig is in het sociaal zekerheidsstelsel?

Visie op de sociale zekerheid en de rol van de overheid daarbij

De leden van de P.v.d.A.-fractie onderschreven de stellingname dat de overheid mede-verantwoordelijk is en behoort te zijn voor het sociale zekerheidsstelsel. De aangevoerde argumenten, zoals het behoud van de koppelingssystematiek en de gelijke bescherming van werknemers in economisch sterke en zwakke sectoren – waarbij werknemers in de laatste sectoren toch al aan grotere risico's met betrekking tot werkloosheid bloot staan – zeiden zij te kunnen delen. Zij vroegen het kabinet wel dringend de voorgenomen stelselherziening juist in dat licht te heroverwegen. Zij vreesden dat bij doorvoering van de stelselherziening voor veel werknemers het verschil tussen sociaal verzekerd te zijn en daarvoor premie te betalen ten opzichte van anderen die in de ABW terecht komen, zo gering wordt, dat daarmee het draagvlak voor een verzeke-

ringstelsel wordt aangetast. Door de lage uitkeringen (ongehuwde werknemers jonger dan 27 jaar geraken al onder het minimumniveau bij een 70% uitkering indien zij het minimumloon plachten te verdienen; werknemers met een inkomen tot ruim f 3000 per maand vallen reeds onder de Toeslagenwet indien zij kostwinner zijn) zal het materiële effect van de sociale verzekering voor velen onzichtbaar worden. Een dergelijke aantasting van de sociale verzekeringsgedachte dient, zo meenden de leden van de P.v.d.A.-fractie, voorkomen te worden.

Zij achtten ondermeer een verhoging van het uitkeringspercentage naar 75% – eventueel met een tussenstap van 72,5% – hiertoe een noodzakelijk middel. Met een dergelijke uitkeringshoogte wordt ten minste voorkomen dat het overgrote deel van de werkloze werknemers afhankelijk wordt van toeslagen of aanvullingen krachtens de Algemene Bijstandswet. Onderkent het kabinet het risico van een indirecte aantasting van het wettelijk sociale zekerheidsstelsel door zijn eigen voorstellen, aldus vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie. Hoe denkt het kabinet dit risico te vermijden?

In het voorlopig verslag gaven de leden van de C.D.A.-fractie hun visie op de sociale zekerheid en de voorstellen tot stelselwijziging zoals die nu luiden. Zij herhaalden hun vraag of onze samenleving – zeker op lange termijn – niet een ander type sociale zekerheid zou behoeven dan nu door deze aanpassingen wordt voorgesteld. Immers, in de schriftelijke gedachtenwisseling tot nu toe wordt de discussie meer beheerst door het vraagstuk van de rol van de overheid en de verantwoordelijkheid van de sociale partners dan door de vraag of binnen een stelsel van sociale zekerheid meer eigen individuele verantwoordelijkheden beleefd zouden kunnen worden. Men denke bij voorbeeld aan keuzemogelijkheden en aan verzekeringen met een meer individueel karakter. Aangaande de door deze C.D.A.-fractieleden, en later door het CNV, geëntameerde discussie over de rol van de overheid en de verantwoordelijkheid van de sociale partners heeft zich allengs, naar hun oordeel, een te zwart/witte gedachtenwisseling ontsponnen, in de geest van: de overheid is er voor de zorg aan de onderkant en de rest is voor rekening en verantwoordelijkheid van de sociale partners. Naar het oordeel van deze leden ligt de wijsheid ook hier vermoedelijk in het midden. De overheid, als wetgever en als hoedster van het algemeen belang heeft zowel de verantwoordelijkheid voor een bodemvoorziening als voor een basisstructuur in wetgeving voor verzekering tegen werkloosheid en arbeidsongeschiktheid. Daarbij bepalen het tijdgewricht en de uitvoerbaarheid de feitelijke verantwoordelijkheidstoedeling. Die feitelijke toedeling van verantwoordelijkheden verdient twee kanttekeningen:

1. In de gedachtenwisseling wordt onvoldoende acht geslagen op de uiteindelijke verantwoordelijkheden. Immers, indien de sociale zekerheid geheel in handen komt te liggen van de sociale partners, alsmede de loonvorming, dan kan de overheid niet langer aanspreekbaar zijn voor het inkomensbeleid, werkgelegenheidsgevolgen etc. Althans, niet meer zó aanspreekbaar als nu wordt gesteld door bij voorbeeld de vakbeweging. In de financiële paragraaf zouden zij daarop nader terugkomen.

2. Op zich kiezen de leden van de C.D.A.-fractie voor een grotere verantwoordelijkheid van sociale partners voor de uitvoering en financiering van de sociale zekerheid. Dan zal de wetgeving nu en in de toekomst daar zoveel als mogelijk toe moeten bijdragen. In hun beschouwingen in hoofdstuk 4.5 zouden zij daarop nader ingaan.

Indien een meer geïntegreerd denken wordt betracht zou, naar het oordeel van de C.D.A.-fractieleden ook niet die strikte scheiding tussen minimumbehoefte-functie en loondervingsverzekering behoeven te worden aangebracht als nu in de gedachtenwisseling het geval is. Immers, de vraag is waarom sociale partners niet de volle verantwoordelijkheid zouden hebben voor een «vloer» in de verzekering. Zij kennen dat nu reeds in de minimumdagloonbepalingen en krijgen de uitvoering van de Toeslagenwet voor hun verantwoordelijkheid.

Deze leden zouden bij de bespreking van de Toeslagenwet daarop nader terugkomen. In deze gedachtenwisseling over de relatie overheid en sociale partners meenden zij echter deze opmerkingen te moeten plaatsen. De argumenten van het kabinet (blz. 6 memorie van antwoord) ten aanzien van de wetgevende verantwoordelijkheid van de overheid, sprak deze leden aan.

Indien de keuze – terecht – meer zou gaan in de richting van een basisverzekering met een minimum en een maximum, dan zou zowel daarbinnen als daarbuiten ruimte behoren te zijn voor het invullen van de eigen verantwoordelijkheid van zowel het individu als van de sociale partners, zowel binnenwettelijk als bovenwettelijk. Met het kabinet waren zij van oordeel dat een verdere uitwerking van deze gedachten, betrekking hebbende op verantwoordelijkheden en bevoegdheden, behoren te worden besproken tijdens de kabinetsformatie, mede in samenspraak met de sociale partners, dit alles in relatie tot het door hen in het voorlopig verslag voorgestelde permanente orgaan.

De leden van de V.V.D.-fractie deelden de opvatting van het kabinet, dat de verantwoordelijkheid voor de sociale zekerheid nooit uitsluitend in zijn totaliteit bij de sociale partners zal kunnen liggen (blz. 9 memorie van antwoord).

De leden van de fractie van D'66 hadden met belangstelling kennis genomen van de overwegingen van het kabinet in dit onderdeel. Ook zij onderschreven het op blz. 9 van de memorie van antwoord gestelde, dat de verantwoordelijkheid voor (het geheel van) de sociale zekerheid nooit uitsluitend bij de sociale partners kan liggen. De overheid heeft een verantwoordelijkheid voor het macro-beleid en tevens voor de inkomensontwikkeling van actieven en niet-actieven, en behoort die verantwoordelijkheid ook te hebben (al waren deze leden van mening dat zij van de verantwoordelijkheid voor de inkomens van niet-actieven weinig konden herkennen in het kabinetsbeleid).

De nota van het CNV, die door deze leden welwillend tegemoet wordt getreden, dient, zoals het kabinet stelt, eerst een breder draagvlak te krijgen. Bestaan er plannen om deze vraag voor te leggen aan de SER? De leden van de fractie van D'66 konden tevens onderschrijven dat het gaat om een gedeelde verantwoordelijkheid. Zij vroegen echter hoe het in overeenstemming valt te brengen dat – op blz. 8 van de memorie van antwoord – de sociale partners de primaire verantwoordelijkheid wordt toegeschreven voor de loondervingsfunctie («als verlengstuk van arbeid en arbeidsvoorwaarden»), terwijl daarentegen het vormgeven van die verantwoordelijkheid wordt gefrustreerd, omdat iedere aanvullende regeling die tussen werkgevers en werknemers wordt overeengekomen stukloopt op de werking van de Toeslagenwet en de IOW. Moet niet gevreesd worden, zo vroegen deze leden, dat de sterk verslechterde sociale zekerheidsrechten zullen leiden tot eisen van werknemerszijde voor aanvullende (c.a.o.-)regelingen, maar, waar deze niet of nauwelijks van nut zijn, uiteindelijk zullen leiden tot eisen voor loonsverhoging, ten einde dan ten minste de grondslag, waarover de uitkeringsrechten worden berekend te verhogen? Hoe meent het kabinet dit (eventueel) te moeten voorkomen en hoe ziet het de relatie van dit vraagstuk met het – ook goeddeels bij c.a.o. te regelen – belang van arbeidsduurverkorting?

Het R.P.F.-fractielid ging ook in meer algemene zin in op de taak van de overheid inzake de sociale zekerheid. Het stelsel wordt nu aangepast aan de «eisen des tijds», met de inhoud waarvan dit lid zich slechts in geringe mate kan verenigen. Hij had reeds eerder zijn ernstige bezwaren tegen de emancipatoire en individualiseringsmotivering van de herziening uiteengezet. In de memorie van antwoord wordt gesteld dat voorkomen moet worden dat een voorschot wordt genomen op de verwachting van

economische groei. Daarmee zei dit lid te kunnen instemmen. Maar zal de wetgever de druk kunnen weerstaan tot een nieuwe verbetering indien dat weer betaald kan worden? Betekent deze uitlating, dat het kabinet prioriteit zou willen geven aan verlenging van de tussenfase, dat opnieuw verwachtingen worden gewekt? Zou het niet beter zijn, indien de overheid zich beperkt tot het uitspreken van een garantie voor een minimumniveau, mede gelet op de uitspraak dat de sociale zekerheid niet dient om vernieuwingen te bewerkstelligen?

Visie op de stelselherziening

De leden van de P.v.d.A.-fractie onderschreven volledig de noodzaak van gelijke behandeling van mannen en vrouwen in het sociale zekerheidsstelsel. Zij meenden echter dat de wetsvoorstel hieraan niet voldoen, en wezen hierbij onder meer op de IOW. De stellingname dat gedeeltelijk arbeidsgeschikte werknemers voor hun werkloosheidsdeel gelijk behandeld zouden moeten worden als volledig werklozen konden de leden van de P.v.d.A.-fractie niet onderschrijven. Dit geldt naar hun opvatting alleen dan indien ook de feitelijke omstandigheden, een werkelijk gelijke kans op het verkrijgen van een arbeidsplaats, voor beiden gelijk zou zijn. In de verslagen over het wetsvoorstel inzake de wijziging van de WAO/AAW waren deze leden hierop reeds uitgebreid ingegaan. De gelijke behandeling van echtparen met anderen die samen een huishouding voeren achtten deze leden eveneens onjuist. Het huwelijk is van alle leefvormen een vrij exclusieve, juridisch vastgelegde, en daardoor herkenbare vorm waaraan traditioneel wettelijke rechten en plichten zijn toegekend.

De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden dat het een betere lijn zou zijn ook leden van de echtvereniging als individuen te behandelen, (zij erkennen daarbij overigens ten volle dat dit niet van de ene op de andere dag kan gebeuren), in plaats van het streven naar een gelijkstelling van een veelheid van meerpersoonsleefvormen met het huwelijk. De feitelijke ongelijkheid tussen niet-gehuwden en gehuwden geeft daartoe aanleiding. De onmogelijkheid een juridisch sluitende vorm te vinden voor een definitie van de met het huwelijk gelijk te stellen leefvormen eveneens. Uit praktisch oogpunt meenden deze leden dat de fraudegevoeligheid en de vergaande inbreuk op de privacy die met de controle gepaard zal gaan eveneens argumenten zijn om niet over te gaan tot deze gelijkstelling in de sociale verzekeringen. De leden van de P.v.d.A.-fractie waren het wel eens met de stellingname dat de sociale zekerheid meer op deeltijdwerkers moet worden toegesneden. Maar zij ontkenden dat het stelsel, zoals voorgesteld, deeltijdvriendelijk is. (blz. 11 memorie van antwoord). Enerzijds wezen zij erop dat alleenstaande deeltijdwerkers niet worden beschermd door een vorm van een minimuminkomensbescherming en, anderzijds constateerden zij dat zij, die full-time/part year werken door het voorgestelde stelsel niet worden beschermd. Zij zagen dit als een duidelijke lacune in de voorgestelde wetgeving.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden in deze paragraaf een beschouwing gemist over de gelijke behandeling tussen werkenden en uitkeringsgerechtigden. Zij hadden ernstige bezwaren tegen de dubbele achterstelling die in de sociale zekerheid en in andere regelgeving ten aanzien van uitkeringsgerechtigden naar voren komt. Dubbele achterstelling, want niet alleen zijn uitkeringsgerechtigden, buiten hun schuld, buiten de betaalde arbeid geraakt, met alle gevolgen daarvan voor hun inkomen, pensioenopbouw, mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de samenleving, maar ook verder is er sprake van ongelijke behandeling. Deze leden wezen ten eerste op de, wel in de voorstellen vastgelegde, maar al jaren niet nageleefde, koppeling tussen de ontwikkeling van de inkomens van werknemers en uitkeringsgerechtigden. Welke zekerheid kan het kabinet geven dat, na de stelselherziening, de Wet Aanpassingsmechanismen (WAM) wel wordt nageleefd?

De leden van de P.v.d.A.-fractie wezen verder op de merkwaardige situatie dat mensen met een uitkering meer belasting moeten betalen dan zij die aan de betaalde arbeid deelnemen. Niet alleen is er verschil in het forfait – een verschil wat in de wetsvoorstellen nog wordt vergroot door ook het forfait gedurende de eerste maanden van werkloosheid te verlagen – maar ook valt de arbeidstoeslag voor de werkloze c.q. arbeidsongeschikte werknemer weg. De vakantierechten van een werknemer, geregeld in de c.a.o., kunnen de vakantierechten die men krijgt bij werkloosheid ver te boven gaan. Zeker wanneer in de c.a.o. nog extra vakantie voor oudere werknemers is geregeld.

En dan nog, een werknemer pleegt te overleggen met de werkgever over het moment waarop vakantie wordt genoten. In de nota van wijziging wordt nota bene voorgesteld dat de bedrijfsvereniging vaststelt welke periode een werknemer met vakantie mag. De leden van de P.v.d.A.-fractie zagen niet in waarom werknemers die buiten hun schuld buiten het arbeidsproces zijn geraakt niet, waar enigszins mogelijk, gelijk worden behandeld met hun collega's. Naast het verlies van inkomen als gevolg van de calamiteit is er toch geen enkele noodzaak hen nog verder achter te stellen?

Mede in verband met het toenemend belang van deeltijdarbeid ter bestrijding van de werkloosheid vroegen de leden van de V.V.D.-fractie mede te delen op welke punten het nieuwe stelsel van sociale zekerheid «deeltijdvriendelijker» is dan het huidige stelsel.

De leden van de fractie van D'66 zouden in reactie op par. 2.2 van de memorie van antwoord nader ingaan op het bezuinigingskarakter van de stelselherziening, maar wensten reeds hier te benadrukken van mening te blijven dat bezuinigingen bij de stelselherziening voorop staan. Uit ieder voorstel spreekt allereerst het voornemen om de kosten van de sociale zekerheid te drukken. Het kabinet stelt dat de omvang van de sociale zekerheid de economische ontwikkeling (ten nadele) beïnvloedt en dat daarom uitgavenbeperking noodzakelijk is. Als zodanig hadden deze leden deze stelling nimmer aangevochten maar zij vroegen toch de aandacht voor ten minste één keerzijde: vertegenwoordigen de sociale zekerheidsuitkeringen niet de koopkracht voor talloze mensen die op een uitkering zijn aangewezen? Heeft verlaging van hun koopkracht (partieel gezien) niet eveneens een negatief economisch effect? Natuurlijk, daar staat tegenover dat de koopkracht, c.q. de winst, van de premiebetalers kan toenemen. Maar wat is dat op zichzelf meer dan een verschuiving van koopkracht, waardoor de ene mens, bijna altijd buiten haar of zijn schuld, op sobere, soms zelfs povere omstandigheden wordt teruggeworpen, terwijl de andere, niet werkloos, niet arbeidsongeschikt, niet gescheiden en niet alleenstaand, de bestedingsmogelijkheden (verder) ziet toenemen?

Van meet af aan hadden deze leden gesteld dat ombuigingen, ook op de sociale zekerheid, onontkoombaar zijn. Maar in plaats van iedereen daarop aan te spreken, zijn het vooral uitkeringsgerechtigden die het gelag hebben betaald en die het verder zullen betalen.

Van het volumebeleid dat het kabinet zelf voert hebben de meesten van hen niet veel te verwachten. De WAGW is weliswaar door de Tweede Kamer aanvaard, maar in feite uitgesteld tot over 3 jaar en aan anderen overgelaten, zeker waar de overheid zelf geen voorbeeldrol wenst te vervullen. Van het krachtig streven naar herverdeling van arbeid, door deze leden steeds onderschreven, is het doel, telkenmale door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid herhaald, van 10% in 1986, niet gehaald en het huidig perspectief is weinig hoopvol. Waar thans de tendens bestaat om (niet te realiseren) arbeidsduurverkorting om te zetten in looneisen, zal niet alleen de werkloosheid niet (voldoende) teruglopen, maar eveneens de sociale zekerheid verder worden teruggeworpen ten opzichte van de algemene loonontwikkeling. Bij voortzetting

van het beleid moet immers gevreesd worden voor voortgezette bevrozing van uitkeringen?

De indruk dat bezuinigingen voorop staan wordt al evenmin weggenomen door de wijze waarop de noodzaak om mannen en vrouwen gelijk te behandelen is vorm gegeven. Die vormgeving wordt gekenmerkt door twee begrippen: sexenneutraliteit (terecht, want dat kan ook niet anders) en afhankelijkheid. Echter, in de Toeslagwet, in de IOW én door het veranderde partnerbegrip in de ABW worden meer mensen op een eerder tijdstip van elkaar afhankelijk gemaakt. Wat dat betreft is er in de afgelopen jaren niet meer veranderd dan dat zowel de man als de vrouw als kostwinner kan worden aangemerkt. Maar een kostwinnerswetgeving blijft het. En daar een zelfstandige positie op de arbeidsmarkt vooral voorkomt onder jongeren, wordt de nadruk gelegd op partnerafhankelijkheid via de regimes van TW en ABW. De vervolgutkering van een jaar wordt door deze leden in dit verband wel positief beoordeeld, maar dat laat het bovenstaande onverlet. Deze leden zouden zich verzetten tegen (verdere) verkorting van de uitkeringsduur voor jongeren. Kan het kabinet tegen spreken dat door de nieuwe wetgeving veel jongeren eerder dan voorheen op elkaar worden teruggeworpen, indien zij voorheen financieel zelfstandig waren?

Deze leden wilden er ook hier reeds op wijzen dat de «deeltijdvriendelijkheid» van de Toeslagenwet niet voor iedereen zal gelden: in het bijzonder alleenstaanden worden hierdoor getroffen, zo stelden zij. Zij zouden daarop nog terugkomen. In aansluiting op het gestelde op blz. 12 van de memorie van antwoord vroegen deze leden of het bericht in de «Haagsche Courant» waar is, dat de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid onlangs tijdens een spreekbeurt heeft gezegd dat een kortere uitkeringsduur voor jongeren voor hen een welkome stimulans zou zijn om naar werk te zoeken. Wat heeft de Minister daarmee precies bedoeld en – indien hij het niet zo heeft bedoeld – wat heeft hij dan precies gezegd, zo wilden deze leden vernemen.

De leden van de C.P.N.-fractie bestreden de stelling dat gekozen is voor prioriteit van de duur van de uitkering boven het niveau ervan. Zij meenden dat door de combinatie van leeftijd en arbeidsverleden het overgrote deel van de mensen zowel een lage als een korte uitkering zal krijgen. Indien het kabinet wil vasthouden aan deze stelling, zouden zij daarvan graag een niet voor misverstand vatbare uiteenzetting willen zien.

Hoe ziet het kabinet de relatie tussen sociale zekerheid en arbeidsmarkt, zo wilden zij voorts vernemen. Zij kregen de indruk dat het kabinet deze relatie vooral ziet in de noodzaak tot bezuinigen op de sociale zekerheid terwille van de economische groei. Is dat waar?

De leden van de fractie van de P.P.R. konden een korte reactie op de door het kabinet nader toegelichte visie op de stelselherziening niet nalaten. Zij merkten op dat het kabinet weliswaar uitgebreid heeft gereageerd op de door de Kamer, dus ook op de door hen gemaakte opmerkingen, maar dat dit van geen enkele invloed is gebleken op het feitelijke antwoord van het kabinet aan de Kamer. Het kabinet blijft de stelselherziening plaatsen binnen de economische context van vandaag. Weliswaar zegt het kabinet ook het maatschappelijke aspect bij de voorstellen te hebben betrokken maar dit wordt duidelijk gedaan «binnen de beschikbare middelen» zoals tot twee keer toe wordt opgemerkt.

De P.P.R.-fractieleiden stonden zich aan de zinsnede over de bescherming van de oudere werkloze werknemers. Het kabinet spreekt over «een betere bescherming». De P.P.R.-fractieleiden verzochten het kabinet om alsnog er bij te vermelden dat deze gesuggereerde vergelijking niet opgaat voor de huidige situatie maar uitsluitend voor de jongere categorieën werklozen in de nieuwe situatie.

Overige algemene opmerkingen

Financieringsgrondslag

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren zeer geïnteresseerd in de uitkomsten van de diverse studies naar een andere financiering van de sociale zekerheid, omdat de financiering van de sociale zekerheid een directe relatie heeft met de herziening van het stelsel. Zij vroegen in dit verband om een reactie op het artikel van prof. mr. W. J. P. M. Fase in SMA van februari 1986 die in de slotconclusie eveneens constateert dat het wellicht toch verstandiger geweest zou zijn indien de premiegrondslag principiëler in de stelselherziening aan de orde was gesteld (blz. 199). De directe relatie tussen de arbeidskosten – waarvan de sociale zekerheid in toenemende mate een onderdeel is – en de arbeidsuitstoot is in ieder geval geen argument, aldus Fase, om de sociale zekerheid voor een deel te privatiseren. De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden ten minste een nadere uiteenzetting verwacht over de verdeling van de lasten van de sociale zekerheid over de overheid, de werkgevers en de werknemers en de wijze waarop door middel van premieheffing een bijdrage kan worden geleverd aan de herverdeling van arbeid.

Het overzicht van de studies die naar dit vraagstuk worden en zijn gedaan is voldoende aanleiding om thans (bij deze wetgeving) tot verandering te geraken, zo constateerden de leden van de C.D.A.-fractie. Wel kwam het hem wenselijk voor dat aan de hand van de studieresultaten bij de komende kabinetsformatie tot richtinggevende afspraken te komen. Dan zal wellicht ook de discussie gevoerd worden over de relatie tussen financieringsgrondslagen sociale zekerheid en de discussie over het eventuele terugdringen van inkomensafhankelijke subsidieregelingen, zo veronderstelden zij. Voorts was het hun opgevallen dat reeds enkele malen de instelling van de door hen gevraagde commissie oudedagsvoorziening werd aangekondigd. Zelfs op korte termijn of binnenkort. Wanneer wordt die commissie nu ingesteld?

De leden van de fractie van D'66 vroegen of het eindresultaat van de studie naar de financieringsgrondslag voor de sociale zekerheid al bekend is. Zij verbaasden zich over de conclusie dat een verbreding van de heffingsgrondslag geen duidelijke positieve vooruitzichten biedt voor de werkgelegenheid op langere termijn, en waren dan ook benieuwd naar de resultaten, welke zij serieus wensten te bestuderen. Naar het oordeel van deze leden vormt de huidige grondslag in ieder geval geen stimulans voor meer werkgelegenheid.

De leden van de D'66-fractie vroegen eveneens naar de «binnenkort» in te stellen «commissie-Financiering oudedagsvoorziening». Is die commissie al ingesteld? Zij hadden een bericht gelezen waarin de mening van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid werd weergegeven, dat een reservefonds voor de AOW voor na het jaar 2000 of 2010 zou moeten worden gevormd. Is de minister dat inderdaad van mening. Deze leden wezen erop dat zij reeds in de zomer van 1982 (tijdens de eerste discussies over de stelselherziening) voor zo een fonds hadden gepleit en juichten het dan ook toe indien dit nu werkelijkheid zou worden. Zij betreurden het evenwel dat destijds zo negatief op hun suggestie is gereageerd, niet alleen door het kabinet overigens. Hoe lang zal een en ander nu nog duren?

De leden van de fractie van de P.P.R. waren weinig te spreken over de wijze waarop hun voorstel om de mogelijkheden van een gedeeltelijke lastenverschuiving van arbeid naar kapitaal als grondslag voor de premieheffing door het kabinet is afgewezen. Zij vielen met name over de suggestieve formulering dat onder andere de P.P.R.-fractieleden de

problematiek van de financieringsgrondslag «geïsoleerd» zouden willen bezien. Want, zo vroegen zij, is niet het sociale zekerheidsstelsel een omvangrijk en wezenlijk onderdeel van het totale overheidsbeleid ten aanzien van de inkomens(her)verdeling tussen mensen? Waar wil het kabinet dan wél beginnen met het entameren van deze discussie: bij het fiscale of het inkomensbeleid?

Is er ook niet alle reden om de resultaten van, in ieder geval enkele, van de momenteel uitgevoerde studies naar de optimale financieringsgrondslag af te wachten? Hoe denkt het kabinet om, indien het met de herziening van het stelsel niet de resultaten van de studies af wil wachten, deze resultaten in het sociale zekerheidsstelsel te verwerken?

De P.P.R.-fractieleden uitten op deze plaats hun vrees dat de inspanningen die nodig zijn om de huidige herziening van het stelsel door te voeren een belemmering zullen vormen om binnen afzienbare tijd nogmaals de sociale zekerheid te herzien en dan op het aspect van de financieringsgrondslag.

Positie advies- en uitvoeringsorganen

De leden van de P.v.d.A.-fractie wensten een nadere uiteenzetting over de taak van de SVr met betrekking tot de permanente evaluatie van de wetgeving en de signalering van de knelpunten. Op welke wijze zullen de gemeenten bij deze evaluatie en signalering worden betrokken?

Met enige verwondering namen de leden van de C.D.A.-fractie kennis van de krachtige afwijzing van een suggestie hunnerzijds voor een permanente Staatscommissie met het oog op de ontwikkelingen van het stelsel van sociale zekerheid. Vooral de zinsnede dat de huidige adviesorganen en het departement over ruimschoots voldoende technische kennis beschikken was hen opgevallen. Alsof deze leden aan die kennis zouden twifelen! Naar hun oordeel gaat het niet om de technische kennis maar meer om de afstandelijkheid. In hun beschouwingen op blz. 12 van het voorlopig verslag constateerden zij dat de sociale partners – wellicht vanwege het gebrek aan afstand – niet in staat bleken tot een afgewogen gemeenschappelijke opvatting. Zo hadden zij de indruk dat bij voorbeeld een keuze voor een variatie op het twee-trajectenstelsel in rustiger vaarwater wel tot de mogelijkheden zou hebben behoord. Het viel de C.D.A.-fractieleden op dat juist in de reeds jaren lopende discussie over de uitvoeringsorganisatie en de beheersing en de besturing van de sociale zekerheid (Berenbos, Lamers) de gedachte van deze leden op deze wijze werd afgewezen. In dat licht zouden de leden van de C.D.A.-fractie enig inzicht willen hebben in de aangekondigde herziening van de Organisatiewet sociale zekerheid.

Met aandacht hadden de leden van de C.D.A.-fractie de beschouwingen gelezen van prof. dr. G. M. Y. Veldkamp «De organisatie van de sociale zekerheid in het kader van structuur en beheersing van de sociale zekerheid». Met hem concludeerden zij dat «bij het voorzieningsmodel van onze sociale zekerheid, dat als een eenheid beschouwd moet worden, eigenlijk een strak organisatiemodel past, met een krachtig beheersingsorgaan en een centraal bestuurd, maar vergaand gedecentraliseerd uitvoeringssysteem, dan zal het duidelijk zijn dat alle politieke concessies aan dat organisatiemodel – hoe begrijpelijk dan ook – inbreuk maken op het streven door bestuurlijke aanpassingen de beheersing en de ontwikkeling van de sociale uitgaven te bevorderen. Naar mijn mening moeten dan ook aan iedere vereenvoudiging van de organisatie twee essentiële voorwaarden worden gesteld, namelijk een zo sterk mogelijk beheersingsorgaan en een zo autonoom mogelijke vergaand gedecentraliseerde uitvoering. Wat men binnen die twee polen om praktisch politieke redenen wil uithalen vind ik gerommel, maar toch ook niet veel meer dan gerommel in de marge, wat we dan maar op de koop toe moeten nemen».

Vervolgens herhaalden zij, met prof. Veldkamp en Guy Perrin, hun pleidooi voor een integrale aanpak van diverse soorten dienstverlening op regionaal vlak. Een «*maison de sécurité sociale*» zoals Perrin opmerkte.

De leden van de fractie van D'66 herhaalden het te betreuren dat het kabinet zich heeft neergelegd bij een verdeeld, doch goeddeels negatief advies van de SER en daaruit niet de conclusie heeft getrokken, dat bijstelling van de voornemens wellicht gewenst zou zijn. Voor het overige verwezen zij naar hun beschouwing onder «*Algemeen*». De leden van deze fractie vroegen voorts hoe het kabinet tegenover de door de P.S.P.-fractieleden opgevoerde, en de in het verleden meermalen door D'66 bepleite, cliëntenparticipatie staat? Streeft het kabinet naar vergroting van de participatie van uitkeringsgerechtigden in de uitvoeringsorganen? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

Relatie met Europese ontwikkelingen

Het antwoord op hun beschouwing in de memorie van antwoord had de leden van de C.D.A.-fractie weinig vreugde geschonken. Immers, op de vraag naar de verdeling van de financieringsmiddelen voor het werkloosheidsrisico tussen overheid, ondernemingen en werknemers is niet of nauwelijks geantwoord. Evenmin is inzicht verstrekt of in andere EG-landen op een eerder moment van een neerwaartse ontwikkeling van rechten bij werkloosheid sprake is. Ook is geen inzicht in en commentaar op de jongste voorstellen van de Belgische regering gegeven. Deze leden stelden alsnog prijs op beantwoording van deze vragen.

Een afzonderlijke «herintredersregeling» voor vrouwen

De leden van de fractie van de C.P.N. bevestigden dat zij bij een herintredersregeling inderdaad het oog hebben op een individueel recht op uitkering. Zij achtten de bezwaren die het kabinet tegen een dergelijke regeling heeft onvoldoende beargumenteerd. Betekent de afwijzing van hun voorstel dat het kabinet van mening is daar voor vrouwen geen extra belemmeringen voor toetreding op de arbeidsmarkt zijn?

Arbeidsparticipatie van vrouwen naar leefvorm en leeftijdsgroep

De leden van de fractie van D'66 stelden enkele nadere vragen met betrekking tot de op hun verzoek geplaatste tabel op blz. 17 van de memorie van antwoord, waarvoor zij dank zegden. Allereerst vroegen zij of de kolommen, getiteld «*waarvan partner met inkomen uit arbeid, in %*», alleen het oog heeft op vrouwen of ook op mannelijke partners. Indien dit het geval is – en ook indien het anders is – vroegen deze leden of cijfers bekend zijn van het verschil in arbeidsparticipatie tussen mannen en vrouwen in de verschillende leeftijdsgroepen (ook voor mannen is die immers geen 100%).

Een uitsplitsing naar arbeidsparticipatie van mannen en vrouwen vroegen zij ook voor de groep eenpersoonshuishoudens. Ook vroegen zij of er niet meer recente gegevens zijn dan deze, die uit 1981 dateren? Deze leden vroegen voorts of de berekende 11,6% WAM-achterstand het huidige niveau, of het niveau in 1985 is. Is deze 11,6% inclusief of exclusief de 3%-verlaging in 1984, zo vroegen zij voorts.

Naar aanleiding van het gestelde op blz. 18 van de memorie van antwoord vroegen deze leden of uit het antwoord geconcludeerd moet worden dat de koopkrachtontwikkeling zowel voor alleenstaanden als voor uitkeringsgerechtigden met een verdienende partner —17% is geweest. Indien beide naast elkaar worden gezet, hoe verhoudt zich de draagkracht van de ene groep zich dan tot die van de andere, zo vroegen deze leden. De leden van de fractie van D'66 waren er volstrekt niet van

overtuigd dat het kabinet de noodzaak van verlichtende maatregelen onderkent. De maatregelen, die het kabinet noemt, komen neer op uitstel, niet afstel van executie en zijn dus slechts tijdelijk een verlichting. Tenzij de koopkracht dit jaar als zodanig voor niemand achteruitgaat, krijgen de hier genoemde groepen (en dat geldt voor nog enkele categorieën) als het ware nog een klap na.

1.1. Werkloosheidsuitkeringen

Met zeer veel instemming hadden de leden van de V.V.D.-fractie kennis genomen van het standpunt van het kabinet, dat het afziet van voorstellen voor een glijdende schaal. Zoals bekend was invoering van een glijdende schaal één van de grootste kritiekpunten van de leden van de V.V.D.-fractie op de adviesaanvraag van het kabinet.

De leden van de fractie van D'66 reageerden op de argumentatie met betrekking tot de degressieve premieheffing. Hoewel deze leden de opvatting, dat invoering van een glijdende schaal overeenkomstige gevolgen moet hebben aan de premiekant deelden, waren zij toch van mening dat dit van de zijde van het kabinet als gelegenheidsargument gezien moet worden. Is in de afgelopen jaren immers niet vaker de equivalentiegedachte doorbroken? Zij dachten hierbij – waar het om de werknemersverzekeringen gaat – met name aan de afschaffing van de algemene minimumdagloongarantie. Ook daarbij werden immers uitkeringsrechten gedifferentieerd, in horizontale zin, terwijl dat niet zijn weerslag vond in de premiesfeer. Alleenstaanden – bij voorbeeld – betalen aldus voor lagere uitkeringsrechten dezelfde premie. Hetzelfde verschijnsel doet zich ook elders in de sociale zekerheid voor, terwijl nimmer het doorbreken van de equivalentie daar heeft geleid tot een pleidooi voor een gedifferentieerde premieheffing. Is het kabinet ten minste bereid te erkennen dat de redenering hierboven van deze leden niet wezenlijk afwijkt van die bij een glijdende schaal?

Het lid van de R.P.F.-fractie ging nogmaals in op het aantal deeltijdwerkers, dat als gevolg van de aangebrachte verzachting van het gewerkte-uren-vereiste in aanmerking zal komen voor een werkloosheidsuitkering. In hoeverre achten de bewindslieden het van belang dat door het laten vervallen van de oude regel dat geen uitkering wordt gegeven voor verlies van minder dan vijf uur per week, wellicht een (groot?) aantal «krumeluitkeringen» moet worden betaald, die relatief bewerkelijk en dus duur zijn? Overigens memoreerde dit lid dat het begrip uitkeringsgerechtigde op zichzelf een weinig onderscheidend vermogen heeft. Er zijn immers velerlei uitkeringsgerechtigden (in AAW/WAO, ZW, enz.)

1.2. De Wet inkomensvoorziening oudere werkloze werknemers (IOW)

De leden van de P.v.d.A.-fractie zouden op de andere wetsvoorstellen stelselherziening ingaan bij de eindverslagen van de afzonderlijke wetsvoorstellen.

De IOW in relatie tot de nWW en de ABW

De leden van de fractie van D'66 bleven van mening dat de IOW ook geregeld zou kunnen worden als een aparte rijksgroepsregeling oudere werkloze werknemers binnen de ABW. Het kabinet geeft echter de voorkeur aan een afzonderlijke voorziening. Het enige wezenlijke verschil tussen IOW en ABW is echter dat de IOW geen vermogenstoets kent. De IOW wordt gepresenteerd als een vervolg op de loondervingsuitkeringen

maar heeft daarmee meer verschillen dan overeenkomsten. Wordt de IOW uit premies betaald? Neen. Wordt de IOW door de bedrijfsverenigingen uitgevoerd? Neen. Is de IOW een individuele uitkering zonder (partner-) inkomenstoets? Neen. Nogmaals: het enige verschil zit hem in de vermogenstoets. Welnu, die kan ook in de ABW voor die categorie worden uitgesloten, al dan niet beperkt tot het vermogen in het eigen huis. Naar het oordeel van deze leden hoort de IOW in deze vorm niet in de loondervings sfeer thuis en voor de zuiverheid binnen het stelsel kan zij er dan ook beter worden uitgelaten.

Zelfstandigen

De leden van de V.V.D.-fractie constateerden duidelijke verschillen in karakter tussen de IOW en de bedrijfsbeëindigingsregelingen. Zij zegden toe op de positie van zelfstandigen bij het IOW-wetsvoorstel terug te komen.

De leden van de fractie van D'66 waren niet overtuigd van de onmogelijkheid zelfstandigen onder de IOW te brengen of een soortgelijke constructie voor hen te realiseren. Zij achtten het niet aanvaardbaar dat voor oudere (voormalig) zelfstandigen geen soortgelijke voorziening aanwezig is, zodat deze groep materieel in een slechtere positie komt te verkeren dan werkloze werknemers. Ten minste zou het toch mogelijk moeten zijn voor hen een ABW-regeling zonder vermogenstoets te ontwerpen, hetgeen overigens goed aansluit op het standpunt van deze leden met betrekking tot de IOW als zodanig.

Toelatingscriterium

Met betrekking tot het toelatingscriterium waren de leden van de D'66-fractie van mening dat er ook reden bestaat om voor werkloze werknemers beneden 50 jaar tot een (verdere) verzachting van de vermogenstoets op het eigen huis te komen. Ten minste zou, zoals deze leden ook enige jaren geleden reeds hadden bepleit, de bewoonde waarde van een huis het uitgangspunt moeten zijn.

Het lid van de R.P.F.-fractie constateerde in de memorie van antwoord, dat het kabinet het optreden van schokeffecten als gevolg van het huidige toelatingscriterium voorziet. De door dit lid gedane suggesties hadden ten doel deze schokeffecten op enigerlei wijze te mitigeren. Dat het kabinet hieraan voorbijgaat betreurde dit lid. Feit blijft immers dat er een grote discrepantie in uitkeringsrechten wordt gecreëerd. Is een andere mogelijkheid hiertoe het over enkele jaren meer afstemmen van de IOW op het reële arbeidsverleden van een uitkeringsgerechtigde en het daaraan geleidelijk meer betekenis toekennen dan aan het leeftijds criterium? Overigens achtte dit lid het onjuist in de IOW een sollicitatieverplichting voor de partner op te nemen. Dit kan immers een voorloper zijn van de door hen om principiële redenen afgewezen arbeidsplicht voor gehuwde vrouwen.

Overgangsregeling

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen het kabinet nader in te gaan op hun vraag in het voorlopig verslag over degenen, die al gedurende de maximale periode een WWV-uitkering hadden genoten, voordat per 1 januari 1985 de verlengde WWV-regeling voor werknemers van 50 jaar en ouder van kracht werd en momenteel een RWW uitkering ontvangen. De hier aan het woord zijnde leden doelden in het bijzonder op degenen, die kunnen aantonen (aannemelijk maken) op de laatste dag van hun WWV-uitkering 54 jaar of ouder geweest te zijn. Zij vroegen wat het

besparingsverlies (desnoods op basis van veronderstellingen en/of globaal) zou zijn, indien zij alsnog onder de IOW zullen worden gebracht (bij invoering IOW).

Hoewel de leden van de V.V.D.-fractie nog geen definitief standpunt innamen hechtten zij hieraan een grotere prioriteit dan aan bij voorbeeld verlaging van de toetredingsleeftijd voor de IOW.

De leden van de fractie van D'66 veronderstelden dat het voor de in de memorie van antwoord omschreven groep, die buiten de overgangsregeling valt, wel bijzonder bitter moet zijn indien zij – nog vele jaren van nu – nog zullen zijn aangewezen op een bijstandsuitkering, waar hun opvolgers in leeftijd in een betere positie verkeren. Deze leden vreesden dat het om een aanzienlijke groep mensen gaat, daar zij vóór 1 januari 1983 werkloos geworden moeten zijn en in die periode juist sprake was van een grote stijging van de werkloosheid. Zij vroegen het kabinet of het alsnog een poging wil doen aan te duiden om hoeveel mensen het gaat en hoeveel uitbreiding van de regeling zou kosten.

1.3. Toeslagenwet

Algemeen

De leden van de fractie van D'66 merkten allereerst op dat zij in het voorlopig verslag hadden gevraagd op welke wijze het kabinet jongeren voorbereidt op een perspectief van economische zelfstandigheid. Het gaat daarbij niet alleen om meisjes, maar natuurlijk ook om jongens, zo wezen deze leden de bewindslieden terecht. Over het emancipatiebeleid, en de tendens naar (grotere) financiële zelfstandigheid in het kader van de Toeslagenwet kwamen deze leden nog te spreken bij de behandeling van de Tweede Kamer. Zij wensten voorts te reageren op de stelling – welke overigens in iets ander verband wordt ingenomen – dat de samenleving haar leden moet vrijwaren tegen gebrek. Deze leden onderschreven ten volle en van harte dit uitgangspunt. Zij achtten het echter evenzeer geboden dat aan de leden van de samenleving die dat willen en die daartoe in staat zijn ook de ruimte wordt geboden om invulling te geven aan een eigen verantwoordelijkheid op dit vlak. Niet onder uitsluiting van de verzekeringsplicht, dat spreekt vanzelf, maar de structuur van de sociale zekerheid mag die eigen verantwoordelijkheid ook niet frustreren. Zo goed als dit ten aanzien van bovenwettelijke (c.a.o.-)uitkeringen het geval is treedt die frustratie op bij individuele aanvullende verzekeringen. Ook op dit gebied achtten deze leden dit een tekortkoming; sparen en verzekeren wordt hier ten onrechte niet bevorderd, maar zelfs afgestraft, zo stelden zij.

Dat een individualisering in de minimumbehoeftesfeer op dit moment niet wordt voorgesteld konden deze leden billijken. Zij verzetten zich echter tegen de suggestie van het kabinet dat dit sowieso niet voor de hand zou liggen. In de toekomst is het streven daar uiteindelijk toch op gericht, zo lazen zij bij voorbeeld op blz. 24, eerste alinea, van de memorie van antwoord?

Het lid van de R.P.F.-fractie was door de argumentatie in de memorie van antwoord in genen dele ervan overtuigd dat de financiering van de Toeslagenwet zou dienen te geschieden door de overheid. Derhalve zou hij het op prijs stellen als de bewindslieden nader zouden willen ingaan op de kwalificatie van de minimumdagloonsystematiek als een «onzuiver element». Voorts wordt in de memorie van antwoord gesteld dat op de samenleving als geheel de plicht rust er zorg voor te dragen haar leden te vrijwaren tegen gebrek. Dat is op zichzelf juist; de vraag is echter wel of de overheid de taak heeft een verzekeringsuitkering aan te vullen, dan wel, dat de verzekeraar de taak heeft een zodanige premiestelling te

kiezen, dat in uiteenlopende situaties uitkeringen worden verstrekt, die zijn afgestemd op de leefsituatie. Die laatste optie bleef de voorkeur houden van het lid van de R.P.F.-fractie, mede gelet op de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de sociale partners en de overheid, terwijl de benodigde premieruimte (0,4 exclusief IOW, dan wel 0,9, inclusief IOW) hem niet als een groot bezwaar voorkwam. Bovendien zou er door deze wijze van financieren meer ruimte mogelijk zijn om eventueel bovenwettelijke uitkeringen toe te kennen, zonder dat het eerste deel van een dergelijke uitkering indirect ten goede komt aan de overheid.

Bovenwettelijke uitkeringen

Bij de Toeslagenwet zouden de leden van de C.D.A.-fractie uitvoerig terugkomen op dit vraagstuk. Wat betreft het voorliggende wetsvoorstel moesten zij concluderen dat uitgerekend de rechthebbenden met de laagste inkomens in hun eventuele bovenwettelijke aanspraken worden aangeslagen. Wil het kabinet hieraan een beschouwing wijden?

De leden van de fractie van D'66 waren hiervoor al ingegaan op de kwestie van de bovenwettelijke uitkeringen. Zij waren teleurgesteld dat het kabinet negatief reageert op hun verzoek bovenwettelijke uitkeringen aantrekkelijker te maken, bij voorbeeld door een deel van de in de TW en IOW optredende besparingen als gevolg van bovenwettelijke uitkeringen, aan de financiering van de laatste ten goede te laten komen. Het kabinet schuift hier in feite een private financieringsbron terzijde en is aldus gedwongen een groter beroep te doen op de algemene middelen. Deze leden konden dat niet begrijpen en vroegen het kabinet nogmaals om een ander standpunt in te nemen. Dat de hoogte van de werkgeversverplichting mede afhankelijk zou worden van de woon- en leefsituatie van de betrokkene is van de voorgestelde regelgeving zelf een gevolg. Het zonder meer buiten beschouwing laten van de TW-uitkering is om die reden niet gewenst, maar modaliteiten moeten mogelijk zijn, aldus deze leden, bij voorbeeld door het voordeel aan (niet betaalde) TW-uitkeringen op de een of andere wijze cumulatief te verrekenen. Deze leden beseften daarbij dat dit vraagstuk – mede in relatie tot de derde richtlijn van de EG – een weerbarstige is, maar konden het toch moeilijk aanvaarden dat bovenwettelijke uitkeringen op deze wijze zo goed als onmogelijk worden. Het kabinet stelt dat de praktische problemen zich ook nu al voordoen. Zeker, maar dat argument gaat voorbij aan het feit dat veel meer mensen veel eerder in het betreffende regime komen te vallen.

Deze leden wensten met betrekking tot dit onderwerp tenslotte nog op te merken dat, indien bovenwettelijke uitkeringen als gevolg van de structuur van de wetgeving voortaan minder tot stand komen, dit materieel vooral een nadeel betekent voor degenen, die niet in aanmerking komen voor een toeslag op grond van de Toeslagenwet. Dus voor tweeverdieners en alleenstaanden. Zij beoordeelden een en ander ook vanuit dit perspectief als negatief.

Naar aanleiding van het op blz. 27 van de memorie van antwoord gestelde (2e alinea) vroegen deze leden de regering ook op deze plaats of particuliere verzekeringsuitkeringen al dan niet binnen het bij algemene maatregel van bestuur te regelen in aanmerking te nemen inkomen zullen vallen?

De vrijlatingsregeling in de Toeslagenwet

De leden van de fractie van D'66 konden zich niet verenigen met de stelling dat de scherpte van de inkomenstoets in de tijd dient toe te nemen. Het doel van de vrijlatingsregeling is onder meer het behoud, c.q. het herstel van de band met de arbeidsmarkt. Dat belang neemt niet af met de tijd, noch voor de uitkeringsgerechtigde, noch voor zijn of haar

partner, zo stelden zij. Deze leden verzetten zich tegen de opvatting van de regering dat de vrijlatingsregeling in de AOW als te ruim moet worden aangemerkt. «Wat zullen we nou hebben» zo was, de recente discussie daarover indachtig, hun eerste reactie geweest. Moet hieruit worden afgeleid dat het kabinet de regeling in de AOW wil terugdraaien, of slechts (en ook dan hadden deze leden nog bezwaar) dat de regeling in de TW niet wordt uitgebreid?

De leden van de fractie van D'66 maakten bezwaar tegen het op blz. 30 van de memorie van antwoord gestelde dat voor de arbeidsparticipatie van gehuwde vrouwen nog andere dan financiële argumenten een rol spelen. Deze leden meenden dat dat wel waar zal zijn, maar dat dat in deze geen rol mag spelen. Dergelijke «andere» argumenten worden ook elders in de sociale zekerheid niet gehanteerd, zeker niet ten nadele van betrokkenen, zoals dat hier gebeurt. Dat in de AOW-regeling de marginale druk tot een hoger inkomen effectief is kan toch moeilijk als argument worden gebruikt tegen een ruimere vrijlatingsregeling, zo meenden deze leden.

Het lid van de RPF-fractie achtte het juist, dat het kabinet een harmonisatie wil realiseren van de vrijlatingsbepalingen tijdens de loondervings- en minimumbehoeftefase. In de bijlage bij de memorie van antwoord op de Toeslagenwet (19 257, nr. 5) is echter verzuimd de vrijlatingsbepalingen van de nWW op te nemen. Voorts blijkt daaruit dat de vrijlatingsbepalingen in de Toeslagenwet en de IOW van elkaar verschillen. Daarom rijst de vraag in hoeverre er werkelijk sprake is van harmonisatie.

De gelijke behandeling van gehuwden en ongehuwd samenwonenden

Hoewel het onderwerp vooral in een ander wetsvoorstel aan de orde is wilden de leden van de fractie van D'66 ook hier tot uitdrukking brengen de voorgestelde gelijke behandeling niet in alle opzichten even wenselijk te achten. De door de regering gekozen uitwerking van het partnerbegrip zou ertoe gaan leiden dat ook mensen die tot dusver individueel behandeld worden (zoals homoseksuele partners) voortaan met gehuwden worden gelijkgesteld. In het licht van een gewenste en noodzakelijke verdere individualisering in de toekomst achtten deze leden een stap daar van af niet gewenst. Is verdere individualisering nu niet mogelijk, dan kan toch tenminste in die situaties waarin tot dusver een individuele behandeling geldt, deze blijven bestaan? Ook een individuele behandeling van mensen is een gelijke behandeling. Zo'n behandeling is in sommige opzichten meer «gelijk» dan iedereen, ook als men dat niet wil, gelijk te stellen aan gehuwden.

De fundamentele vragen die de leden van de C.D.A.-fractie hadden gesteld in het voorlopig verslag gaven deze leden in dit verband een aanknopingspunt. Ook door de leden van de fractie van D'66 werd geconstateerd dat de reeds bestaande spanning tussen publiek en privaatrecht door de voorstellen verder wordt verscherpt, het (publiek) bijstandsrecht veronderstelt een onderhoudsrelatie waar het privaatrecht geen onderhoudsplicht tegenover stelt (en dat ook nooit zal moeten doen). Hoe denkt de regering deze spanning op te lossen? De regering stelt dat indien rekening wordt gehouden met onderlinge afspraken van mensen het gevaar van willekeur dreigt. Is dat niet evenzeer het geval bij de uitvoering, interpretatie en controle van de door de regering voorgestelde regelingen? Is daarbij nu al niet vaak sprake van willekeur? Deze leden vroegen in dit verband hoe het staat met de gesprekken met de VNG over een gedragscode voor de controle door de sociale diensten. De regering stelt op blz. 32 van de memorie van antwoord dat een dergelijke individualisering geen recht doet aan de feitelijke stand van zaken met betrekking tot de rolverdeling in het huwelijk. Wordt die feitelijke stand van zaken niet mede bepaald door de huidige wetgeving?

En zou de door iedereen – en zeker door de regering, alsmede door deze leden – bepleite andere rolverdeling nu niet juist bevorderd worden door een grotere mate van individualisering in de wetgeving, vooral ten aanzien van jongeren, zo vroegen deze leden? Moet, met andere woorden, niet meer vanuit de toekomst worden geredeneerd?

De leden van de fractie van D'66 begrepen het antwoord op blz. 34 van de memorie van antwoord niet. Waarom zullen de bedrijfsverenigingen niet in dezelfde mate behoeven te toetsen op de leefvormen als de gemeentelijke sociale diensten? Er is in de betreffende gevallen toch geen sprake van ABW-uitkeringen? Deze leden begrepen niet waaruit het zelfregulerend mechanisme bestaat. Kan dit nader worden toegelicht?

Overige onderwerpen met betrekking tot de Toeslagenwet

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met enige spijt geconstateerd dat niet serieus was ingegaan op het door hen aan de orde gestelde probleem betreffende de uitkeringsgerechtigde, die bij het aanvaarden van werk geconfronteerd wordt met het «ontdooien» van de eigen-huis-regeling, terwijl het looninkomen niet al te omvangrijk is. De suggestie dat bij een zodanig gering netto-inkomen, waarbij niet van een minimum-inkomen sprake is, een beroep gedaan kan worden op de ABW, gaat geheel voorbij aan de vraagstelling. Deze leden zochten een oplossing voor het probleem dat een lager netto-inkomen wordt overgehouden bij aanvaarding van werk dan tijdens het ontvangen van een uitkering het geval is geweest. Het is toch een zeer ontmoedigende en ook vreemde situatie, zo meenden zij, dat bij het aanvaarden van werk alsnog een beroep op een bijstandsuitkering gedaan zou moeten worden om tot een minimum inkomen te geraken. De door deze leden voorgestelde suggestie om het probleem toch enigermate op te lossen, is in de memorie van antwoord niet nader in beschouwing genomen, hoewel zij daarom hadden gevraagd. Zij kwamen, na diepgaand beraad over deze materie, met het volgende voorstel. In de bovenbeschreven gevallen zou rekening kunnen worden gehouden met de eigen-huis-verplichtingen op een zelfde wijze als het huursubsidie-instrument rekening houdt met de huur bij inkomens van bepaalde omvang. Dat zou betekenen dat hetzelfde bedrag, dat in geval van huur als huursubsidie wordt toegekend, in geval van rente en aflossing krediethypotheek in aanmerking zou kunnen worden gebracht voor uitstel van betaling. Aan de hand van een tweetal willekeurige voorbeelden wilden zij hun voorstel verduidelijken.

Geval A

• Rente en aflossing krediethypotheek per jaar $12 \times f 500 = f 6000$	
• Inkomen $f 28\ 000/f 29\ 000$	
• Af te lezen uit huursubsidie-tabel 1	f 5990
uitstel van betaling	f 780
	<hr/>
te betalen aan rente en aflossing	f 5210

Geval B

• Rente en aflossing krediethypotheek per jaar $12 \times f 520 = f 6240$	
• Inkomen $f 27\ 000/f 27\ 500$	
• Af te lezen uit huursubsidie-tabel 1	f 6230
uitstel van betaling	f 1380
	<hr/>
te betalen aan rente en aflossing	f 4850

Deze leden verzochten met klem het bijstandsbesluit krediethypotheek (Stb. 1983, 602) in deze zin te wijzigen. In artikel 7, tweede lid van dit

besluit zou dan moeten worden opgenomen dat de hoogte van de termijnen wordt bepaald aan de hand van gelijke inkomenstabellen, zoals die behoren bij de beschikking individuele huursubsidie. De verschuldigde termijnen zouden dan verminderd worden – bij wijze van uitstel van betaling – met bedragen overeenkomstig de «subsidiebedragen», genoemd in de bovenstaande inkomenstabellen. Deze leden zagen in deze oplossing een aantal voordelen. Allereerst uiteraard soulaas voor de betrokkenen. Een te sterke ontmoediging wordt gereduceerd en spanningen worden voorkomen. Ten tweede, de woonlastenproblematiek wordt voor huurders reeds enigermate ondervangen door de bestaande huursubsidieregeling. Huiseigenaren met hoge woonlasten, veroorzaakt door de «ontdooiing», die in dezelfde lage inkomenscategorieën verkeren als huurders met huursubsidie, zouden naar de mening van de leden van de C.D.A.-fractie middels de voorgestelde systematiek ook enigszins tegemoet gekomen kunnen worden. Duidelijkheid is er ook voor de gemeenten, ook de art. 12-gemeenten. Ten overvloede merkten deze leden nog op dat het hier niet gaat om een subsidiebedrag maar om een uitstel van betaling, waarbij de bedoeling te zijner tijd de gehele rente en aflossing te betalen, blijft gehandhaafd.

De leden van de fractie van D'66 vroegen hoe lang de bovenaan blz. 35 van de memorie van antwoord bedoelde overgangsmaatregel zal gelden. Ook hadden deze leden grote twijfels, zo niet sterker, om het ongedifferentieerde minimumdagloon gedurende de eerste 6 weken van de Ziektewet weer ongedaan te maken.

Met betrekking tot de krediethypotheek merkten de leden van de D'66-fractie op dat een belangrijk deel van de problemen ook is opgelost indien bij de waardebepaling van de woning zou worden uitgegaan van de waarde in bewoonde staat. Dat gebeurt ook fiscaal en is bovendien in het belang van het volkshuisvestingsbeleid. (Immers, mensen die gedwongen moeten verkopen moeten verhuizen, en kosten dan ook weer geld, doorgaans in de vorm van IHS). Is de regering bereid dit te overwegen?

1.4. Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen

De leden van de fractie van D'66 vroegen allereerst of de regering reeds kennis heeft genomen van een op 5 maart aan de katholieke universiteit Nijmegen gepubliceerd proefschrift, waarin wordt aangetoond dat veel arbeidsongeschiktheid te wijten is aan een slecht personeelsbeleid. Stel, die conclusie zou na bestudering van dit proefschrift – waarvan deze leden op dit moment nog geen kennis hadden kunnen nemen – kunnen worden onderschreven; zou dit dan geen consequenties dienen te hebben voor de voorstellen in het kader van de stelselherziening? Voor de verantwoordelijkheid voor de premiebetaling? Voor de (afschaffing van) de verdiscontering, voor de uitvoeringspraktijk van de Wet arbeid gehandicapte werknemers (WAGW)? Deze leden waren verbaasd door de mededeling van het kabinet dat het verschil in arbeidsmarktpositie meer wordt bepaald door de zwaarte van de handicap dan door de duur van het arbeidsverleden. Is dit nu juist niet een argument voor handhaving van de verdiscontering, omdat een zware handicap, zoals hier door de regering wordt erkend, de arbeidsmarktpositie negatief beïnvloedt? Deze leden vroegen voorts waarom geen wegen zijn gezocht (binnen het reïntegratiebeleid, bijvoorbeeld), om een eventuele aanzuigende werking van arbeidsongeschiktheidsregelingen te voorkomen.

De leden van de fractie van D'66 hadden begrepen dat het passende arbeid-begrip in de IAO-regelingen niet het zelfde is als in de nieuwe WW. Zij vroegen de regering echter of zij duidelijk de verschillen kan aangeven.

De leden van de fractie van de C.P.N. wilden zich in het kader van dit eindverslag beperken tot een aantal opmerkingen die volgens deze leden

tekenend zijn voor het door het kabinet voorgestane volumebeleid. In de eerste plaats is dat de vraag waarop de mening gestoeld is dat betere uitkeringsrechten voor arbeidsongeschikten aanleiding zou blijven geven tot een aanzuigende werking. Voorts hadden deze leden met verbijstering kennis genomen van het antwoord op een vraag van het lid van de R.P.F.-fractie over aanvullende Rww-uitkeringen. Zij waren van mening dat hiermee op ongeken openhartige wijze de bedoeling van de stelselherziening op tafel wordt gelegd. Dat het kabinet weinig begrip heeft voor de positie van arbeidsongeschikten, hadden deze leden al eerder geconstateerd. Zij wezen een dergelijke, boekhoudkundige benadering volstrekt van de hand.

1.6. Voorlichting

De leden van de V.V.D.-fractie hadden waardering voor het feit, dat het kabinet grote waarde hecht aan een goede en een begrijpelijke voorlichting. Uiteraard waren de aan het woord zijnde leden het eens met het standpunt van het kabinet, dat de concrete invulling van de voorlichtingsactiviteiten pas kan plaatsvinden na afronding van de parlementaire behandeling in de Tweede Kamer. Zij drongen er echter op aan dan zo snel mogelijk met de voorlichting (voor het grote publiek) aan te vangen, mede in verband met het bij voorbeeld bewaren van gegevens welke van belang zijn voor het eventueel verkrijgen van een uitkering (vooral in verband met de arbeidsverledeneis).

De leden van de fractie D'66 hadden dankzij de toezending door de regering onlangs kennis kunnen nemen van een INFO-blad van het ministerie van Sociale Zaken en Wetenschappen. Zij vreesden dat de tekst daarvan, hoewel op zichzelf duidelijk en consistent, ongeveer 200 keer te moeilijk is voor veel betrokkenen. Zij wierpen iedere aantijging als zouden zij daarmee de betrokkenen willen diskwalificeren verre van zich: de regels zijn gewoon te moeilijk, te ingewikkeld, en te gedifferentieerd.

Deze leden namen kennis van het voornemen om uitvoerend personeel, onder meer door video-producties, juist te instrueren maar zij vroegen de regering met grote klem op welke wijze zij de burger denkt te gaan informeren over de wetswijzigingen, welke toch eigenlijk te zien zijn als een verandering-op-grote-schaal van de polisvoorwaarden in de sociale zekerheid. De groter wordende complexiteit van de sociale zekerheid baarde deze leden grote zorg. Zij hadden de indruk dat, in meer gevallen dan nu, interpretaties van de regels van belang zullen worden. Zeker waar de regels zelf moeilijk kenbaar zijn, is daarmee rechtstreeks de rechtszekerheid en natuurlijk ook rechtsgelijkheid in het geding. Deze leden waren erg benieuwd naar wat de regering aan voornemens en plannen in huis heeft om de juiste informatie op de juiste plaats te krijgen.

Zij vroegen in dit verband ook of – zoals bij de evenzeer ingewikkelde studiefinanciering gaat gebeuren – computerprogramma's zullen worden ontwikkeld waarin stap voor stap individuele sociale zekerheidscases kunnen worden uitgerekend. Zou dit geen goede mogelijkheid bieden om mensen zelf een betere en sterkere positie te geven tegenover de grootschalige uitvoeringsorganen? «Kennis is macht» is een stelling die in dit verband meer en meer van belang wordt, zo meenden deze leden. Op welk moment zal overigens een aanvang worden gemaakt met een werkelijke vereenvoudiging van het stelsel van de sociale zekerheid?

1.7. Stelselherziening als proces

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden reeds opgemerkt de notitie met betrekking tot het onderzoek naar de arbeidsverledeneis node te missen.

2. ADVIEZEN EN STANDPUNTBEPALING

2.1. Algemeen

De leden van de C.D.A.-fractie constateerden dat in de reactie op hun beschouwingen alleen is ingegaan op de opmerking over het rapport «Waarborgen voor zekerheid». De stelling dat een stelsel van sociale zekerheid een stempel drukt op een sociaal-economische ordening en de verantwoordelijkheid van huishoudens, gezinnen en individuen beïnvloedt, kan naar de mening van deze leden niet worden afgedaan met de opmerking dat het stelsel van de sociale zekerheid alleen volgend zou zijn. Zij wezen in dit verband nogmaals op andere Westeuropese landen waar sprake is van bijvoorbeeld een gezinspolitiek, dus een poging tot een meer gerichte beïnvloeding.

2.2. Stelselherziening en ombuigingen

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen om invulling van de volgende tabel voor alleenverdieners en alleenstaanden ouder dan 27 jaar (uitgaande van het feit, dat aan de arbeidsverledeneis is voldaan, eerste halfjaar).

Bruto loon (p.m.) (1)	Netto loon (p.m.) (2)	Bruto uitkering (3)	Waarvan toeslag (4)	Netto uitkering (5)	(3) als perc. van (1) (6)	(5) als perc. van (2) (7)
— Minimum- loon						
f 2200						
f 2500						
f 2800						
f 3100						
Modaal						
f 3500						
f 4000						
f 4500						
1,5x modaal						
f 5000						
f 5500						
f 6000						
2x modaal						
f 7000						
f 8000						
3x modaal						
4x modaal						

De leden, behorend tot de D'66-fractie, merkten op dat het hen niet is ontgaan dat ook een aantal structuurveranderende voorstellen was gedaan. Zij hielden staande dat de bezuinigingstaakstelling voorop heeft gestaan. Door het kabinet is immers niet een meest wenselijk stelsel ontworpen (waarvan dan mogelijk op dit moment zou kunnen worden geconcludeerd dat het om financiële redenen niet haalbaar zou zijn alle wenselijkheden te realiseren). Voorop heeft gestaan: de bezuinigingen. Niet de wenselijkheden zelf, maar slechts de realisatie daarvan had mogen worden getoetst aan de noodzaak tot financiële beheersing. Thans lopen namelijk de fundamentele discussie over de ontwikkeling van het stelsel van sociale zekerheid enerzijds, en de meer tijdgebonden vraagstukken omtrent de bekostiging, op onaanvaardbare wijze dooreen, aldus deze leden.

2.4. Uitkeringsduur

Met betrekking tot de in de memorie van antwoord besproken uitkeringsduur bij arbeidsongeschiktheid merkten de leden van de fractie van

D'66 op dat door de regering weliswaar geen voorstellen zijn gedaan tot verkorting daarvan, maar dat andermaal wel ongerustheid bij betrokkenen is gewekt. Deze leden vroegen de regering dan ook de uitspraak te bevestigen dat in ieder geval een ieder, die op het moment dat eventuele voorstellen gedaan worden, reeds arbeidsongeschikt is, letterlijk onverkort recht zal houden op een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Zou het kabinet op enig moment overwegen de uitkeringsduur voor arbeidsongeschikten te verkorten, dan achtten deze leden dat slechts voor «nieuwe gevallen» het discussiëren waard.

2.5. Gelijke behandeling van mannen en vrouwen in de sfeer van de werkloosheidsverzekering

De leden van de fractie van D'66 waren van oordeel dat de vervolgitkering op zichzelf een waardevol instrument kan zijn tot een verdere individualisering van uitkeringsrechten. Financiële begrenzings beperken de duur ervan vooralsnog tot een jaar, zo schrijft de regering. Deze leden waren benieuwd te vernemen hoe strak die grenzen zijn. Zou een deel van de door het kabinet aangeboden 545 miljoen bij voorbeeld kunnen worden aangevoerd voor verlenging, zo vroegen deze leden, zonder er op dit moment overigens voor te willen pleiten dat dit ook werkelijk gebeurt.

Deze leden zagen graag een wat grotere ruimte en waren van mening dat dit ook verantwoord is. Zouden aanpassingen beperkt blijven tot 545 miljoen dan konden zij zich echter ook nog andere wijzigingen met een hoge prioriteit (zoals het laten vallen van de afbouw) voorstellen. Zij waren overigens wel benieuwd naar het oordeel van het kabinet over de relatie tussen verdere individualisering en de voortgang van de herverdeling van arbeid.

De leden van de fractie van de C.P.N. wezen er op dat het effect van de vervolgitkering als emancipatoir instrument slechts beperkt zal zijn. De eisen die gesteld worden zullen tot gevolg hebben dat maar weinig mensen recht op een vervolgitkering hebben. Dit geldt zeker voor vrouwen. Zij noemden in dit verband het onderscheid tussen formeel en materieel recht en stelden dat juist die situatie aanleiding is geweest te komen met het voorstel voor een herintredersregeling.

Graag reageerden de leden van de P.P.R.-fractie op het uitvoerige maar afwijzende betoog van het kabinet over de emancipatie-aspecten van de stelselherziening. Zij merkten op dat de vraag of een herzien stelsel meer of minder emanciperende effecten heeft dan het huidige stelsel, verder reikt dan de vaststelling of in het nieuwe stelsel meer of minder sprake is van een formele gelijke behandeling van mannen en vrouwen dan in het oude.

Wat de leden van de P.P.R.-fractie in het voorlopig verslag wilden duidelijk maken is dat het kabinet tevreden lijkt met het bereiken van een wetgeving die vrouwen en mannen in gelijke gevallen gelijk behandelt. Het probleem van de achterstand van vrouwen is echter venijniger: vrouwen hebben in totaal gezien ten opzichte van mannen relatief lager betaalde banen. Vrouwen zien ook slechter kans dan mannen om een langdurig arbeidsverleden op te bouwen. De gevallen zijn dus niet gelijk. Onder het nieuwe stelsel betekent dit dat vrouwen relatief kortlopende uitkeringsrechten opbouwen, alsmede relatief snel een zeer lage uitkering ontvangen; een uitkering die vanwege de afhankelijkheid van het partnerinkomen lang niet altijd zal worden aangevuld tot het sociaal minimum. Deze leden konden niet anders dan constateren dat het kabinet kennelijk andere uitgangspunten hanteert en doelstellingen voor ogen heeft. Zij brachten nogmaals als hun uitgangspunt naar voren dat mensen, mannen én vrouwen, individueel recht op een voldoende inkomen

hebben, hetzij uit arbeid hetzij uit een uitkering. In die zin is het voorgestelde stelsel niet emanciperend.

3. DE HOOFDLIJNEN VAN HET WETSVORSTEL

3.2. De systematiek van de wet

3.2.1. Algemeen

De leden van de P.v.d.A.-fractie wensten een goed uitgedachte reactie van het kabinet op het artikel in Sociaal Maandblad Arbeid februari 1986 van Mr. F. Noordam. Deze leden hadden reeds bij de eerdere voorbereidingsfasen de in dit artikel genoemde problemen aan de orde gesteld. Zij meenden dat de niet malse kritiek in dit artikel aanleiding zou moeten zijn voor het kabinet het wetsvoorstel terug te nemen of tenminste zeer grondig te bezien en te herzien. Deze leden onderschreven ten volle de stellingname van de auteur dat nu bijsturen, straks slachtoffers kan voorkomen. Ook wensten de leden van de P.v.d.A.-fractie een reactie op het artikel in hetzelfde nummer van Sociaal maandblad Arbeid van Mr. J. Riphagen. Zijn slotconclusie dat het wetsvoorstel niet zal leiden tot meer helderheid en duidelijkheid, dat de reikwijdte van begrippen onduidelijk is, dat de wetstekst meer vragen oproept dan beantwoordt zou moeten leiden tot een diepgaande en grondige herbezinning op de voorstellen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie konden zich niet voorstellen dat welk kabinet dan ook zich dergelijke kritiek niet zou aantrekken en zou blijven doorgaan op de ingeslagen weg.

Een nadere reactie op het artikel in hetzelfde nummer van Sociaal maandblad Arbeid van prof. mr. J. G. F. M. van Kessel achtten de leden van de P.v.d.A.-fractie ook noodzakelijk. Dat de stelselherziening een proces is werd door deze leden onderschreven, ook dat er aan moet worden gewerkt en mee moet worden doorgegaan. Maar dan zal toch tenminste de hier geuite kritiek moeten zijn verwerkt in de voorstellen. Deze leden wensten van het kabinet te vernemen tot welke wijzigingen in de voorstellen dit artikel alleen al aanleiding heeft gegeven.

Waar het de regelgeving en het toedelen van bevoegdheden in de wetsvoorstellen betreft zagen deze leden een reactie op het artikel van prof. E. P. de Jong met grote belangstelling tegemoet. Zij meenden dan ook dat dit betoog aanleiding zou moeten zijn voor het kabinet de wetsvoorstellen te herzien.

Hoewel de leden van de P.v.d.A.-fractie eigenlijk van oordeel waren dat de hier genoemde artikelen alleen al aanleiding zouden moeten zijn voor terugtrekking van de wetsvoorstellen en het eventueel opnieuw indienen van gewijzigde voorstellen van wet hadden zij toch nog zoveel andere vragen, kritiekpunten en opmerkingen, die bij een herziening van de ingediende wetsvoorstellen van nut zouden kunnen blijken te zijn, dat zij hun inbreng verder voortzetten. Bij specifieke onderdelen van het wetsvoorstel zouden zij opnieuw refereren aan de hier aangehaalde artikelen.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen hoe snel en in welke mate met (gedeeltelijke) resultaten van de zogeheten commissie-Veldkamp kon worden gewerkt. Hoeveel ambtenaren van het ministerie zijn betrokken bij het werk van de staatscommissie en hoeveel ambtenaren houden zich bezig met deze stelselherziening? Deze leden veronderstelden dat ten behoeve van de wetgevende arbeid met het oog op stelselherziening ook van externe krachten gebruik wordt gemaakt. Ook wilden de leden van de C.D.A.-fractie weten wanneer deel 2 van het rapport Veldkamp zal zijn voltooid.

Eerste werkloosheidsdag

De leden van de P.v.d.A.-fractie achtten de discussie over de eerste werkloosheidsdag nog niet uitgekristalliseerd. Tijdens het mondeling overleg van 5 februari 1986 hadden deze leden een aantal vragen gesteld die direct met deze problematiek te maken hebben. Deze vragen zijn niet bevredigend beantwoord. Deze leden vroegen om een heldere reactie op het in dat mondeling overleg naar voren gebrachte op blzz. 4, 5, 6 en 7.

Voor de duidelijkheid noemden zij hier nog kort een aantal van de gestelde problemen; andere activiteiten en het al dan niet herleven van het uitkeringsrecht; in de WWV schuift, wanneer er nog geen recht op WWV bestaat, bij het verrichten van andere produktieve activiteiten de eerste werkloosheidsdag op. Wanneer al wel recht bestaat op WWV en andere produktieve arbeid wordt ondernomen herleeft het WWV-recht zodra men weer beschikbaar is voor arbeid. De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen een verduidelijking aan de hand van enkele voorbeelden.

a. een werknemer wordt werkloos, meldt zich niet bij de bedrijfsvereniging maar werkt eerst bijvoorbeeld 8 maanden au pair in Amerika. Wat gebeurt er met deze werknemer wanneer zij/hij als werkzoekende terugkomt?

b. een werknemer wordt werkloos, meldt zich bij de bedrijfsvereniging, ontvangt een weekuitkering en vertrekt voor 8 maanden voor au pair-werk naar Amerika. Wat gebeurt er met deze werknemer als zij/hij als werkzoekende terugkomt?

c. een werknemer gaat, zonder een uitkering aan te vragen, meteen na aanvang van de werkloosheid 8 maanden werken in eigen gezin of bij familieleden zonder beloning. Daarna meldt hij/zij zich als werkloos. Wat gebeurt er met haar/zijn uitkering?

d. een werknemer vraagt een uitkering aan, ontvangt deze uitkering gedurende een week en gaat in eigen gezin of bij familie in de huishouding, zonder beloning. Betrokkene blijft wel ingeschreven bij het Gewestelijk arbeidsbureau. Wat gebeurt er met zijn/haar uitkering? Betrokkene meldt tijdelijk niet beschikbaar te zijn voor de arbeidsmarkt in verband met gezinsomstandigheden, wat gebeurt er met haar/zijn uitkering wanneer zij/hij zich weer als werkzoekende meldt?

Wanneer betrokkene bij voorbeeld gedurende enkele maanden gaat studeren verliest hij/zij dan het recht op een uitkering wanneer de bedrijfsvereniging geen toestemming tot het volgen van een studie geeft? Of wordt dit geacht een weigeringsgrond te zijn, waarbij de uitkeringsduur wel wordt opgesoupeerd maar geen of een lagere uitkering wordt verstrekt? Zou het, wanneer betrokkene meldt niet beschikbaar te zijn, niet behoren te leiden tot een «uitsluiting» waardoor, wanneer betrokkene weer beschikbaar is voor de arbeidsmarkt, het recht kan herleven? Veel hangt af van de bepaling met betrekking tot de eerste werkloosheidsdag. Wanneer de eerste werkloosheidsdag inderdaad de eerste dag is dat betrokkene niet naar zijn werk is geweest, kan betrokkene in bovengenoemd voorbeeld zeer wel aan de referte-eis hebben voldaan.

De leden van de P.v.d.A.-fractie achtten het wetsvoorstel onduidelijk in de wet, wanneer het gaat om vragen als: Wat is de eerste werkloosheidsdag? Wat is de preciese bedoeling van artikel 87? Betekent artikel 8 enkel en alleen dat iemand zijn «werknemersstatus» verliest in de gevallen waarin hij als startende ondernemer begint of verliezen ook anderen die tijdelijk niet beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt hun werknemerschap? Waarom kan in dergelijke gevallen het werknemerschap niet worden teruggegeven? Als anderen het werknemerschap wel behouden, waar zijn dan de herlevingsbepalingen in de situatie van het tijdelijk niet beschikbaar zijn?

Wanneer iemand werkloos is en de werkgever is verplicht tot het doorbetalen van loon is de werknemer uitgesloten van een uitkering krachtens artikel 19 eerste lid onderdeel d. Wanneer het hier om een feitelijke uitsluitingsgrond zou gaan zou na afloop van de periode van loondoorbetaling het recht op uitkering moeten herleven. Echter in artikel 21 is met betrekking tot herleving van het uitkeringsrecht na uitsluiting op grond van artikel 19 eerste lid onderdeel d geen sprake. Vloeit hier dan niet logischerwijs uit voort dat het kennelijk de bedoeling is dat «de eerste werkloosheidsdag» de eerste dag is waarop de werknemer geen loon doorbetaald krijgt vanwege de werkgever, maar loonschade lijdt als gevolg van zijn werkloosheid? Hoe denkt het kabinet dit op te lossen?

Naar het oordeel van de leden van de P.v.d.A.-fractie zou het aannemen als eerste werkloosheidsdag van de eerste dag van bijvoorbeeld non-actiefstelling uitermate oneerlijk zijn, waar betrokkene een groot belang kan hebben bij ouder zijn bij aanvang van de werkloosheid in verband met de uitkeringsduur. De leden van de P.v.d.A.-fractie verwachtten bij niet-aanpassing van de tekst van de nWW een toenemend aantal rechtszaken waarbij betrokkenen «het recht op werk» zullen moeten opeisen, daar op non-actiefstelling hen grote schade kan opleveren. Zij meenden dan ook dat een uitsluitingsgrond die aansluitend aan de werkloosheidsintreding optreedt zou moeten leiden tot vooruitschuiven van de eerste werkloosheidsdag. De eenvoudig ogende stellingname dat «de eerste werkloosheidsdag de eerste dag is waarop men niet naar zijn werk gaat om zijn normale dagtaak te verrichten» dient de gecompliceerde werkelijkheid niet.

De leden van de P.v.d.A.-fractie wezen in dit kader ook op de opmerkingen van mr. J. Riphagen in het Sociaal Maandblad Arbeid, 41ste jaargang nr. 2. De vraag wordt daar opgeworpen of ook diegene werkloos wordt geacht die zonder ontslag geen werk heeft, bij voorbeeld een geschorste werknemer wiens loon wordt doorbetaald. Ook hier wordt gewezen op het grote belang van dit aspect voor de bepaling van de aanvang van de telling van de weken-eis in verband met artikel 17 nWW respectievelijk de arbeidsverledeneis in artikel 42 nWW. De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen nadrukkelijk om een heldere reactie. De leden van de P.v.d.A.-fractie hoorden vervolgens graag tot welke concrete resultaten het nadere overleg met de Federatie van Bedrijfsverenigingen heeft geleid.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen wanneer de uitkomst van het overleg tussen het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Federatie van Bedrijfsverenigingen over de beoordeling van het verlies van arbeidstijd bekend zal zijn.

Verskil uitsluitingsgronden en weigeringsgronden

De leden van de P.v.d.A.-fractie wezen allereerst op de kritiek die terzake is geuit door mr. F. M. Noordam (Sociaal Maandblad Arbeid, 41ste jaargang nr. 2). Noordam stelt dat het begrip «uitsluitingsgrond» zou moeten worden gezien als een beëindigingsgrond met een herlevingsrecht. Hij adviseert de wetgever met nadruk dit punt nog eens grondig te bekijken. Is het kabinet bereid aan de kritiek van Noordam consequenties te verbinden door wijziging van het wetsvoorstel op deze punten?

De leden van de P.v.d.A.-fractie vonden het overigens een uiterst merkwaardige wijziging – in de nota van wijziging onder III – dat de bedrijfsvereniging zou kunnen vaststellen wanneer betrokkene met vakantie gaat. Niet alleen leek dat deze leden volstrekt onuitvoerbaar en oncontroleerbaar, maar ook wel erg eenzijdig waar het rechten van uitkeringsgerechtigden betreft. Om op die manier de fictie vol te houden dat uitsluitingsgronden objectief en weigeringsgronden subjectief zijn leek deze leden een merkwaardige kunstgreep.

Juist vanwege de moeilijke definitie van vakantie houden – is iemand die op z'n volkstuinje zit in dezelfde gemeente als waar hij woont met vakantie? – meenden deze leden dat de regelgeving met betrekking tot het genieten van vakantie en de afwijkingen daarvan van een werkloze werknemer onder de weigeringsgronden zou moeten worden gebracht. Bij 3.4.3 kwamen zij hier nader op terug.

In de bepalingen met betrekking tot uitsluitings- en weigeringsgronden is naar de mening van het lid van de R.P.F.-fractie heel weinig beleidsvrijheid gelaten voor de uitvoeringsorganen, ondanks de aangebrachte wijziging inzake de niveaubegrenzing. Welk karakter heeft de niveaubegrenzing nu: is het nog een sanctie? Kan overigens worden ingegaan op de vraag hoe aan de uitkeringsgerechtigden het materiële verschil tussen uitsluitings- en weigeringsgronden duidelijk gemaakt kan worden?

Toekenning van uitkering

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen een nadere reactie op de stellingname van mr. F. M. Noordam (Sociaal Maandblad Arbeid, 41/2) dat bij een herleefd uitkeringsrecht de uitkeringsgerechtigde zich telkenmale opnieuw tot de uitkeringsinstantie zou moeten wenden voor een nieuwe aanvraag. Een omslachtige procedure voor diegenen bij wie het uitkeringsrecht regelmatig herleeft. Licht het niet voor de hand het uitvoeringsorgaan de bevoegdheid toe te kennen ambtshalve over de toekenning van de uitkering te beslissen? Noordam stelt daarbij verder de vraag of de bepalingen met betrekking tot het te gelde maken van het recht op uitkering ook onverkort van toepassing zijn voor die situaties waarin het recht op een uitkering herleeft. De leden van de P.v.d.A.-fractie wensten hierop een reactie.

3.2.3. Het geldend maken van het recht op uitkering

De leden van de fractie van D'66 wensten nader geïnformeerd te worden over de voorstellen die de regering zegt voor te bereiden in verband met de rechtsbescherming. Zijn dat voorstellen met betrekking tot de sociale zekerheid alléén, en dus een aanpassing van de Beroepswet, of moet gedacht worden aan verdergaande wetswijzigingen? Deze leden onderschreven de gedachte dat uitgegaan dient te worden van vaste beslissingstermijnen. Niet uitgesloten is echter dat zich omstandigheden voordoen waardoor deze redelijkerwijs wel moeten worden onderschreven. Volgens deze leden is het echter mogelijk de gronden op basis waarvan van een termijn zou kunnen worden afgeweken in de wet vast te leggen, zodat ook die gronden zelf toetsbaar zijn.

De leden van de fractie van de P.P.R. concludeerden uit de reactie van het kabinet op hun opmerking over het geldend maken van het recht op uitkering dat hierover feitelijk geen verschil van mening bestaat. Waar deze leden spraken van een dubbele sanctie, n.l. én het tijdelijk ontberen van een werkloosheidsuitkering én het aflopen van de uitkeringstermijn, spreekt het kabinet van een sanctie die tweeledig is. Overigens riep de opmerking van het kabinet over de veronderstelde rechtskennis bij mensen omtrent het geldend maken van het recht op uitkering bij de leden van de P.P.R.-fractie nog steeds vraagtekens op. In de reactie op het advies van de Sociale Verzekeringsraad (SVr) wordt door het kabinet letterlijk gezegd (19 261, nr. 4 par. 2.1): «Anders dan de Svr zijn wij van oordeel dat de belanghebbende het niet zo vreemd zal vinden dat hij wel recht heeft, maar geen betaling krijgt. Het is immers aan de belanghebbende bekend dat hij, ten einde zijn recht geldend te maken, verplichtingen dient na te komen». Wat bedoelt het kabinet hier anders mee te zeggen dan dat de belanghebbende, de werkloze, zelf begrijpt dat zij/hij wél recht

heeft maar toch niets ontvangt? Deze uitleg wordt duidelijk gemaakt aan de leden van de Tweede Kamer en aan leden van de SVr maar die wordt bekend verondersteld bij niet-ingewijden. Deze leden wilden daarom van het kabinet een duidelijk ja of nee horen op de vraag of van werklozen mag worden verwacht dat zij een onderscheid kunnen maken tussen het recht hebben op een uitkering en het geldend maken van het recht op een uitkering.

3.2.4. *De betaling van de uitkering*

De leden van de fractie van D'66 vroegen of in geval van verrekening met de bijstandsuitkering zonder machtiging van de werknemer deze wel in alle gevallen toereikend zal worden ingelicht over wat in dat kader plaatsvindt.

3.3. De personenkring

3.3.1. *Algemeen*

In het voorlopig verslag hadden de leden van de V.V.D.-fractie gevraagd om een overzicht van de categorieën personen die onder de huidige WW en WWV recht op uitkering kunnen doen gelden en die op grond van de nWW geen recht op uitkering meer hebben. Om welk volume-effect gaat het hierbij globaal?

De leden van de P.S.P.-fractie misten hier een reactie op de vragen die onder meer in het technisch overleg zijn gesteld omtrent het nationaliteitsvereiste. Is het juist, zoals op blz. 56 van de memorie van antwoord wordt gesteld, dat ook alle niet-Nederlanders in Nederland woonachtige werkloze werknemers jonger dan 65 jaar, onder de IOW vallen? Zo ja, waarom wordt dan in de Werkloosheidswet een beperking aangebracht tot die buitenlanders die kunnen aantonen dat zij niet op grond van de Vreemdelingenwet kunnen worden uitgezet (art. 19, eerste lid, onderdeel f)? In een schrijven van het Nederlands Centrum Buitenlanders, dd. 4 maart 1986 wordt nogmaals uitvoerig uiteengezet dat hier uit sociale zekerheidsoptie geen grond voor is. Graag vernamen zij een nadere motivering van de regering op dit onderdeel. In dit verband wezen zij nog op de onvolkomenheden in de gedrukte versie van bijlage VI. Kan een aangevulde en gecorrigeerde bijlage worden verstrekt?

Directeuren NV/BV

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen tot welke consequenties de nadere bestudering van de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep heeft geleid ten aanzien van directeuren van een BV.

Niet geheel helder was voor de leden van de C.D.A.-fractie hoe in de naaste toekomst met deze groep gehandeld gaat worden. Is de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep toereikend? Kan in alle rust de genoemde adviesaanvraag worden ontwikkeld, zo wilden deze leden weten. Overigens merkten zij op dat de Sociale Verzekeringsraad niet hoefde te wachten op een adviesaanvraag. Integendeel, het leek hen toe dat de Sociale Verzekeringsraad in staat is uit zich zelf een dergelijk advies uit te brengen.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen of de recente uitspraak van de Centrale Raad van Beroep, welke betekent, dat het in het algemeen onaannemelijk is, dat er in het geval van een directeur/groootaandeelhouder van een NV/BV, sprake is van een arbeidsovereenkomst, ertoe leidt, dat de directeur/groootaandeelhouder niet meer in aanmerking kan komen voor een uitkering ondanks premiebetaling.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of de nota over de hierbedoelde beroepsgroepen, die begin maart zou worden afgerond, aan de Kamer kan worden toegezonden. Zij wilden vooral weten welke beleidsalternatieven zijn uitgedacht en tot welke mogelijke wijzigingen van de nWW dit aanleiding kan geven.

De leden van de fractie van D'66 waren door de memorie van antwoord niet tevreden gesteld over de positie van afroepcontracten. Is de nota met beleidsalternatieven met het oog op flexibele arbeidsrelaties al gereed? Zij hadden in het voorlopig verslag gevraagd of de regering de door hen gememoreerde cijfers uit een artikel in de Haagse Post kon onderschrijven? Zij hadden daarop geen antwoord gekregen, en herhaalden hun vraag.

Zij waren van mening dat de stormachtige ontwikkeling in dit soort contracten een grotere slagvaardigheid vereist en ook, dat het wat vreemd aandoet om de positie van een grote groep vrouwen niet mee te nemen in een omvangrijke operatie als de stelselherziening. Zij bleven voorts van mening dat wel degelijk kan worden gesproken van indirecte discriminatie. Vrijwel alle afroepcontracten betreffen vrouwen. Zij raken goeddeels buiten de sociale zekerheid, ondanks hun werknemersstatus (welke bijvoorbeeld voor roadies heel anders ligt) en ondanks premie-plicht (idem). In veel gevallen kunnen zij geen recht doen gelden op een werkloosheidsuitkering.

Nog los van de vraag van strijdigheid met de derde richtlijn, achtten deze leden het onaanvaardbaar dat de rechtspositie daardoor nog slechter wordt. Zij vroegen de regering met klem op welke wijze toch reeds nu voorzien zou kunnen worden in deze problematiek.

De leden van de C.P.N.-fractie waren teleurgesteld door het antwoord op vragen over de positie van thuiswerkers en afroepcontractanten. Voor het garanderen van bestaans- en rechtszekerheid van mensen is «volle aandacht» niet voldoende, stelden zij. Zij waren van mening dat een kabinet dat in het kader van arbeidsmarktbeleid een voorstander zegt te zijn van flexibilisering, bij een herziening van het stelsel van sociale zekerheid prioriteit moet geven aan het oplossen van de problemen die voor mensen uit deze flexibilisering kunnen voortkomen. Zij wezen in dit licht ook op het verband wat bestaat met een verruiming van het begrip passende arbeid.

Productie-coöperaties

De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden dat, waar een wetsvoorstel over de toelating tot de verzekering van deelnemers in productie-coöperaties binnenkort – wellicht reeds zeer recent – in het kabinet kan worden (werd) besproken er alle aanleiding is een dergelijk voorstel van wet bij de stelselherziening te betrekken. Deze leden verzochten om nadere informatie.

Kan worden uitgelegd, zo vroegen de leden van de C.D.A.-fractie, waarom wetgeving voor dit onderdeel zo ontzettend lang moet duren? Hecht het kabinet geen waarde aan deze vorm van ondernemen?

De leden van de fractie van D'66 toonden zich gelukkig dat deelnemers in productie-coöperaties met werknemerszelfbestuur toegang zullen krijgen tot de sociale verzekering. Zij hadden daar sinds jaar en dag op aangedrongen. Zij vroegen de regering op welke termijn een wetsvoorstel tegemoet kan worden gezien. Welke zullen de voorwaarden tot toelating zijn, zo vroegen zij?

Startende zelfstandigen

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of de toekenning van de werknemersstatus aan hen die vanuit werkzaamheden in België dan wel Duitsland in de Nederlandse werkloosheidswetgeving geraakten een aanpassing vergt van de wetstekst. De redactie van de voorliggende tekst: «de werknemersstatus wordt ook in verband met het mogelijk herleven van uitkeringsrechten – zo de omstandigheden dit volgens de Nederlandse wet mogelijk maken – aan belanghebbende toegekend».

Toelating tot de werknemersverzekeringen

De leden van de C.D.A.-fractie toonden zich verheugd over de gegeven informatie terzake van de zogeheten «sperrzeit» in de Bondsrepubliek. Zij meenden zich evenwel te herinneren dat enige jaren geleden een uitspraak is gedaan in dier voege dat betrokkene na het herhaalde malen weigeren van passende arbeid voor enkele jaren van de verzekering werd uitgesloten.

3.3.2. Het overheidspersoneel

De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden dat, ook al is het staatsrechtelijk mogelijk bij algemene maatregel van bestuur van de wet af te wijken, het onjuist is bij een zo belangrijk onderwerp als het onderbrengen onder de algemene werkloosheidswetten van het overheidspersoneel, dat aan slechts een deel van de wetgevende macht, namelijk de regering, over te laten. Zij bleven van oordeel dat in een degelijk geval wijziging van de wet verre de voorkeur verdient en verzochten het kabinet het wetsvoorstel in die zin aan te passen. Deze leden vroegen vervolgens of de discussie over het onder de nWW brengen van het overheidspersoneel ook gevolgen heeft, c.q. zou behoren te hebben, voor de wachtgeldregeling van politieke ambtsdragers. Kan het kabinet meedelen of daarover reeds gedachten zijn gevormd?

De leden van de V.V.D.-fractie waren het eens met het kabinet, dat er geen reden is ambtenaren ten principale van de kring van verzekerden uit te zonderen. Hoewel het kabinet stelt, dat aan de tabel inzake de ontslagwerkloosheid geen gevolgen voor de gehele overheid mogen worden verbonden, vroegen de aan het woord zijnde leden of ondanks het onvolledige cijfermateriaal wel geconcludeerd mag worden, dat het niveau van de ontslagwerkloosheid in 1985 is gedaald tot bijna het niveau van 1981? Tevens vroegen de leden van de V.V.D.-fractie welke sectoren uit de gepremieerde en gesubsidieerde (g + g) sector reeds nu verzekerd zijn volgens de werkloosheidswet. Ten slotte spraken de aan het woord zijnde leden hun dank uit voor het uitvoerige overzicht van de verschillen tussen de bestaande werkloosheids- en arbeidsongeschiktheidsregelingen voor overheidspersoneel enerzijds en voor werknemers in de marktsector anderzijds.

De leden van de fractie van D'66 ondersteunden de regering met betrekking tot het onderbrengen van het overheidspersoneel in de nWW. Op welk moment wordt dit voorzien? Zij vroegen voorts wanneer kennis kan worden genomen van de pakketvergelijking, welke langzamerhand haar afronding nadert. Bovendien wilden deze leden weten of er plannen bestaan om het overheidspersoneel onder de WAO te brengen. Zij achtten dit moeilijk denkbaar.

Kan nader worden toegelicht waarom afwijkingen in de werkloosheidsregelen van overheidspersoneel ten opzichte van de nWW op het punt van bij voorbeeld de dagloongrens of de berekening van de uitkerings-

duur naar het zich laat aanzien geen onoverkomelijke problemen met zich zullen brengen, zo vroegen de leden van de fractie van de S.G.P.?

3.3.4. *Het huishoudelijk personeel alphahulpen*

De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden dat het kabinet onvoldoende zwaarwegende argumenten aanvoerde tegen het onder de werknemersverzekeringen brengen van zogenaamde alphahulpen. Zeker wanneer het een/derde criterium in de Wet minimumloon/vakantiebijslag zou vervallen, zou voortgaan op de huidige weg met de alphahulpen leiden tot een merkwaardig verschil in inkomens en rechtspositie van enerzijds werknemers in de gezinsverzorging (al of niet in deeltijd) en anderzijds alphahulpen (zeker als zij in meerdere gezinnen of minder dan drie dagen werkzaam zijn).

De leden van de P.P.R.-fractie toonden zich ontevreden met de beantwoording door het kabinet van de door hen gestelde vragen over de sociale verzekeringspositie van huishoudelijke hulpen. Huishoudelijke hulpen, dus ook alpha-hulpen, behoren onafhankelijk van het aantal gewerkte uren volledige verzekeringsrechten als werknemer te hebben. Gevraagd was of enig onderzoek ten grondslag heeft gelegen aan de stellingen van het kabinet dat de praktische en uitvoeringstechnische bezwaren te groot zijn en dat het in het algemeen een groep betreft die aan dergelijke verzekeringen geen behoefte had. Hierop is door het kabinet niet meer geantwoord dan met de opmerking «wegens ervaringen». Ook uit de reacties op de opmerkingen van andere fracties konden deze leden niet opmaken dat van enig feitelijk verricht onderzoek sprake is. Hoe meent het kabinet in dit verband te kunnen verdedigen dat de factoren genoemd op blz. 70 van de memorie van antwoord op «objectieve» en «redelijke» gronden berusten?

3.4. De voorwaarden voor het recht op uitkering

3.4.1. *Verzekerd risico: werkloosheid*

3.4.1.1. Verlies van arbeidsuren

De leden van de P.v.d.A.-fractie wezen op het betoog van mr. J. Riphagen (Sociaal Maandblad Arbeid (SMA) 4½) waar hij wijst op het effect van de geleidelijke vermindering van arbeidsuren, waar de Centrale Raad van Beroep thans dan weer wel dan weer niet de verloren uren bij elkaar optelt. In artikel 16 derde lid wordt aangekondigd dat een nadere algemene maatregel van bestuur ter zake mogelijk zou zijn. Enerzijds rijst hier de vraag of een dergelijke algemene maatregel van bestuur niet beter zou kunnen worden vervangen door de mogelijkheid tot nadere regelgeving door de SVr (zie ook prof. E. P. de Jong; SMA 4½). Welke overwegingen hebben ertoe geleid dat hier voor een algemene maatregel van bestuur gekozen is?

De leden van de P.P.R.-fractie stelden de beantwoording van hun vragen op prijs evenals de voorbeelden over gedeeltelijke werkloosheid. Omtrent dit laatste wilden zij echter meer inzicht in de inkomensgevolgen bij gedeeltelijke werkhervatting. Daarom vroegen zij het kabinet om nog enkele rekenvoorbeelden en wel een vergelijking tussen gedeeltelijke werkloosheid, gedeeltelijke werkhervatting en de totale inkomsten uit arbeid en uit werkloosheidsuitkering, zowel onder de huidige WW en WWV als in het wetsvoorstel. Hoe zijn de effecten op het inkomen voor degenen die hun gedeeltelijke baan tegen een hoger loon dan hun oude baan hervatten en hoe voor degenen die juist minder in hun nieuwe deeltijdbaan verdienen dan in hun oude functie?

3.4.1.2. Beschikbaarheid

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden betoogd dat het «beschikbaarheidsvereiste» in hun ogen eerder een weigeringsgrond is dan behorend tot de definitie van het verzekerd risico. Zij bleven bij die stellingname.

In de eerste plaats waren zij van oordeel dat er nauwelijks een strikte scheiding mogelijk is tussen het beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt en de beschikbaarstelling verbonden aan het recht op een uitkering.

In de tweede plaats vonden deze leden de voorbeelden die het kabinet noemt: blijvende arbeidsongeschiktheid bij voorbeeld blijkende uit een opname in een inrichting; het verzorgen van kleine kinderen zonder dat de werknemer deze verzorging uit handen wenst te geven, in hoge mate subjectief.

De leden van de P.v.d.A.-fractie zagen hun kritiek op het beschikbaarheidsvereiste in de definitie van het «verzekerd risico» ondersteund door de betogen van mr. F. M. Noordam en mr. J. Riphagen. (SMA 4½). Noordam stelt dat voor een duidelijke definitie van het verzekerd risico, te meer waar het begrip «produktieve arbeid» is komen te vervallen, het begrip «beschikbaarheid» voldoende helder en eenduidig moet zijn, hetgeen hij betwijfelt. Hij concludeert aan het eind van zijn betoog ter zake van de «beschikbaarheid» dat de wetgever zelf het verschil tussen de begrippen «beschikbaar zijn» en «beschikbaar stellen» niet goed begrijpt. Riphagen stelt de vraag in hoeverre de definitie in artikel 16 van het verzekerd risico sluitend is en limitatief.

Hij uit daarbij de vrees dat de rechter diegenen die werkloos zijn en hun tijd besteden in de huishouding niet als «beschikbaar» zal blijven aanmerken. De stellingname dat het begrip «beschikbaarheid» duidelijk in de jurisprudentie zou zijn omschreven wordt eveneens door Riphagen betwijfeld aan de hand van meerdere uitspraken van de Centrale Raad van Beroep.

Zijn conclusie luidt dat opnemng van het onderdeel sub.b. in artikel eerste lid heroverweging verdient. Het beschikbaarheidsvereiste krijgt, aldus deze auteur, meer gewicht dan strikt noodzakelijk wat een genuanceerde toepassing van het vereiste onnodig zal bemoeilijken.

Prof. dr. E. P. de Jong stelt terecht vraagtekens bij de mogelijkheid de definitie van het verzekerd risico bij algemene maatregel van bestuur te kunnen aanpassen. Daarmee zou immers een regering een haar onwettelijke uitleg van de wet bij algemene maatregel van bestuur ongedaan kunnen maken. Hij acht dit een te ruime delegatiebepaling. De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden de indruk dat het kabinet met de mogelijkheid in artikel 16, derde lid onderdeel c, nadere regels kan stellen met betrekking tot de beschikbaarstelling; bij voorbeeld het vervallen van de inschrijfplicht bij het GAB zoals geregeld in artikel 26 eerste lid onderdeel d, of een vrijstelling van het zoeken naar passende arbeid voor bijvoorbeeld zij die een studie volgen met toestemming van de bedrijfsvereniging, zoals geregeld in artikel 24.

De verwijzing in de memorie van toelichting naar de oude richtlijn van de Federatie van Bedrijfsverenigingen waar het gaat om het beschikbaar zijn wijst ook in die richting; kennelijk is bedoeld beschikbaar stellen. Als dat zo is, dan zou artikel 16, derde lid onderdeel c moeten vervallen. Een dergelijke bevoegdheid ten aanzien van de beschikbaarstelling hoort niet thuis bij de definitie van het verzekerd risico. Vraag is dan later of de SVr dan wel de minister afwijkende regels zou moeten kunnen stellen ten aanzien van de beschikbaarheidsstelling. Maar dat leek deze leden pas aan de orde te komen bij artikel 26 tweede lid.

De leden van de P.v.d.A.-fractie concludeerden dat de definitie van het verzekerd risico in de wet niet helder is gedefinieerd. Zij meenden dat het kabinet zich op dit onderdeel nader zou moeten bezinnen.

Ten overvloede wellicht wezen de leden van de P.v.d.A.-fractie nogmaals op het SVr-advies terzake. Ook de SVr had opgemerkt dat het begrip

«beschikbaarheid» onvoldoende was uitgekristalliseerd in de jurisprudentie om hiermee zonder moeilijkheden in de praktijk te kunnen werken.

De leden van de P.v.d.A.-fractie wensten verder naar aanleiding van de memorie van toelichting nog de vraag te stellen wat er gebeurt met een werknemer die zich beschikbaar stelt voor deeltijdarbeid in een sector waar deeltijdarbeid niet beschikbaar wordt geacht te zijn? Deze leden dachten aan bij voorbeeld de bouwsector waar het thans voorkomt dat iemand die zich slechts voor enkele dagen per week beschikbaar stelt geacht wordt daarmee zijn voortdurende werkloosheid aan zich zelf te moeten wijten en daarmee dus zijn recht op uitkering verspeelt. Is het zeker dat in een dergelijk geval toch niet op grond van artikel 24, eerste lid onderdeel b, onder twee de werknemer zich bloot stelt aan een sanctie als bedoeld in artikel 27.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen om verduidelijking van de opmerking dat een werknemer op een gegeven moment kan worden verplicht arbeid te aanvaarden dat buiten zijn gebruikelijke arbeidspatroon valt. Wanneer wordt dat moment geacht daar te zijn? Betekent dit dat de definitie van het begrip «passende arbeid» zich tijdens de looptijd van de werkloosheid wijzigt?

3.4.1.3. Productieve arbeid

Hoewel de leden van de P.v.d.A.-fractie wel zeker voordelen zagen in het vervallen van het begrip «productieve arbeid» waren zij, zoals reeds uit de voorgaande opmerkingen kon blijken, er niet volstrekt van overtuigd dat het wegvallen van dit begrip niet tot interpretatieve problemen zou kunnen leiden. Riphagen wijst erop dat hij met betrekking tot een aantal aspecten van activiteiten die in de huidige rechtspraak als productief worden aangemerkt zijn twijfels heeft, klussen in de privésfeer, arbeid in de eigen huishouding en dergelijke. Tussen werk binnen dan wel werk buiten de normale arbeidsuren mag geen verschil worden gemaakt, aldus de memorie van toelichting, maar, aldus Riphagen, zal dat de rechter beletten huishoudelijke arbeid overdag als productieve arbeid aan te merken voor bijvoorbeeld iemand die in deeltijd werkt en overdag zich bezig houdt met gezin en huishouden en uit die deeltijd baan werkloos wordt? Of, vraagt Riphagen, zal betrokkene in zo'n situatie wellicht wel werkloos maar niet beschikbaar voor arbeid worden geacht?

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van mening dat het kabinet hierover duidelijkheid moet scheppen in de wetgeving. Het leek deze leden noodzakelijk dat enerzijds zeer duidelijk is dat de wetgever inderdaad bedoelt dat ook in zulke gevallen zeker sprake is van werkloosheid. Anderzijds zou daar waar betrokkene uitdrukkelijk niet voor de arbeidsmarkt beschikbaar is, bijvoorbeeld omdat zij/hij besluit een periode te besteden aan verzorging van kinderen of andere familieleden of een opleiding te volgen waartoe de bedrijfsvereniging geen toestemming geeft, een herleving moeten bestaan van het uitkeringsrecht wanneer betrokkene weer voor de arbeidsmarkt beschikbaar is.

De leden van de fractie van D'66 vroegen de regering of overwogen is om met betrekking tot het verrichten van onbeloonde arbeid, vooral ten aanzien van oudere werklozen, een mogelijkheid tot het opschorten van de sollicitatieplicht in de wet vast te leggen, zodat deze aanwezig en toetsbaar is. Deze leden wensten in dit verband het studeren met behoud van uitkering aan de orde te stellen.

Dit onderwerp is uitvoerig ter discussie geweest tijdens de behandeling van de wet op de studiefinanciering. Een van de belangrijkste argumenten om mensen met een (bijstands-)uitkering niet in aanmerking te laten komen voor het volgen van een studie met behoud van uitkering was, dat dit een aanzuigende werking zou kunnen hebben voor studenten.

In het wetsvoorstel studiefinanciering is echter een strikte beperking opgenomen van de leeftijdsgrens (tot ongenoegen van deze leden trouwens). Het argument komt daarmee te vervallen. Tijdens de behandeling van de studiefinanciering is gebleken dat een meerderheid in de Kamer er voor voelt om studeren met behoud van uitkering ook in het hoger beroeps onderwijs en het wetenschappelijk onderwijs mogelijk te maken voor personen die buiten de (leeftijdsgrens van) de studiefinanciering vallen. Zij achtten de onverzettelijkheid van de regering op dit vlak dan ook ongepast, slecht voor de relatie met het parlement en al evenzeer verwerpelijk op grond van zowel onderwijspolitieke als arbeidsmarktpolitieke overwegingen. Zij vroegen in dit verband dan ook om een heroverweging van het standpunt van de regering.

3.4.1.4. Overige werkloosheidsaspecten

De leden van de V.V.D.-fractie constateerden, dat invoering van het criterium niet-verwijtbare werkloosheid een structurele besparing van f 40 mln. ten opzichte van het voorgestelde criterium voor de nWW oplevert. De aan het woord zijnde leden vroegen om een drietal praktijkvoorbeelden, waarbij wel recht bestaat op een uitkering op grond van de nWW, maar waarbij geen recht op een uitkering zou bestaan, indien het criterium «niet verwijtbare werkloosheid» was gehanteerd.

3.4.2. *Referte-eis voor het recht op uitkering*

De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden dat weliswaar een verbetering is opgetreden door de referte-eis te definiëren in gewerkte weken, maar dat desalniettemin voor een aantal groepen problemen zullen kunnen optreden. Naast de seizoenwerkers wezen deze leden op diegenen die wellicht wel een volledige werkweek werken, maar dat niet gedurende het gehele jaar doen. Uitvoerend kunstenaars, bouwvakkers en dergelijke. Deze leden achtten het tot op zekere hoogte merkwaardig dat iemand die gedurende 26 weken een dag per week gewerkt heeft en werkloos wordt wel een uitkeringsrecht verkrijgt terwijl iemand die gedurende 21 weken op alle dagen heeft gewerkt niet voor een uitkering in aanmerking zou komen. Waarom is niet overwogen voor de referte-eis om naast de 26-weeken eis ook een dagen-eis te introduceren, bij voorbeeld 26 weken dan wel op een aantal dagen dagen arbeid verricht hebbend in het jaar voorafgaand aan de werkloosheid?

De leden van de P.v.d.A.-fractie wensten verder nadere informatie waarom bij zogenaamde «short-time werkloosheid» bij voorbeeld collectieve arbeidsduurverkortingen niet is overwogen een uitzondering te maken op artikel 17, de referte-eis. Verder vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie of het inderdaad de bedoeling is werknemers bij vorstverlet, en vergelijkbare vormen van werkloosheid, van minder dan 5 uur of tenminste de helft van zijn arbeidsuren uit te sluiten van het uitkeringsrecht. Deze leden meenden dat ook in de huidige vorstverletregelingen uitkeringen werden verstrekt wanneer de werkloosheid korter zou duren dan 5 uur. Zeker bij «vorstgevoelige beroepen» die in de bouw regelmatig worden aangetroffen (stratemaker, stucadoor, metselaar) kan vorstverlet voor een kortere periode voorkomen. Is het de bedoeling dat vorstverlet voor minder dan 5 uur voor rekening van de werkgever komt? Dat leek deze leden hoogst ongewenst. In de cao's is immers evenmin geregeld dat de werkgever gehouden is gedurende vorstverlet het loon door te betalen. De leden van de P.v.d.A.-fractie verzochten het kabinet dan ook artikel 18 met het oog hierop te wijzigen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden verder dat in het kader van de nWW ook duidelijkheid zou moeten ontstaan over de doorbetaling van die dagen die een vrouwelijke werknemer niet mag werken volgens de arbeidswet na bevalling. Zij doelden op die situaties waarin de werkneemster

geen gebruik heeft kunnen maken van de 6 weken zwangerschapsverlof voor de geboorte omdat de geboorte vroeger plaats vond dan was verwacht en de werknemster na 6 weken weer hersteld is en de ziekwet geen uitkering meer verstrekt. Thans kan in voorkomende gevallen een beroep worden gedaan op de WW. Hoewel deze leden een oplossing in het kader van een langduriger bevallingsverlof, eventueel met een mogelijkheid tot verschuiving van weken voor, naar weken na de bevalling van de ziekwetuitkering een betere achtten, meenden zij toch dat zolang een langer verlof niet is geregeld werknemers in voorkomende gevallen zonder te behoeven voldoen aan de referte-periode voor een WW-uitkering in aanmerking behoorden te komen. Zij meenden dat artikel 18 ook daaraan zou moeten worden aangepast.

Overigens zouden de leden van de P.v.d.A.-fractie graag vernemen waar uit het wetsvoorstel blijkt dat bij opeenvolgende werkloosheid de laatst ontstane werkloosheidssituatie het eerst zou moeten worden bezien.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden moeite met de redenering van het kabinet op het punt van delegatie van bevoegdheden. Zij zouden daar verder in dit verslag op terugkomen. Zij begrepen niet waarom sociale partners, Sociale Verzekeringsraad en de Bedrijfsverenigingen de materie van seizoenwerk niet zelf zouden kunnen regelen.

De leden van de fractie van D'66 vroegen de regering of (her)berekend kan worden wat het ombuigingsresultaat is geweest van de verzwaren van de referte-eis in 1981? Deze leden vroegen voorts hoe het genoemde aantal van 105.000 mensen die direct de Rww zijn ingestroomd te rijmen valt met het gegeven dat bijna 90% aan de referte-eis voldoet?

Het bevreemde de leden van de fractie van D'66 dat, indien het recht op uitkering herleeft als gevolg van een hervatting van minder dan 26 weken, geen opschorting van het uitkeringsrecht plaatsvindt. Naar het oordeel van deze leden zal dit niet stimulerend werken op het hervatten van werk, wanneer voortzetting van dit werk niet tevoren is gegarandeerd. Zij vroegen de regering deze bepaling daarom opnieuw in overweging te nemen.

3.4.3. *De uitsluitingsgronden*

3.4.3.1. *Ziekte*

De leden van de P.v.d.A.-fractie bleven van oordeel dat iemand tijdens ziekte feitelijk niet beschikbaar is voor de arbeidsmarkt en daarmee dus niet valt onder de definitie van een werkloze werknemer als bedoeld in artikel 16. Zeker wanneer de periode van arbeidsongeschiktheid van langere duur is is zulks het geval. Zij dachten hierbij onder meer aan zwangerschaps- en bevallingsverlof maar ook aan langduriger ziektegevallen. In dergelijke gevallen worden betrokkenen uitdrukkelijk gedupeerd wanneer zij tijdens hun arbeidsongeschiktheid de werkloosheidswet naar duur «opsouperen». Wellicht is sollicitatie wel mogelijk, maar geen werkgever zal een werkloze werknemer als serieuze kandidaat opvatten die als gevolg van langduriger arbeidsongeschiktheid niet op een sollicitatiegesprek kan verschijnen of op dat moment feitelijk gebruik maakt van het zwangerschaps- en bevallingsverlof. Deze leden meenden dat zeker ingeval van arbeidsongeschiktheid voor iets langere duur de werkloosheidsrechten zouden behoren te worden opgeschort. Zij meenden dat in geval van een ziekteperiode van 4 weken of langer de uitkeringsduur van de werkloosheidswet tenminste met die periode zou moeten worden verlengd. Anders zou de werkloosheidsuitkering ook niet meer de functie kunnen vervullen die de werkloosheidswet beoogt: een financiële overbrugging te vormen, tussen twee arbeidssituaties in, waarin betrokkene

zonder al te grote inkomensachteruitgang kan uitzien naar nieuwe passende arbeid.

De leden van de P.v.d.A.-fractie zagen graag verduidelijkt waarom het logisch en consequent zou zijn de hoogte van de ziektewetuitkering aan te passen aan de werkloosheidsregelingen, waar, wanneer iemand na de ziekteperiode in de WAO geraakt, de uitkering weer wordt afgeleid van het vroegere dagloon. Bij het vervallen van de stapsgewijze verlaging van de uitkeringen zal in de loongerelateerde periode zich geen discrepantie voordoen waar beide uitkeringen van hetzelfde dagloon zijn afgeleid – een reden temeer af te zien van de stapsgewijze verlaging van de uitkering – maar bij de vervolguitkering en gedurende de periode waarop betrokkene rechten zou kunnen doen gelden op de IOW zou dit, volgens de memorie van toelichting, anders zijn. Deze leden begrepen dat niet. Zij meenden dat in de dagloonbepalingen van de ziektewet een verlaging van de uitkeringen niet was voorzien, zodat ook in de periode van de vervolguitkering de uitkering ziektewet hoger zal zijn dan de vervolguitkering. Dit laatste is overigens, gezien de mogelijke aansluiting op de WAO, ook niet onlogisch. Deze leden hoorden graag een nadere reactie van het kabinet op hun betoog.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen verder te worden ingelicht over de positie van een werkloze werknemer die is uitgesloten van het recht op een nWW uitkering waar het betreft de Ziektewet en WAO-verzekering.

Als gevolg van het gevoerde mondeling overleg en het gestelde in de memorie van antwoord, leek het standpunt van het kabinet de leden van de C.D.A.-fractie te ongenueanceerd te zijn. Zij wilden hun ogen niet sluiten voor het feit dat 85% van de ziektegevallen zich binnen 1 maand herstelt. Het probleem schuilt echter in de wat langduriger ziektegevallen die doorgaans niet in staat zijn zich als werkzoekende te gedragen. Naar het oordeel van deze leden moet er een rechtsregel te scheppen zijn die – zeker in de langdurige ziektesituaties – tot een opschortende werking van het werkloosheidsrecht zou leiden, bij voorbeeld na het verstrijken van een ziekte termijn van drie maanden.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen om uitwerking, ook in bedragen, van de volgende 3 casusposities.

1. Iemand met een inkomen van f 4000 p/m wordt werkloos. Daar hij voldoet aan de arbeidsverledeneis krijgt hij een nWW uitkering. Echter op de laatste dag van de loondervingsperiode wordt hij ziek. Komt hij in aanmerking voor een ZW uitkering? Zo ja, wat gebeurt er nu, indien hij na 364 dagen weer beter wordt? Krijgt hij dan recht op een vervolguitkering?

2. Iemand met een inkomen van f 4000 p/m wordt werkloos. Daar hij voldoet aan de arbeidsverledeneis krijgt hij een nWW uitkering en daarna een vervolguitkering. Echter op de laatste dag van zijn vervolguitkering wordt hij ziek. Krijgt hij nu de hogere ziektewetuitkering? Vervolgens blijft hij een jaar ziek. Komt hij nu in aanmerking voor de WAO?

3. Iemand met een inkomen van f 4000 p/m wordt werkloos. Daar hij voldoet aan de arbeidsverledeneis krijgt hij een nWW uitkering van een jaar (incl. eerste halfjaar). Echter na een maand wordt hij ziek en blijft dat 7 maanden. Hoe lang loopt zijn nWW uitkering nu nog door en krijgt hij daarna recht op de vervolguitkering?

Tenslotte vroegen de leden van de V.V.D.-fractie hoe oneigenlijk gebruik in de voorbeelden 1 en 2 vermeden kan worden.

De leden van de fractie van D'66 handhaafden hun bezwaar tegen het niet opnemen van het ontvangen van een uitkering op grond van de ZW als uitsluitingsgrond. Zij konden zich wel voorstellen dat een onderscheid moet worden gemaakt tussen zeer korte (bijvoorbeeld tot twee weken) en langere ziekteperiodes, alleen al vanwege de uitvoerbaarheid. Is de regering alsnog daartoe bereid?

Zij verwierpen de gedachte dat de referte-eis los moet worden gezien van de hier besproken problematiek. Naar het oordeel van deze leden dient evenwicht te worden gebracht in het al dan niet meetellen van ziektedagen voor de referte-eis en het al dan niet als uitsluitingsgrond aanmerken van ziekte gedurende de uitkeringsperiode.

3.4.3.2. Illegalen

Na grondige bestudering van het antwoord van het kabinet met betrekking tot de uitkeringsrechten (en de uitbetaling daarvan) van personen die op grond van de Vreemdelingenwet kunnen worden uitgezet meenden de leden van de P.v.d.A.-fractie dat het kabinet met zijn betoog in feite heeft aangetoond dat aan een dergelijke bepaling in artikel 19 eerste lid geen behoefte bestaat. De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden dat bij de tekst zoals die nu luidt, nader door het kabinet moet worden gemotiveerd waarom voor de uitsluitingsgrond, artikel 19, eerste lid onder deel f, geen herlevingsmogelijkheid bestaat in artikel 21. Het zou immers zeer wel mogelijk kunnen zijn dat de status van een vreemdeling tijdens zijn verblijf zich wijzigt.

De leden van de P.v.d.A.-fractie misten een antwoord op hun stellingname dat juist de controle gericht op een kleine groep «vreemdelingen» een verstrekkend effect heeft op alle mogelijke andere werknemers waarvan niet bij eerste oogopslag vast staat dat zij Nederlander zijn. Iedere Nederlander van Surinaamse of Antilliaanse afkomst, iedere hier legaal verblijvende buitenlander, zal worden geconfronteerd met vragen naar de «rechtmatigheid van zijn verblijf» wanneer hij/zij zich voor een werkloosheidsuitkering meldt. De leden van de P.v.d.A.-fractie achtten ook dit effect ongewenst. Daarom stelden zij voor deze bepaling te schrappen.

De leden van de C.D.A.-fractie memoreerden dat tijdens het mondelinge overleg uitvoerig over dit vraagstuk is gesproken. De stelling dat een in ons land illegaal verblijvende vreemdeling niet kan worden ingeschreven als werkzoekende en aldus niet beschikbaar kan zijn voor arbeid en dus geen recht op een werkloosheidsuitkering kan doen gelden, achtten zij logisch. Wordt deze logica in de huidige praktijk bij de toepassing van de WWV ook toegepast?

Korthedshalve vroegen de leden van de fractie van D'66 hier waarom de regering wenst te volharden in de opnemings van de uitsluitingsgrond ex. artikel 19, eerste lid onder f, nu de noodzaak daartoe vanuit sociale verzekeringsoptiek niet is aangetoond. Deze vraag is afkomstig uit de brief van het Nederlands Centrum voor Buitenlanders d.d. 4 maart 1986. Zij vroegen de regering ook verder in te gaan op het gestelde in deze brief, met name op onderdeel 1.3. daaruit, handelend over de (toepassing van) relevante verdragen in de Nederlandse rechtspraak. Deze leden vroegen ook om een reactie op de stelling van het NCB dat door de afschaffing van de verdiscontering in de IAO-regelingen, WAO-uitkeringen nauwelijks nog exportabel zullen zijn. Hoe verhoudt zich dit tot het door de regering ten gunste van buitenlandse werknemers te voeren remigratiebeleid? Naar het oordeel van deze leden moet remigratie met meenemen van WAO-uitkering mogelijk blijven.

De leden van de fractie van de C.P.N. stelden vast dat er weinig voortgang te bespeuren is in de discussie tussen de bewindslieden en een aantal fracties. Zij wilden echter nog wel iets zeggen over de illegalen, mede naar aanleiding van een brief van het NCB hierover. Zij waren van mening dat binnen het door de regering bij herhaling voorgestane beleid de eveneens voor Nederlanders in Nederland geldende bepalingen voldoende garantie bieden om te voorkomen dat geheel illegaal werkende

en niet bij het gezag bekend zijnde vreemdelingen een recht op uitkering zouden hebben of effectueren.

Als het kabinet voornemens is om middels het sociaal zekerheidsbeleid vreemdelingentoezicht uit te gaan oefenen, is dit naar het oordeel van deze leden een zaak die niet op voorhand in de nWW kan worden vastgelegd. Daarover dient eerst een grondige discussie plaats te vinden. Zij verzochten de bewindslieden dan ook opnieuw deze uitsluitingsgrond te schrappen.

De leden van de P.P.R.-fractie hielden ook na lezing van het uitvoerig betoog in de memorie van antwoord, bedenkingen bij de voornemens van het kabinet op het punt van de toetsing van illegaal in Nederland verblijvende personen. Zij wilden dan ook graag vernemen waarom niet het gestelde in artikel 19 eerste lid, onder f, kan worden geschrapt. In de plaats daarvoor kan een bepaling worden opgenomen waarin van het recht op uitkering worden uitgesloten diegenen die niet staan ingeschreven in het gemeentelijk bevolkingsregister. Immers het argument voor schrapping van artikel 19, eerste lid, onder f, is dat voor iedere werkloze vreemdeling of Nederlander dezelfde controle dient te worden uitgeoefend. De opmerking in de memorie van antwoord dat reeds nu tal van instellingen controles uitoefenen maakte voor de leden van de P.P.R.-fractie het betreffende artikel niet méér aanvaardbaar. Hoe ziet het kabinet het genoemde artikel in het licht van het door hetzelfde kabinet voorgestane minderhedenbeleid en met name het streven naar versterking van de rechtspositie en het wegnemen van onnodig onderscheid?

Ten aanzien van illegalen verwezen de leden van de P.S.P.-fractie naar hun opmerkingen terzake van de personenkring. Kan de tweede zin bovenaan blz. 81 worden verduidelijkt? Waarom wordt wel naar de Wet Arbeid Buitenlandse Werknemers (WABW) en niet naar de Wet Arbeidsvoorziening Zeevaart verwezen?

3.4.3.3. Wettelijke vrijheidsberoving

Hoewel ook de huidige werkloosheidswetten deze term hanteren verzochten de leden van de P.v.d.A.-fractie de terminologie hier te wijzigen. Vrijheidsberoving is wederrechtelijk en daarom wettelijk niet mogelijk. De grondwet hanteert de term «vrijheidsontneming» art. 15) het wetboek van strafvordering «vrijheidsbeneming» (art. 133). De leden van de P.v.d.A.-fractie vonden dat de tekst in artikel 19, eerste lid onder g, behoorde te worden aangepast.

Wat betreft de inhoud van het hier bepaalde meenden de leden van de P.v.d.A.-fractie dat de tekst nog niet duidelijk is. Wordt hier inderdaad alleen bedoeld op een situatie waarin iemand als gevolg van een gerechtelijk vonnis een straf ondergaat? Gaat het hier wellicht ook om voorlopige hechtenis? Wordt hier ook bedoeld op situaties waarin iemand bij aanhouding en voorgeleiding enkele uren in een politiecel heeft doorgebracht?

De memorie van antwoord is onduidelijk omdat gesproken wordt over het «niet weigeren» van een uitkering, terwijl het artikel niet gaat over weigeringsgronden maar uitsluitingsgronden betreft. Gronden dus waarop, volgens artikel 20, eerste lid, onder c, het recht op uitkering ook beëindigd wordt. De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden bij deze «uitsluitingsgrond» grote twijfels of dit wel een zo objectieve grond was als wordt gesuggereerd. Zij vroegen om een nadere toelichting op dit punt. Ook wensten zij te vernemen wie eigenlijk aansprakelijk moet worden gesteld voor de inkomensderving bij onterechte vrijheidsbeneming wanneer de bedrijfsvereniging niet gerechtigd zou zijn de uitkering over die periode door te betalen.

Op zich achtten de leden van de C.D.A.-fractie de redenering dat geen herstel op recht van uitkering bij onterechte hechtenis vanuit de systematiek van de wet logisch zou kunnen zijn. Ontstaat dan een vorderingsrecht op het orgaan dat ten onrechte tot hechtenis heeft besloten?

Het lid van de R.P.F.-fractie vond het enigszins merkwaardig dat de WAO-uitkering tijdens de periode van detentie normaal doorloopt. Bestaat er enig inzicht in hoeverre deze situaties zich ook werkelijk in de praktijk voordoen?

3.4.3.4. Buitenlandse verblijven

De leden van de P.v.d.A.-fractie verzochten om een helderder uitleg van het begrip «buitenslands verblijven». Zij meenden dat de beantwoording in de memorie van antwoord voorbijgaat aan het recht van EG-bewoners over de grenzen heen arbeid te zoeken. Zij begrepen niet waar de zinsnede op betrekking heeft dat het onmogelijk zou zijn te controleren of iemand in het buitenland voldoende actief naar passende arbeid zou zoeken. Wie controleert dat dan thans wanneer een EG-inwoner over de grenzen werk zoekt? Loopt ook thans in dergelijke gevallen de uitkering niet via de uitkeringsinstantie in het andere EG-land, al dan niet met verrekening met gesloten beurzen tussen de uitkeringsinstanties? De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen op grond van het voorgaande om een nadere toelichting op artikel 19, eerste lid, onder e.

3.4.3.5. Overige aanspraken uitsluitingsgronden

De leden van de P.v.d.A.-fractie bleven de beantwoording van hun vragen over artikel 19, eerste lid, onder d, de uitsluiting vanwege het recht op onverminderde doorbetaling van het loon, onduidelijk vinden. Noch in artikel 20 noch in artikel 21 komt deze uitsluitingsgrond terug. Deze leden meenden te moeten begrijpen dat waar een uitkering op de onder het daar bepaalde niet beëindigd wordt noch kan herleven, het uitkeringsrecht dus kennelijk niet is ingegaan. Hoe kan betrokkene dan worden uitgesloten? En wat is er dan de ratio van het criterium van de eerste werkloosheidsdag te stellen voor die periode?

Naar het oordeel van de leden van de P.v.d.A.-fractie zou de eerste werkloosheidsdag logischerwijze alleen dan kunnen bestaan, wanneer het recht op uitkering ook ingaat. Anders zou zelfs een werknemer die geschorst is, maar nog niet ontslagen, al maanden voor zijn eventuele ontslagdatum en nog langer voor de eventuele ingangsdatum van zijn uitkeringsrecht al met een eerste werkloosheidsdag te maken hebben, welke bepalend is in de gekozen wetssystematiek, waarin ook leeftijds-overgangen uiterst belangrijk kunnen zijn voor de uitkeringsduur.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen om een nadere toelichting op het vakantie genieten als uitsluitingsgrond. Wordt hiermee bedoeld dat de werkloosheidsuitkering iedere keer dat een werknemer op vakantie gaat, wordt opgeschort? Zij zagen niet in hoe deze bepaling objectief zou kunnen zijn. De nota van wijziging doet daar weinig aan toe of af. Als een nadere uitleg niet tot meer verduidelijking zou leiden, meenden deze leden dat de wetstekst zou moeten worden aangepast. De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen het kabinet ten slotte om een reactie op het betoog van mr. F. M. Noordam met betrekking tot de «uitsluitingsgronden» waar hij stelt dat een aantal van de uitsluitingsgronden in feite niets anders zijn dan een concretisering van het niet beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. In die situaties wordt, stelt Noordam, eenvoudigweg niet voldaan aan de positieve ontstaansvoorwaarde werkloosheid. Van een negatieve ontstaansvoorwaarde is geen sprake. Noordam stelt dat de wetgeving zijn opvatting over de relatie tussen de twee soorten van ontstaansvoorwaarden zal moeten nuanceren. Een uitsluitingsgrond,

betoogt Noordam, moet niet gezien worden als een negatieve ontstaansvoorwaarde maar als een beëindigingsgrond. Zijn verzoek dat de wetgeving dit punt nog eens zou moeten bekijken leek de leden van de P.v.d.A.-fractie zinnig, en zij verzochten het kabinet dan ook dit te doen.

3.5. Het geldend maken van het recht op uitkering

3.5.1. Verwijtbare werkloosheid

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van oordeel dat de nota van wijziging met betrekking tot het begrip «verwijtbare werkloosheid» er niet toe zal leiden dat duidelijkheid wordt gecreëerd ten aanzien van hun vragen. Zij waren van oordeel dat het begrip verwijtbare werkloosheid, zoals door de SER is geadviseerd op te nemen, de bedoeling in zich draagt een minder rigide hantering van niet onvrijwillige werkloosheid mogelijk te maken en in de uitvoeringspraktijk meer aan te kunnen sluiten bij de werkwijze van de gemeenten. Zij deelden, zoals zij reeds in het mondeling overleg op 5-2-1986 hadden gesteld, de argumentatie van de regering absoluut niet. Ook waren zij van oordeel dat de jurisprudentie vanuit de WW, voor zover deze al eenduidig zou zijn, niet van toepassing kan zijn op een nieuwe wet waarbij WW en WWV worden geïntegreerd. Dan immers zou ook de wijze waarop gemeenten met het begrip verwijtbare werkloosheid omgaan in de beoordeling moeten worden betrokken. Deze leden stonden zich eraan dat daarin geen inzicht is geboden. Zij zouden het overigens op prijs stellen wanneer het kabinet in haar reactie op de uitgebreide behandeling van het begrip «verwijtbare werkloosheid» tijdens het mondeling overleg op 5-2-1986 ook aandacht zou besteden aan het betoog van mr. J. Riphagen in SMA (41/2) met betrekking tot dit begrip.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen of hun conclusie dat het bij verwijtbare werkloosheid eigenlijk steeds om ernstig verwijtbare werkloosheid gaat juist is. Vervolgens vroegen de aan het woord zijnde leden of uit de tekst moet worden begrepen, dat de bedrijfsverenigingen voortaan toch de mogelijkheid krijgen van het toepassen van een lichte sanctie tussen de zeer zware minimumsanctie en geen sanctie in.

De leden van de D'66-fractie vroegen de regering hoe groot de kans is dat door de omschakeling naar het nieuwe begrip verwijtbare werkloosheid fouten worden gemaakt, bij voorbeeld in een situatie als bedoeld in artikel 1639 p BW. Behalve dat in een betreffend geval nogal wat interpretatiemomenten aanwezig zijn dient ook de werknemer er maar net van op de hoogte te zijn dat hij zich tot de kantonrechter dient te wenden, ten einde de uitkering niet te verliezen. Hoe denkt de regering te voorkomen dat door de omschakeling naar het nieuwe begrip fouten in het nadeel van werknemers worden gemaakt, al dan niet als gevolg van het feit dat werknemers niet op de hoogte zijn met bepaalde verplichtingen?

De leden van de P.S.P.-fractie bleven onoverkomelijke bezwaren houden tegen enkele van de voorgestelde uitkeringsgronden en het zwaardere sanctiebeleid. Zij wilden hier hun vraag uit het mondeling overleg herhalen om nader te omschrijven wat onder verwijtbare werkloosheid moet worden verstaan. De nota van wijziging verschaft daarover geenszins helderheid. Welke situatie doet zich bij voorbeeld voor als een werkneemster wordt ontslagen wegens werkweigering op grond van gewetensbezwaren?

3.5.2. Niveaubegrenzing in geval van verwijtbare werkloosheid

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van oordeel dat de uitvoeringsorganisatie al naar gelang de mate van de verwijtbaarheid voldoende

mogelijkheden heeft in artikel 27 om in voorkomende gevallen een sanctie toe te passen. Door het laten vervallen van de verplichte niveau-begrenzing zal dan ook het onderscheid tussen hen die verwijtbaar werkloos worden dan wel zij die zich later verwijtbaar gedragen verdwijnen. De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden hun bezwaren tegen eerst de verplichte sanctie, die dan nu niveau-begrenzing is geworden, reeds uitgebreid weergegeven.

Zij verwezen voor alle volledigheid ook nog naar kritiek ter zake van de minimumsanctie in het reeds een aantal malen eerder aangehaalde artikel van Riphagen. Grotendeels geldt dezelfde kritiek immers ook voor de niveaubegrenzing. De niveaubegrenzing dient dan ook uit het wetsvoorstel te worden verwijderd.

De leden van de fractie van D'66 bleven bij hun bezwaren tegen de minimumsanctie. Zagen zij het goed dan is daaraan ook na de nota van wijziging materieel niets veranderd.

De leden van de P.P.R.-fractie bleven ontevreden met de starre omgang door het kabinet met het begrip verwijtbare werkloosheid. Zij merkten op dat het kabinet niet is ingegaan op de algemene eis die deze leden aan het toepassen van sancties zouden willen stellen nl. dat de sanctie in een redelijke verhouding moet staan tot enerzijds de mate van verwijtbaarheid en anderzijds tot de inkomenseffecten. Voorwaarde daartoe is dat de bedrijfsverenigingen de mogelijkheid krijgen om een individueel gericht en flexibel sanctie-beleid te voeren. Daartoe krijgen zij ook na de nota van wijziging geen kans.

Uit de memorie van antwoord (par. 3.5.2) concludeerden deze leden dat het kabinet een onderscheid maakt tussen enerzijds een ernstige mate van verwijtbaarheid en dit betitelt als verwijtbare werkloosheid waarvoor de minimumsanctie geldt en anderzijds licht verwijtbare gedragingen waarvoor de minimumsanctie niet hoeft te gelden. Betekent dit, dat niet bij «lichte» maar pas bij «ernstige» mate van verwijtbaarheid een sanctie hoeft te worden toegepast? En dat als er een sanctie wordt toegepast dit minimaal de sanctie van 70% van het minimumloon moet zijn?

Is het kabinet van mening dat een dergelijke scherpe scheiding tussen zeer uiteenlopende uitkeringsrechten menselijk is? Verduidelijking wilden deze leden ontvangen over de opvatting van het kabinet dat het niet onredelijk zou zijn bij verwijtbaar ontstane werkloosheid in het geheel geen uitkering te verstrekken. De door de leden van de P.P.R.-fractie bepleite redelijkheid in de sanctie-toepassing is dan wel geheel verdwenen!

De leden van de fractie van de P.P.R. vonden de door het kabinet in de memorie van antwoord aangekondigde en bij nota van wijziging uitgevoerde wijzigingen over de gevolgen van verwijtbare werkloosheid uiterst onduidelijk. Zij kregen de indruk dat het kabinet niet anders heeft gedaan dan verschuiven naar een ander artikel en het geven van een andere naam aan feitelijk vrijwel dezelfde straf. Bij de toelichting op het nieuwe artikel 44 merkt het kabinet, zeer tot de bevreemding van deze leden, op dat de niveaubegrenzing niet als sanctie te beschouwen is. De aan het woord zijnde leden merkten op dat dit alleen geldt voor de toepassing van de Toeslagenwet. Mensen die in plaats van 70% van hun laatstverdiende loon slechts 70% van het minimumloon ontvangen zullen dit gewoon als een sanctie beschouwen. Of denkt het kabinet daar anders over, zo vroegen zij. Het enige verzachtende effect van de andere definiëring van de uitkeringshoogte, nl. verlaging in plaats van gedeeltelijke weigering (memorie van antwoord Toeslagenwet, blz. 37) is dat men voor de feitelijk verkregen uitkering eventueel een toeslag kan krijgen.

3.5.3. *Het sanctiebeleid*

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van oordeel dat bij een sanctiebeleid een grote mate van terughoudendheid zou moeten worden

betracht, temeer waar sancties die leiden tot een uitkering beneden het bijstandsniveau kennelijk niet middels de Toeslagenwet kunnen worden aangevuld, wanneer betrokkene voor de sanctie al geen toeslag kreeg.

Na de schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling over het te voeren sanctiebeleid restten de leden van de C.D.A.-fractie nog enkele opmerkingen over de verwevenheid met arbeidsvoorzieningen, waarop deze leden verderop in dit verslag terug kwamen, en het vraagstuk van de niveaubegrenzing in het geval van verwijtbare werkloosheid. Nog steeds achtten de leden van de C.D.A.-fractie deze wetsduiding te rigide. De regering is hen weliswaar via de nota van wijziging een eind tegemoet gekomen, overtuigd waren zij nog niet. Immers weerlegd is niet hun fundamentele probleem, waarom op dit onderdeel niet veel meer verantwoordelijkheid gelegd wordt bij de bedrijfsverenigingen. Het redeneren vanuit de rechtssystematiek van WW en WWV gaat aan dit probleem voorbij, zo constateerden deze leden. Ook een financieel argument kan niet worden gehanteerd, omdat een dergelijk argument van de vooronderstelling zou uitgaan dat uitvoering door sociale partners per definitie zal leiden tot een slap beleid dat meer kosten met zich meebrengt. Naar het oordeel van deze leden bestaat daar geen enkele aanleiding toe.

3.5.4. *Redelijkheidstoetsing*

De leden van de P.v.d.A. begrepen niet wat er wordt bedoeld met het antwoord op hun vraag over de toetsing binnen de besuurskolom, dat het gaat om toetsing binnen de in de bestuursorganisatie bestaande rechtsgang. Na de voor beroep vatbare beslissing op een besluit is er geen toetsing meer binnen de bedrijfsverenigingen mogelijk. Dan komt beroep bij de Raad van Beroep c.q. de Centrale Raad van Beroep. Zij wensten hierop een heldere reactie.

De leden van de P.v.d.A.-fractie konden niet instemmen met het betoog over de overbodigheid van een redelijkheidstoets. Zij hadden al betoogd dat zij geenszins beoogden de rechter op de stoel van de bedrijfsvereniging te laten zitten. Het gaat om een marginale toets naar de redelijkheid van een beslissing. Zij achtten dit temeer belangrijk waar de nWW een uitkering kan betreffen van een langere tijdsduur. Het betoog van het kabinet dat de beginselen van behoorlijk bestuur deze redelijkheidstoets inhouden achtten deze leden onjuist. De beginselen van behoorlijk bestuur impliceren een toetsing van de kennelijke onredelijkheid.

Deze leden wezen erop dat zelden of nooit een besluit wordt vernietigd met een beroep op de kennelijke onredelijkheid, maar, meenden deze leden, daarmee is nog niet gezegd dat het besluit in overeenstemming is met de redelijkheid. Waar ook andere sociale wetten – de WAO, AAW en ZW – een dergelijke mogelijkheid tot toetsing kennen en waar ook in het eerste conceptvoorstel een dergelijke toetsing was opgenomen begrepen deze leden niet waarom hun voorstel tot invoering van een artikel met betrekking tot de redelijkheidstoets niet door het kabinet wordt geaccepteerd.

Uit de opvatting dat een grotere beleidsvrijheid voor de besturen van de bedrijfsverenigingen dient te ontstaan, vloeit wellicht logischerwijs het hanteren van de redelijkheidstoets voort, zo stelden de leden van de C.D.A.-fractie. Het kabinet meent in de memorie van antwoord dat de hantering van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur de recht-spraak voldoende ruimte biedt voor een adequate toetsing, waardoor de redelijkheidstoets overbodig is. Dit nu betwijfelen deze leden, immers zowel de ingang tot het recht als de hantering van het recht dienen helder en duidelijk te zijn. Wat is er in dat licht op tegen om een wetsduiding te hanteren zodat op alle beslissingen die steunen op een discretionaire bevoegdheid de redelijkheidstoets kan worden toegepast?

3.5.5. Omkering van de bewijslast

De leden van de P.v.d.A.-fractie accepteerden de omkering van de bewijslast niet. Zowel in het mondeling overleg van 5-2-1986 als in de eerdere schriftelijke voorbereiding hadden zij zich tegen deze bepaling verzet. Zij meenden in het mondeling overleg voldoende argumenten te hebben aangedragen op grond waarvan het kabinet dit voorstel zou moeten intrekken.

Het bleef de leden van de C.D.A.-fractie verwonderen dat er meer publicitaire deining ontstaan is rondom de zinsnede in de brief over het ISMO-beleid dan terzake van gedachtenwisseling in en om het voorgestelde in dit wetsvoorstel.

Gehoord de discussie in het technisch mondeling overleg en het door de Sociale Verzekeringsraad naar voren gebrachte, waren de leden van de C.D.A.-fractie op zich niet tegen het voorgestelde in artikel 25, tweede lid op het punt van het «aannemelijk maken». Aangezien het een bijna nieuwe rechtsfilosofie betekent voor ons land, bestaat er weinig ervaring met deze – zij het bescheiden – vorm van omkering van bewijslast. De formulering in artikel 25 leek deze leden te ruim van aard, ook al zou deze in de algemene beginselen van behoorlijk bestuur zijn begrenzing vinden. Zij drongen er op aan om of artikel 25 voorlopig niet in te voeren of het artikel dusdanig nauwkeuriger te formuleren dat duidelijk wordt dat het gaat om «notoire fraudeurs», waarvan overduidelijk is dat ze al eerder fouten hebben gemaakt dan de dag waarop het frauderen is geconstateerd. En dat kan toch ook een andere datum zijn dan de aanvang van de uitkering. Wat is eigenlijk de reactie van het openbaar ministerie op dit voorstel?

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen om een nadere uiteenzetting over de omkering van de bewijslast. Zij vroegen in te gaan op de vraag welk «voordeel» wordt bereikt via omkering van de bewijslast ten opzichte van de huidige situatie, het oordeel van de uitvoeringsorganen hierover en de rechtspositie van degene op wie de bewijslast rust. Tenslotte vroegen zij om een aantal voorbeelden, waaruit blijkt, dat omkering van de bewijslast meer mogelijkheden biedt voor de fraudebestrijding dan de huidige wetgeving doet.

De leden van de fractie van D'66 toonden zich niet gelukkig met de voorstellen inzake omkering van de bewijslast. Zij waren van mening dat de vergelijking met het strafrecht, zoals die wel is getrokken in de discussies, niet zonder meer opgaat. In het strafrecht is immers sprake van een bewezen, doch verder op zichzelf staand feit, terwijl in de onderhavige materie aan de ontdekking van een strafbaar feit, tenminste vooraf is gegaan, dat de uitkeringsgerechtigde op enig moment (onjuiste) gegevens heeft verstrekt en bovendien verplicht is om veranderingen in die gegevens te melden. Hoewel deze nuance op zichzelf niet zonder betekenis is, ging het deze leden toch bepaald te ver om daaraan het gevolg van een omgekeerde bewijslast te verbinden. Zij achtten ook uit maatschappelijk oogpunt een verkeerde ontwikkeling in de positie van werklozen in de samenleving.

Over de omkering van de bewijslast, zoals voorgesteld in artikel 25 en tijdens het mondeling overleg als wenselijke «innovatie» in ons rechtssysteem betiteld van de zijde van de regering, wensten de leden van de P.S.P.-fractie een uitvoeriger juridische onderbouwing te vernemen. Betreft het hier slechts een incidentele innovatie of zal worden getracht ook elders in ons rechtssysteem op deze weg verder te gaan?

3.5.6. Gevolgen van weigering van de uitkering

Passende arbeid

De leden van de P.v.d.A.-fractie bleven van oordeel dat het beter zou zijn geen definitie van passende arbeid in de wet op te nemen. Het begrip passende arbeid is terecht niet volledig in de jurisprudentie uitgekristalliseerd. Immers passende arbeid heeft ook alles te maken met de individuele situatie van de betrokken werkloze werknemers. Niet alleen houdt de voorgestelde definitie een verruiming in van hetgeen thans gebruikelijk wordt gehanteerd, ook is de definitie verre van duidelijk. Riphagen constateert in zijn reeds vele malen aangehaalde artikel dat de definitie meer vragen zal oproepen dan beantwoorden en aan de rechter een onmogelijke beoordelingstaak zal opleggen. De kernvraag, aldus Riphagen, die zich bij lezing van de definitie opdringt is hoe men de relatie moet zien tussen de eerste en tweede zin van de definitie van passende arbeid. In de eerste zin wordt gesteld dat bezwaren met een bepaald karakter (van medische en sociale aard) met recht tegen een arbeidsaanbod kunnen worden ingebracht; de tweede zin neemt dit als het ware weer terug door een aantal bezwaren te noemen die niet als zelfstandige redenen kunnen gelden. Zullen bezwaren tegen loonhoogte niet vaak worden ingekleed als bezwaren tegen sociale statusverlaging vraagt Riphagen? Is reistijd of verhuizing niet onlosmakelijk verbonden met sociale en soms zelfs met medische aspecten?

De memorie van toelichting, constateert Riphagen, is evenmin duidelijk, wanneer intellectueel niveauverschil wel tot niet-passende arbeid mag leiden. Hoe kan men dan realiter de bezwaren die de sociale status betreffen onderscheiden van die welke specifiek op het verschil in intellectueel niveau slaan? Onmogelijke en onuitvoerbare definities behoren niet in een wet thuis meenden de leden van de P.v.d.A.-fractie, artikel 24, tweede lid zal daarom moeten vervallen.

Het ontging de leden van de C.D.A.-fractie nog steeds wat de grote waarde was om het begrip passende arbeid in de nieuwe wet te definiëren. Er bestaat consensus over dat de jurisprudentie helder en toereikend is. Het schort meer aan de toepassing en de uitvoering. Ligt het dan niet meer voor de hand om de definitie te regelen voor de uitvoerders, en dus in de arbeidsvoorzieningswet. Nog fraaier zou het zijn als zowel de uitvoering van het sociale zekerheidsbeleid als de arbeidsbemiddeling in een bestuurlijk regionale hand zou komen te liggen. Hoe veelvuldig zou het bestuur van de bedrijfsvereniging het begrip passende arbeid hanteren buiten medeweten van het gewestelijk arbeidsbureau, zo vroegen deze leden. En hoe vaak komt het voor dat een bedrijfsvereniging strenger optreedt dan het gewestelijk arbeidsbureau in zijn signalerende beleid aangeeft? Bewust lieten deze leden dezelfde vraagstelling terzake het gemeentelijke beleid buiten beschouwing. Tijdens de mondelinge gedachtenwisseling werd door deze leden aanvullend op de schriftelijke opmerkingen gewezen op het handhaven van de loonsuppletierегeling. De tegenwerping dat die regeling wellicht beter in de wet arbeidsvoorzieningen zou passen, is niet geheel onweerlegbaar. Doch, de ervaring leert dat afschaffing van een regeling, die verder in de toekomst terug moet komen, veel vertraging oplevert. Ook gezien de ontstaansgeschiedenis leek het deze leden veiliger de bestaande regeling te handhaven in afwachting van nieuwe ontwikkelingen. Financiële argumenten kunnen hierbij geen enkele rol spelen, aangezien de regeling, aldus het kabinet, in de huidige arbeidsmarkt en in de nabije toekomst geen functie meer heeft.

De leden van de fractie van D'66 kwamen terug op de positie van arbeidsongeschikten met een restcapaciteit. De regering stelt dat in

situaties waarin arbeid voor deze werknemers schaars is deze eerder als passend zal worden aangemerkt. Deze leden waren van die opvatting geschrokken. Het kabinet draagt er immers eerst zorg voor dat de WAGW minder betekenis krijgt, zeker voor de eerstkomende jaren, waardoor passend werk voor deze groep met zekerheid schaars zal zijn. Vervolgens wordt op die onzekere basis de verdiscontering afgeschaft, hoewel de achtergrond van die verdiscontering een slechte arbeidsmarktpositie voor deels gehandicapte mensen niet is veranderd. Nu dreigt dan ook nog het perspectief dat arbeidsongeschikten met een restcapaciteit vrijwel ieder aangeboden werk moeten aanvaarden. Deze ontkenning van de moeilijke omstandigheden waarin veel van deze mensen verkeren achtten deze leden onbehoorlijk. Zij verwachtten dan ook dat de regering terug komt op haar stelling, dat arbeid eerder passend is voor arbeidsongeschikten (vanwege de schaarste aan arbeidsplaatsen voor deze groep) dan voor werklozen.

Deze leden vroegen verder nog naar de positie van alleenstaande werklozen in verband met het passende-arbeidsbegrip. Zij kregen de indruk dat sociale redenen voor alleenstaanden veel minder gauw argumenten zullen zijn om passende arbeid te weigeren. In hoeverre – zo vroegen deze leden – kan bij het in aanmerking nemen van sociale omstandigheden, rekening worden gehouden met relaties van een alleenstaande, waarmee hij of zij niet samen woont.

Kan de zin: «Wij zijn, gelet op het feit dat de huidige loonsuppletierегeling niet in voldoende mate functioneert en mede gezien de systematiek van de nWW van mening dat afschaffing van die regeling niet van invloed zal zijn op de toepassing van het begrip passende arbeid» nader worden toegelicht, zo vroegen de leden van de fractie van de S.G.P.?

De leden van de fractie van de C.P.N. hadden in het voorlopig verslag een groot aantal vragen over de definiëring en toepassing van dit begrip gesteld. Zij hadden gehoopt op een grondige beantwoording, maar moesten constateren dat zulks niet het geval is. Vragen over verandering van de feitelijke inhoud van het begrip leveren slechts een bewering op die ook al te lezen viel in de memorie van toelichting. De beantwoording van vragen over de loonsuppletierегeling is volstrekt onduidelijk. Wat betreft de relatie met het begrip passende arbeid in de arbeidsvoorzieningwet stelden deze leden dat het kabinet in de memorie van toelichting zelf hiernaar verwijst. Deze verwijzing was aanleiding tot de vragen van deze leden.

3.6. Betaling

De leden van de P.v.d.A.-fractie bleven van oordeel dat de anticumulatie van vervroegd pensioen uit een vroegere functie en werkloosheidsuitkering beperkt zou moeten blijven tot 100% van het dagloon zoals ook de SER heeft geadviseerd.

De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden verder dat het kabinet wat al te gemakkelijk heenstapt over de bezwaren van praktische aard die door de SVr zijn aangevoerd. Zij wensten te vernemen of nader overleg met de SVr en de Federatie van Bedrijfsverenigingen nog tot een nieuw inzicht bij het kabinet heeft geleid.

3.7. Duur en hoogte van de uitkering

De leden van de P.v.d.A.-fractie achtten in materiële zin dit de kern van het wetsvoorstel. Zowel de hoogte van de uitkering – de stapsgewijze verlaging – als de inkorting van de uitkeringsduur voor jeugdige en oudere werklozen achtten deze leden onaanvaardbaar.

Zij bleven van oordeel dat de loongerelateerde uitkering niet in tijd zou moeten worden verlaagd. Overigens achtten deze leden een uitkeringshoogte van 70% ook te laag. Al eerder hadden zij erop gewezen dat bij een dergelijk uitkeringsniveau niet alleen jongeren tot 27 jaar onder het bijstandsniveau geraken, maar ook dat het merendeel van de uitkeringsgerechtigden een aanspraak zullen moeten doen op een aanvullende toeslag of minimumdagloonbepaling, daar de uitkering op grond van een op zich voldoende arbeidsinkomen ook voor een echtpaar onder het relevante bijstandsniveau kan komen.

Zij waren van oordeel dat zo snel mogelijk het uitkeringspercentage weer naar 75% zou moeten worden gebracht, eventueel middels een tussenstap van 72.5%, zoals ook de FNV voorstelt in het herstelplan sociale zekerheid.

De leden van de P.v.d.A.-fractie achtten een relatie tussen uitkeringsduur en arbeidsverleden, op dit moment moeilijk uitvoerbaar. In de praktijk zal dit vooral sterk benadelend zijn voor vrouwen die, vanuit de huidige meer traditionele rolverdeling, toch veelal een meer onderbroken arbeidsverleden zullen hebben dan mannen. Ook voorzagen zij grote problemen voor specifieke beroepsgroepen zoals seizoenwerkers.

In de toekomst zal, naar het oordeel van de leden van de P.v.d.A.-fractie de loongerelateerde uitkeringsduur opgebouwd moeten worden met een half jaar uitkeringsrecht per arbeidsjaar. Mede op grond van het hierboven gestelde kozen deze leden thans voor een opbouw naar leeftijd. De leden hier aan het woord meenden dat een geleidelijke opbouw in de door haar gewenste richting zeer wel mogelijk is. Minimaal zal dan, uitgaand van een uitkeringsduur van 6 maanden voor diegenen die voldoen aan de referentieperiode, per leeftijdsjaar twee maanden uitkeringsrecht moeten worden opgebouwd. Bij een dergelijke opbouw is de loongerelateerde uitkeringsduur bij oudere werknemers ongeveer gelijk aan de huidige uitkeringsduur. Echter de schoksgewijze effecten, zoals die zich in de kabinetsvoorstellen zullen voordoen, verdwijnen.

Helaas is invoering van de arbeidsverleden-eis op dit moment, zoals de regering in het wetsvoorstel voorstelt, niet mogelijk in de ogen van de leden van de P.v.d.A.-fractie. De argumenten die door de regering worden aangedragen onderbouwen deze stelling. In de adviesaanvraag van 25 mei 1983 aan de SER en de Emancipatieraad (ER) over de herziening van het stelsel van sociale zekerheid merkte de regering over de arbeidsverledeneis het volgende op: «Een sluitende registratie van het arbeidsverleden ontbreekt en is ook niet op eenvoudige wijze achteraf te construeren, omdat het ook gaat om in een ver verleden verrichte arbeid of onderbrekingen van die arbeid. Er zal toch een zekere controle op de juistheid van de door de werknemer verstrekte gegevens moeten kunnen worden uitgeoefend, hetgeen vrijwel zeker niet altijd mogelijk zal zijn. In verband met het feitelijk ontbreken van een registratie van arbeidsverledeneis moet – zeker aanvankelijk – worden overgeschakeld op een ander gegeven, dat bij benadering ten aanzien van de uitkeringsduur hetzelfde effect sorteert als met het arbeidsverleden als criterium zou worden bereikt. Het gegeven «Leeftijd» kan als een dergelijk substituuat voor het gegeven «arbeidsverleden» fungeren, zij het dat bij de nadere uitwerking bezien moet worden welke correcties eventueel moeten worden aangebracht».

Het door de regering gestelde in de adviesaanvraag onderschreven de leden van de P.v.d.A.-fractie nog steeds. Argumenten die hiertegen in gaan hadden zij in de memorie van antwoord ook niet kunnen bespeuren. Vanuit de uitvoeringspraktijk wordt voortdurend op de fraudegevoeligheid van de 3 uit 5-eis gewezen. Ook het kabinet erkent deze problemen, maar wenst om principiële redenen toch aan deze eis vast te houden.

Gezien de opvattingen van de sociale partners en gelezen de inzichten van de andere fracties in het voorlopig verslag leek het de leden van de C.D.A.-fractie beter van de half-jaarlijkse stapjes af te zien met daarbij de

consequentie van een halfjaarlijkse verkorting van de uitkeringsdatum. Zij erkenden het argument van het kabinet dat uit maatschappelijke overwegingen een langere uitkeringsduur voorkeur verdient boven de uitkeringshoogte.

In dat licht hadden zij als tussengedachte de MHP-variant ingebracht, die ertoe zou kunnen strekken dat in de eerste tijd van de uitkeringsduur 70% van het inkomen verzekerd zou zijn en in de tweede periode van de uitkeringsduur 65%. Een financiële uitwerking van zulk een systeem hadden zij overigens gemist. Gezien hun opstelling in het verleden konden zij het argument van het kabinet niet weerleggen dat het wegnemen van de halfjaarlijkse stapjes de laagste inkomens geen of nauwelijks voordelen bood. De grafieken in de memorie van antwoord zijn op dit punt duidelijk. Wel merkten deze leden op dat de halfjaarlijkse systematiek van het wetsvoorstel niet hun voorkeur zou hebben gehad. Zij zouden aan andere, minder frequente, verlagingen de voorkeur hebben gegeven. Het niet doorgaan van de halfjaarlijkse stapjes, betekende in hun ogen een aanzienlijke administratieve verlichting. Bovendien zal toepassing van de toeslagen krachtens de Toeslagenwet in minder gevallen noodzakelijk zijn. Deze leden vroegen om een reactie van de regering hierop.

Uiteraard is het logisch om bij de verdere gedachtenwisseling niet meer uit te gaan van de oorspronkelijke opzet, doch de variant genoemd in het nader rapport aan de koningin als uitgangspunt te nemen. Wat betreft de duur van de uitkering merkten de leden van de C.D.A.-fractie op dat hun opvatting, meer relatie te leggen tussen de duur van het recht en de verzekerde jaren, door velen wordt gedeeld. Het kabinet toont in de memorie van antwoord aan dat zulk een systeem wegens gebrek aan administratie niet direct uitvoerbaar, of beter gezegd, niet invoerbaar zou zijn. Zoals bekend, pleitten deze leden ervoor, dan een constructie te zoeken waarbij de leeftijd als ondergrens fungeert (een soort vangnet) en voor werknemers met een aantoonbaar langer arbeidsverleden, een «normaal» recht ontstaat. Het kabinet deelt de opvatting van deze leden dat een relatie met het arbeidsverleden gewenst is, doch voorziet grote problemen met de bewijsbaarheid. Het viel deze leden echter op dat hun wens naar een leeftijd als onderbouw niet wordt besproken in de memorie van antwoord.

Niettemin heeft een aantal argumenten van het kabinet deze leden ervan overtuigd dat de weg naar een arbeidsverledeneis niet volledig gegaan kan worden. Het kabinet geeft in de memorie van antwoord aan dat naar hun oordeel in gemeen overleg een opzet gezocht zou moeten worden om aan de wens tot een arbeidsverledeneis tegemoet te komen. In het kader van die bereidheid zouden deze leden enkele gedachten willen ontvouwen. Nodig is een rechtsmodel, waarmede gestart zou kunnen worden (in hun ogen zou daarbij een variatie op de door de V.V.D. geopperde suggestie een vorm kunnen zijn). Een volgende stap zou behoren te zijn een rechtsmodel waarbij de werking van «een arbeidsverleden en een leeftijdsonderbouw» volledig is doorgevoerd.

Omdat het een met het ander zeer verbonden was moet zoveel mogelijk duidelijkheid geboden worden over het voltooide model, vervolgens over het tijdpad dat nodig is om daartoe te komen en uiteraard over het invoeringsmodel. Het arbeidsverleden als uitsluitend criterium voor de rechtsopbouw achtten de leden van de C.D.A.-fractie niet gewenst. Dat betekende immers voor een aantal groepen een te zware eis. Te denken valt daarbij aan vrouwen, aan structurele werkloosheid gedurende enkele jaren, lange invoeringsduur en aan de rechtssystematiek wanneer het overheids personeel onder de werking van dit wetsvoorstel gebracht zou gaan worden.

Het overheids personeel kent immers een mengeling van leeftijd en diensttijd en kan analoog worden gehanteerd. Zij erkenden overigens dat het klakkeloos overzetten van die systematiek naar de marktsector niet wenselijk is. Bij het uitwerken van een rechtsmodel dient in ieder geval als

uitgangspunt gekozen te worden dat oudere werklozen met een lang arbeidsverleden zoveel mogelijk rechtsbescherming in deze wet vinden. Een mogelijkheid zou kunnen zijn om de huidige 57,5-jarigen-regeling bij een behoorlijk aantal verzekerde jaren enigermate te benaderen, desnoods ten koste van de rechtsperiode voor andere leeftijdscategorieën. Deze leden zouden voor die variant enige modellen voorgelegd willen zien. De vraag welke tijd nodig zou zijn om dit rechtsmodel volledig in te voeren, had hen zeer bezig gehouden. Immers, wanneer zulks alleen mogelijk blijkt te zijn middels een langdurig uitgaan van een fictief arbeidsverleden, dan zal de animo bij uitvoerders en verzekerden bepaald niet toenemen, zo veronderstelden zij. Op dit punt misten zij node de resultaten van het aangekondigde onderzoek. Daaruit kon blijken hoever met een arbeidsverledeneis in redelijkheid kon worden teruggegaan. De leden van de C.D.A.-fractie zouden er pas dan geheel van overtuigd kunnen raken dat het kabinet gelijk heeft met de stelling dat niet verder dan zo'n 5 jaren terug kan worden gegaan. Vooralsnog hielden zij de optie naar meerdere jaren open. In dat licht zou een schets van een fictie er ook anders uit komen te zien en wellicht hier en daar verbeterd kunnen worden opdat oudere werklozen met een langer arbeidsverleden een langere loongereleerde uitkering zouden kunnen verkrijgen. Deze leden zouden een soortgelijk schema willen zien wat teruggaat naar 1978 en zoveel als mogelijk de huidige 57,5-jarigen-regeling als optie incorporeert. Voorts hadden zij zich afgevraagd of de aanvangsleeftijd van tweeëntwintig en een half jaar in het fictie-model wel geheel afdoende onderbouwd wordt. Het leidt er immers toe dat verzekerde jaren voor die leeftijd niet of in mindere mate meegenomen worden voor de duur van het recht. Indien met een schuin oog wordt gekeken naar de regelingen voor het overheidspersoneel, pakt het voor vergelijkbare leeftijdscategorieën nogal anders uit. Enige vergelijking met verschillende lengtes van «verzekerde jaren» leek deze leden gewenst; het leeftijdsaspect zou daarin eveneens betrokken moeten worden.

Het was de leden van de C.D.A.-fractie opgevallen dat het 4 1/2 uit 6 model, toegepast in het amendement bij de WWV, niet meer in de vergelijkende beschouwingen wordt betrokken. In de memorie van antwoord misten de leden van C.D.A.-fractie enig inzicht over een tijdpad naar een arbeidsverledenadministratie, ook in relatie met het SOFI-nummer. Moet daaruit worden afgeleid dat het opzetten daarvan nog een aantal jaren gaat duren? Zo ja, dan wierpen zij weer de vraag op, waarom niet in een veel eerder stadium op registratie en koppeling van administraties is aangedrongen. Node misten de leden van de C.D.A.-fractie een reactie op hun gedachte om het bedrijfsverenigingen mogelijk te maken hogere dagloongrenzen te hanteren zowel naar het recht als naar de premiebetaling. Het staat immers onomstotelijk vast dat het werkloosheidsrisico op geen andere wijze te verzekeren is dan ingevolge deze werkloosheidswet. Ook hogere inkomens moeten soms een behoorlijke aderlating laten.

De leden van de V.V.D.-fractie spraken hun dank uit voor de uitwerking van het door hen voorgestelde alternatief middels introductie van een fictief arbeidsverleden in combinatie met het feitelijk arbeidsverleden. De door het kabinet gegeven uitwerking sterkte de leden van de V.V.D.-fractie in de mening dat het hier om een alternatief gaat dat beter is dan het leeftijdssysteem. De aan het woord zijnde leden vroegen of nu reeds enig inzicht bestaat in de extra kosten resp. extra besparingen op korte en op lange termijn, welke de invoering van dit systeem met zich mee zou brengen. De aan het woord zijnde leden vonden wel, dat in de aanvangsjaren sprake dient te zijn van een arbeidsverledeneis van 3 uit 5 jaar, omdat anders sprake zou kunnen zijn van oneigenlijke situaties. Deze leden vroegen hierop nader in te gaan. Ten slotte vroegen zij om een budgettaire uitwerking van een aantal varianten over de arbeidsverledeneis (2 uit 5, 4 uit 5, 3 uit 6, en 3 uit 4) in het kader van hun alternatief.

De leden van de V.V.D.-fractie constateerden met genoegen, dat nog in 1986 een concept-wetsvoorstel voor het instellen van het SOFI-nummer kan worden opgesteld. De aan het woord zijnde leden herhaalden nog eens, dat zij spoed inzake de invoering van dit nummer gewenst achtten. De leden van de V.V.D.-fractie achtten de afwijzing van het kabinet van het meetellen van perioden van om-, her- en bijscholing voor de arbeidsverledeneis onvoldoende beargumenteerd. Dit temeer, daar scholing (om-, her- en bijscholing) van belang is ter voorkoming van (langdurige) werkloosheid.

De leden van de fractie van D'66 bleven grote bezwaren houden tegen de combinatie van uitkeringsduur en hoogte, gedifferentieerd naar leeftijd en arbeidsverleden, zoals die door het kabinet is voorgesteld. Zij konden één uitgangspunt wel onderschrijven: dat bij beperkte middelen de duur van de uitkering prioriteit heeft boven de hoogte. Zij verwierpen de halfjaarlijkse afbouw van uitkeringen, vanwege de doorbreking van het equivalentiebeginsel, vanwege de complexiteit en niet in de laatste plaats vanwege het feit dat zeer velen daardoor nog tijdens de loondervingsperiode een beroep moeten doen op de Toeslagenwet (met inbegrip van de partnertoets), dan wel zelfs daar helemaal niet aan toekomen, zoals voor alleenstaanden het geval is. Deze leden achtten het onterecht dat zo veel mensen zo spoedig op het bijstandsniveau zullen zijn aangewezen. De sociale zekerheid zou daarmee, met een heleboel ingewikkelde regels en een heleboel omhaal van woorden ook in de loondervingsfase voor het merendeel van de mensen weinig meer betekenen dan een minimumregeling.

De leden van de fractie van D'66 waren tegen de afbouw, maar accepteerden niet de door het kabinet aan het niet afbouwen van de uitkering verbonden consequentie dat de uitkeringsduur dan moet worden verkort. Waarom wil de regering uitkeringsgerechtigden zo snel mogelijk op het minimumniveau brengen, of zelfs nog daaronder? Deze leden vroegen wat het schrappen van de afbouw kost en wat het verkorten van de duur, zoals voorgesteld, oplevert. Deze leden waren er niet van onder de indruk dat het kabinet een eventuele wijziging van de prioriteitsstelling in het gemeen overleg met het parlement wil brengen. Wetgeving vindt toch per definitie plaats in gemeen overleg met het parlement? Het zou pas opmerkelijk zijn indien het kabinet iets niet in het gemeen overleg zou willen brengen.

Deze leden weerspraken de suggestie van de regering, weergegeven op blz. 101 van de memorie van antwoord, dat zij niet afwijzend zouden staan tegenover een vorm van per tijdseenheid optredende vermindering van uitkeringsrechten.

De inzet van de leden van de fractie van D'66 was er op gericht om mensen zo lang als maar enigszins mogelijk is uit de bijstand te houden en binnen de loondervings sfeer. Dit vanwege de individuele behandeling en de vermogensproblematiek, met name als het gaat om het eigen huis. Zij waren van mening dat het arbeidsverleden een redelijke achtergrond vormt voor het verlengen van de uitkeringsduur voor ouderen. Anderzijds bestaat volgens deze leden juist voor jongeren ook een argument in dezelfde richting. Zij waren in het voorlopig verslag reeds ingegaan op het feit dat, zoals ook uit de gegeven cijfers blijkt, in veel meer gevallen dan onder ouderen door jongere partners beiden wordt gewerkt (en dus ook premie betaald). Eén van de redengevingen voor stelselherziening – de maatschappelijke ontwikkeling – vindt juist hier zijn weerslag. Deze leden waren van mening dat om die reden ook voor jongeren de uitkeringsduur zou moeten worden verlengd, waarbij niet ondenkbaar is dat dit vooral geschiedt door verlenging van de (individuele) minimumvervolguitkering. De optelsom nu van deze overwegingen bracht deze leden op de wenselijkheid van een gelijke uitkeringstermijn voor jongeren en ouderen.

Zij vroegen de regering – mede naar aanleiding van het antwoord op eerdere vragen, zoals weergegeven op blz. 112 van de memorie van antwoord – wat nu de kosten zullen zijn van een bepaling van de uitkeringsduur voor alle leeftijdsgroepen op 4 jaar. In haar antwoord verwijst de regering naar het CNV-alternatief. Deze leden achtten dit antwoord niet bevredigend. Zij vroegen daarom, wat de meerkosten zijn van een stelsel waarin een ieder gedurende 3, dan wel 4 jaar een uitkering krijgt van 70% van het laatstgenoten loon, vermeerderd met een jaar vervolguitkering. Wat zijn de meerkosten indien binnen de periode van 3, dan wel 4 jaar een met de regeringvoorstellen overeenkomstige differentiatie van de (loongerelateerde) uitkeringsduur geldt, en na afloop van deze loongerelateerde uitkeringsduur de rest van de periode (met name dus voor jongeren) wordt opgevuld via het regime van de vervolguitkering (70% individueel minimum).

De leden van de fractie van D'66 hadden met interesse kennis genomen van de opvatting van de regering dat zodra de economische situatie het weer mogelijk maakt de normale indexeringssystematiek moet worden gevolgd. Moet echter uit de onlangs in de pers verschenen verwachting van de Minister van Financiën dat de economie pas weer is hersteld in 1990, worden afgeleid dat het kabinet van mening is dat indexering voor 1990 niet mogelijk is?

Deze leden bepleitten op veel kortere termijn een terugkeer van de indexering. Zij hadden zich tot dusver verzet tegen het niet door laten gaan van de indexering in de afgelopen jaren en bleven dat doen. Zij gaven blijk van hun opvatting dat herstel van de indexering een hogere prioriteit geniet dan verhoging van de uitkeringspercentages, daar indexering in alle gevallen tot structurele verbetering leidt van de inkomenspositie van uitkeringsgerechtigden, terwijl verhoging van het percentage zonder indexering al gauw weer teniet wordt gedaan.

Thans wordt, zo meenden de leden van de S.G.P.-fractie, bij de bedrijfsverenigingen een verzekerenadministratie opgezet. Het streven is er op gericht over alle knelpunten ter zake in 1986 een beslissing te nemen, zodat de inrichting eind 1986 voor het grootste deel voltooid kan zijn. Eerst dan kan met de invulling van deze administratie begonnen worden. Kan ook bij benadering worden aangegeven hoe langdurig dit proces zal zijn? De leden van de fractie van de S.G.P. zouden willen weten in hoeverre de bewindslieden nu positief staan tegenover het voorstel om op termijn over te gaan op een mix van het leeftijds criterium met het criterium van het arbeidsverleden?

De leden van de P.P.R.-fractie uitten hun verbazing over het niet beantwoorden van hun vragen door het kabinet in de memorie van antwoord. Deze leden hadden gevraagd waarom in het verzorgingsforfait slechts rekening wordt gehouden met de helft van de periode dat geen betaalde baan is vervuld. In dat verband hadden zij tevens de vraag gesteld of het kabinet als argument hiervoor hanteert dat niet «te gemakkelijk» aan de arbeidsverledeneis mag worden voldaan. Het kabinet heeft hierop gereageerd met de opmerking dat een zeer zorgvuldige afweging heeft plaatsgevonden onder meer ook ten opzichte van andere groepen die gedurende kortere of langere tijd om alleszins gegronde redenen niet in een dienstbetrekking staan. Deze opmerking roept naar de mening van de leden van de P.P.R.-fractie meer vraagtekens op dan ze vragen beantwoordt. Welke groepen bedoelt het kabinet, uitsluitend onderwijsgevenden of ook andere? Een argument voor het waarom van het niet meetellen van het opvoedingsverlof voor de berekening van de uitkeringsduur van onderwijsgevenden is door het kabinet niet gegeven. Tevens herhaalt het kabinet wat ze in de memorie van toelichting ook heeft gezegd en waar deze leden nu juist naar vroegen: waarom voldoen vrouwen die kleine kinderen verzorgen «te gemakkelijk» aan de arbeids-

verledeneis? Ten opzichte van wie hebben zij voordeel? De leden van de P.P.R.-fractie verzocht het kabinet dringend om alsnog te antwoorden.

Het lid van de R.P.F.-fractie meende, dat de introductie van een arbeidsverleden in de stelselherziening op zijn plaats is. Hij onderkende de problemen, die zich voordoen als de beoordeling van de duur van de werkloosheidsuitkering in de nWW direct en uitsluitend zou worden bepaald door dit criterium. Het door de V.V.D.-fractie geïntroduceerde alternatief van een fictief arbeidsverleden doet in een enkel opzicht ook een beetje merkwaardig aan. De helft van het beoordelingsmoment (de datum 1-1-1981) komt immers steeds verder in het verleden te liggen. Wie zal zich in 1990 nog de ratio van deze datum herinneren?

Met betrekking tot het verzorgingsforfait kon het lid van de R.P.F.-fractie de ratio van de introductie daarvan op geen enkele wijze billijken. Wordt door een premievrije aanspraak te introduceren het equivalentiebeginsel niet te kort gedaan? De memorie van antwoord wijst verdere gelijkstelling van perioden van scholing of andere maatschappelijke zinvolle arbeid met perioden van kinderverzorging af. Dit wordt gemotiveerd met uitvoeringsproblemen, vaak zou vele jaren later moeten worden onderzocht of de betreffende situatie zich heeft voorgedaan. Deze reden is nauwelijks serieus te nemen. Immers hetzelfde geldt voor de periode van kinderverzorging. Hoe wordt daarop na vele jaren controle uitgeoefend? Het lid van de R.P.F.-fractie zou een grondiger motivering zeer op prijs stellen. Op welke wijze wordt overigens voorkomen, dat het uitkeringsforfait aan beide ouders kan worden toegekend?

3.8. De vervolgitkering en doorwerking van de keuze ten aanzien van het niveau

3.8.1. Algemeen

De leden van de D'66-fractie bleven bij hun opvatting dat een alleenstaande, die in deeltijd werkt (en dat komt vanwege de combinatie van werk en huishouding waarschijnlijk relatief veel voor) in een slechtere positie komt te verkeren dan voltijdwerkers en alleenverdieners. Als 70% van het deeltijdloon minder is dan 70% van het minimumloon dan komen zij immers niet in aanmerking voor een toeslag op grond van de TW. Terecht achtten de SER, de SVr en de Emancipatieraad dit ongewenst. Omdat de TW duidelijk het oog heeft op afhankelijke partners en daar in het geval van alleenstaanden geen sprake van is hadden deze leden in het voorlopig verslag een voorstel gedaan waardoor alleenstaanden materieel niet benadeeld zouden worden. Tot teleurstelling van deze leden wees het kabinet deze oplossing af. Sterker, het kabinet wijst iedere oplossing af. Dat is voor deze leden niet aanvaardbaar. In feite is hier sprake van een ongelijke behandeling in een zelfde situatie. Ook bij partners wordt overigens niet de eis gesteld dat men tenminste het wettelijk minimumloon verdient. Deze leden waren van mening dat tenminste geregeld dient te worden dat ook als voor alleenstaanden 70% van het salaris minder is dan 70% van het wettelijk minimumloon de uitkering tot aan dat niveau moet worden aangevuld (met natuurlijk als maximum het voorheen genoten salaris). Zij vroegen het kabinet om alsnog aan deze wens tegemoet te komen en kondigden aan anders zeker een amendement op dit punt te zullen indienen.

3.8.2. Werkloosheids- en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen (23 jaar en ouder)

Met betrekking tot de voorgestelde overgangsregeling voor arbeidsongeschikten en werklozen van 23 tot 27 jaar konden de leden van de P.v.d.A.-fractie kort zijn. Diegenen die ingedeeld worden in tariefgroep I

komen lager dan het sociaal minimum uit. Terecht stelt het kabinet in de memorie van toelichting (19 261 nr. 3 blz. 63) dat dit niet aanvaardbaar is en om een oplossing vraagt. De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van mening dat de loondervingsuitkering netto tenminste gelijk aan het individuele sociale minimum dient te zijn. Zolang dit probleem nog niet is opgelost, lijkt het logischer de netto-netto koppeling te handhaven, in plaats van een bruto koppeling in de AAW in te voeren.

Ook hier verwacht de regering overigens weer de fiscale systematiek en de systematiek van de sociale zekerheid. In de memorie van antwoord (19 261 nr. 8 blz. 117) wordt de indruk gewekt dat alleen de alleenstaanden onder diegenen die ingedeeld zijn in tariefgroep I voor het zogenaamde kopje in aanmerking komen. De regering meent dat dit tweeverdieners zijn. Echter, ook samenwonende broers, woningdelers etc. etc. zijn op basis van hun samenwonen ingedeeld in tariefgroep I. Ook deze groep komt toch zeker in aanmerking voor het kopje? De fiscale systematiek mag toch niet relevant zijn voor het al dan niet ontvangen van het individuele sociale minimum bij het verlies van werk of arbeidsongeschikt raken?

Een tweede problematische groep vormen de alleenstaande ouders. Het kabinet wenst de uitkeringen voor deze groep te verlagen van 100% naar 90%, met een beroep op de geldende ABW-norm. Zoals de leden van de P.v.d.A.-fractie reeds hadden opgemerkt is er eerder reden de 90%-norm in de ABW op te trekken naar de norm in de minimumdagloonbepalingen van 100%. Op volstrekt willekeurige wijze wordt de ABW-norm – en de bijstandssystematiek – als normatief voor de loondervingsregeling gesteld. Ook rekening houdend met de minimumbehoeftefunctie van de TW hadden genoemde leden onvoldoende argumenten aangetroffen om de verlaging van de 100%-norm te rechtvaardigen. Graag zagen zij de argumentatie tegemoet op basis waarvan in het verleden gekozen is voor het 100%-niveau in de minimumdagloonbepalingen.

De leden van de fractie van D'66 begrepen niet waarom voor in deeltijd werkende alleenstaande jongeren een minimumsalariseis wordt gesteld, wil men in aanmerking komen voor de overgangsregeling. Zij waren gelukkig met de wijziging van de Invoeringswet maar achtten deze aanvullende bepaling onnodig. Zij verwezen naar het hiervoor gestelde en vroegen de regering deze bepalingen te schrappen.

De leden van de fractie van D'66 wilden op deze plaats als algemene kritiek op de aanpassing van de bruto-normen naar voren brengen het onjuist te achten dat bij de vaststelling daarvan als toets de bijstandsnormen worden gehanteerd. Het gaat hier om loondervingsuitkeringen waarvan equivalentie het beginsel behoort te zijn en goeddeels ook is. Het gaat niet aan om reeds in de loondervingsfase de bijstandssystematiek op de een of andere wijze als normstellend aan te merken. De achtergrond van die systematiek is toch een heel andere dan die van de loondervingsuitkeringen?

De leden van de D'66-fractie waren van mening dat de laagste loondervingsuitkering tenminste gelijk behoort te zijn aan het sociaal minimum. Zij achtten dit een wezenlijk element in op loonderving en equivalentie gerichte uitkeringsregelingen. Deze leden achtten het onjuist dat door een ongelukkige (maar niet geheel toevallige) samenloop van fiscale en sociale zekerheidsregelingen uitkeringen op een benedenminimaal niveau uitkomen. De oorzaak daarvan is in wezen gelegen in het feit dat zowel in de uitkeringen, als in het fiscale systeem onderscheid wordt gemaakt naar leefsituatie, zij het op geheel verschillende wijze. Alleen een grotere mate van individualisering (fiscaal en in de sociale zekerheid) kan uiteindelijk tegemoetkomen aan de problemen die zich in dit vervand op verschillende tijdstippen van het uitkeringstraject voordoen.

De leden van de fractie van D'66 handhaafden voorts hun kritiek uit het voorlopig verslag op dit onderdeel. Ook uit het antwoord onder paragraaf

3.8.3 van de memorie van antwoord blijkt weer dat de rollen worden omgedraaid; de ABW geldt weer als norm voor de loondervingsuitkering, in dit geval waar het gaat om de positie van oudere alleenstaanden. Deze leden achtten dit ook op deze plaats een onzuivere, onjuiste en onterechte redenering. Ook met betrekking tot paragraaf 3.8.4 handhaafden deze leden hun kritiek.

3.8.4. *Uitkeringen voor jongeren (beneden 23 jaar)*

De wijze waarop de regering de uitkeringen voor de vroeggehandicapten, de AAW-jongeren beneden de 23 jaar, naar beneden wil brengen behoeft nauwelijks enig commentaar, aldus de leden van de P.v.d.A.-fractie. Deze maatregel is zo duidelijk alleen door bezuiniging gemotiveerd dat over de inhoudelijke merites weinig opmerkingen zijn te maken. Gaat het hier om een groep van 12 500 overwegend vroeggehandicapte jongeren, waarop in 1986 (volgens tabel Bijlage 1.2) 10 mln. wordt bezuinigd en waarvan de koopkrachtgevolgen als volgt zijn:

Leeftijd AAW-er	Koopkrachtdaling
18-jarigen	– 29,6%
19-jarigen	– 28,9%
20-jarigen	– 29,2%
21-jarigen	– 26,3%
22-jarigen	– 15,7%

Acht het kabinet het in zijn inkomensbeleid passend de uitkeringen van een groep jongeren die door arbeidsongeschiktheid wordt getroffen, en reeds tot de minstbedeelden van onze samenleving behoort, structureel met dergelijke percentages te verlagen? Op welke wijze acht het kabinet dit verenigbaar met bij voorbeeld christelijk normbesef? Alle AAW-jongeren zouden door het kabinetsvoorstel een uitkering ontvangen onder de ABW-norm en derhalve een beroep moeten doen op aanvullende bijstand. In de ABW wordt uitgegaan van een vloerbedrag in loondervingsverzekeringen toe te passen. Dit is als volgt verwoord: «Wij achten echter in de onderlinge verhouding van minimum loondervingsuitkeringen en bijstandsnormen een uitzondering voor het vloerbedrag op zijn plaats. Een al te strikte benadering zou immers betekenen dat het vloerbedrag in de bijstandssystematiek niet gehandhaafd zou kunnen worden». Betekent deze impliciete dreiging dat het kabinet overweegt de bijstandsuitkeringen voor jongeren verder te verlagen (door de eliminatie van het vloerbedrag)?

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van mening dat ook voor jongeren de uitkering minimaal gelijk moet zijn aan het individuele sociale minimum. De werkloosheids- en arbeidsongeschiktheidsregelingen dienen dat te verzekeren. De leden van de P.v.d.A.-fractie achtten de term overgangsregeling – waardoor de rechten niet zouden worden aangetast –, die in dit verband herhaaldelijk wordt gebruikt nogal misleidend. Voor welke AAW-jongeren zal deze regeling wel en voor welke zal zij niet gelden, en wat is de feitelijke inhoud van deze regeling? Zullen 18-jarige AAW-jongeren die nu f 760 ontvangen bij het bereiken van de 19-jarige leeftijd hun uitkering zien stijgen tot f 868 of zullen zij hun uitkering bevroren zien?

3.9. De vrijwillige verzekering voor uitkeringen bij werkloosheid

Het ontging de leden van de C.D.A.-fractie welke relatie gezocht dient te worden tussen het voorkomen van misbruik en het vrijwillig verzekeren door ontwikkelingswerkers die voordien geen verplichte verzekering hebben gekend. Wordt de ontwikkelingswerker zonder arbeidsverleden niet nodeloos geblokkeerd?

3.12. De voorzieningen in de Werkloosheidswet

3.12.1. Algemeen

De beantwoording op hun beschouwing over relatie en plaats van sociale zekerheid en arbeidsmarktbeleid had de leden van de C.D.A.-fractie weinig bemoedigd. Opnieuw dreigt verbrokkeling in plaats van geïntegreerd beleid in en rondom een regionale arbeidsmarkt. Als medewetgever kwamen zij in een moeilijke positie, immers het aannemen van «lege» wetsartikelen is tot nu toe weinig gebruikelijk. Ook ontbreekt in de memorie van antwoord verduidelijking van hoe en langs welke weg en door wie besluiten worden genomen over bijvoorbeeld het verbinden van voorwaarden op het recht van een uitkering. Voor een goede oordeelsvorming is informatie noodzakelijk over de adviesaanvraag en wellicht een gedachtenwisseling over de gekozen posities in die adviesaanvraag. Dan kan ook inzicht worden verkregen over een serie vragen rondom de positie van gehandicapten en de daarbij behorende arbeidsbemiddeling.

De leden van de V.V.D.-fractie waren het kabinet erkentelijk voor de positieve opstelling jegens de suggestie van de V.V.D.-fractie tot het inbouwen van financiële prikkels, door gedurende de looptijd van om-, her- en bijscholing de uikeringsstatus ongewijzigd te laten. De aan het woord zijnde leden wilden echter met de realisering hiervan niet wachten op weer een nieuwe adviesronde. Zij vroegen hierover het oordeel van het kabinet.

3.12.2. Loonsuppletie

De leden van de P.v.d.A.-fractie konden niet akkoord gaan met het laten vervallen van de loonsuppletieregeling. Zij meenden dat pas nadat advies over het arbeidsvoorzieningenbeleid zou zijn uitgebracht en de discussie zou kunnen starten over andere vormen van loonkostensubsidie, de vraag over de noodzaak en wenselijkheid van het vervallen dan wel handhaven van de loonsuppletieregeling kan en moet worden beantwoord.

4. DEREGULERING, MISBRUIK EN ONEIGENLIJK GEBRUIK

4.5. De toedeling van bevoegdheden

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van oordeel dat waar mogelijk een decentrale regelgeving in de sociale zekerheid gewenst is. Zij verzochten het kabinet te reageren op het artikel van prof. dr. E. P. de Jong in SMA februari 1986.

De leden van de C.D.A.-fractie waren niet tevreden over het antwoord in de memorie van antwoord, daar waar het handelt over de positie van de sociale partners. Immers het kabinet stemt in met het uitgangspunt om waar enigszins mogelijk bevoegdheden over te dragen. Dan kan toch niet in antwoord op opmerkingen van de P.S.P.-fractie, gezegd worden «dat alleen delegatie mag plaatsvinden wanneer dat voldoende onderbouwing heeft»? Naar het oordeel van deze leden diende de redenering eerder andersom te zijn. Zij toonden zich in dat kader verheugd over het overzicht vervat in bijlage V. Toelichting behoeft waarom een tiental bevoegdheden bij de sociale partners komen te liggen tegen een kleine 30 bij het kabinet c.q. de minister. Een onderbouwing waarom ook die 30 nu of op termijn overgedragen kunnen worden, achten zij gewenst.

Het lid van de R.P.F.-fractie vroeg aandacht voor de thans voorgestelde bevoegdheidsverdeling. Daarbij bracht hij het volgende naar voren. Op

een aantal plaatsen in de nieuwe Werkloosheidswet is de bevoegdheid tot nadere regelgeving nog geconcentreerd bij de minister. Hieraan kunnen diverse bezwaren kleven, zoals een te grofmazige regelgeving, omdat op centraal niveau noodgedwongen zo uniform mogelijke regels worden gesteld en een verlies aan verantwoordelijkheidsbesef bij SVr en uitvoeringsorganen. Dit laatste zou een gevolg kunnen zijn doordat de SVr en uitvoeringsorganen beperkt worden in hun beleidsvrijheid tot regelgeving. In hoeverre is de nu nog bestaande centralisatie van regelgeving ingegeven door een zekere voorzorg om een te ruime interpretatie van de wet vooraf te voorkomen? Is het kabinet bereid een nadere motivering te geven voor de thans voorgestelde bepalingen inzake de bevoegdheidsverdeling in de premievaststelling, de voorziening op grond van artikel 16 nWW inzake verlies van arbeidsuren en aspecten van de vrijstelling van verplichtingen (artikel 27, vierde lid)? Het R.P.F.-fractielid vroeg voorts een reactie op de suggestie van de SVr om, hetzij in de sociale verzekeringswetten, hetzij in de Organisatiewet: Sociale Verzekering een bepaling op te nemen analoog aan artikel 67, tweede lid van de Ziekenfondswet.

4.6. Werkdruk van het bestuurlijk en justitieel apparaat

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van oordeel dat voordat een stelselherziening van sociale verzekeringen zou kunnen worden ingevoerd het verstandig zou zijn eerst dan wel tegelijkertijd de herziening van het beroepsrecht te behandelen. De rechtszekerheid van betrokkenen bij invoering van ieder nieuw systeem, want ieder nieuw model zal in een overgangperiode tot enige onzekerheid kunnen leiden bij uitkeringsgerechtigden en tot beroepsprocedures, is daarmee uitdrukkelijk gediend. Zij vroegen het kabinet naar de tijdspanne die gemoeid zou zijn met de voorbereiding van de hier aangekondigde wetsvoorstellen.

4.8. Misbruik en oneigenlijk gebruik

Overeenkomstig de opvatting van de leden van de C.D.A.-fractie was inmiddels een brief verschenen over een planmatige aanpak van misbruik en oneigenlijk gebruik in de sociale zekerheid. Die brief vergt een aparte discussie. Welke gevolgen kunnen voor dit ontwerp ontstaan?

5. DE FINANCIËLE EFFECTEN VAN DE STELSELWIJZIGING

5.1. Inleiding

5.1.1. Algemeen

In het voorlopig verslag hadden de leden van de fractie van de P.v.d.A. gewezen op de ernstige inkomensgevolgen van de kabinetsvoorstellen voor arbeidsongeschikten en werklozen. Tevens waren zij zeer uitgebreid ingegaan op het hoofdmotief van deze stelselwijziging – de te bereiken bezuinigingen – en de wijze waarop het kabinet de bezuinigingsbedragen meent te moeten ramen. Daarbij wezen zij erop dat de kabinetsberekeningen op uiterst onzekere veronderstellingen berusten en slechts uitgaan van een variant, terwijl doorrekening van meerdere varianten gewenst ware en de presentatie (o.a. door de volgorde in de berekeningen) misleidend is. De leden van de fractie van de P.v.d.A. waren de staatssecretarissen en de ambtelijke staf erkentelijk voor de uitvoerige en gedegen wijze waarop getracht is de gestelde vragen te beantwoorden. Op een aantal punten, die nog verheldering behoeven, kwamen zij in de loop van dit voorlopig verslag terug.

De leden van de P.v.d.A.-fractie constateerden tot hun spijt dat uit de memorie van antwoord nWW (evenals uit de memorie van antwoord van de AAW/WAO en de Invoeringswet) dat de inkomensgevolgen van de regeringsvoorstellen aanzienlijk ernstiger zullen zijn dan altijd voorgespiegeld. Tevens constateerden zij dat het kabinet dit nog steeds tracht te verhullen door gevraagde gegevens niet te verschaffen, misleidende tabellen te presenteren, enz.

Met betrekking tot de bedragen die bezuinigd worden blijkt het kabinet een eigen systematiek te gebruiken die de mogelijke gevolgen van de stelselherziening ernstig onderschat, o.a. omdat het effect van de arbeidsverledeneis wordt gebagatelliseerd en er uitgegaan wordt van een constant volume, terwijl feitelijk het aantal arbeidsongeschikten de komende jaren nog zal groeien, de uitkeringsduur op onbekende gronden relatief kort wordt ingeschat, etc.

Het kabinet is van mening dat de leden van de P.v.d.A.-fractie geen voldoende onderbouwing leveren voor hun bewering dat het bezuinigingsbedrag van de stelselwijziging meer zou zijn dan f 3,8 mld. en verzocht deze leden zelfs dan maar zelf een bijgesteld ombuigingsoverzicht te geven waarin een en ander wordt toegelicht (memorie van antwoord blz. 132). Dit kwam de leden van de P.v.d.A.-fractie als merkwaardig voor. Het is niet deze fractie die wetsvoorstellen zonder voldoende onderbouwing bij de Tweede Kamer aanhangig maakt. Bovendien nodigden deze leden het kabinet uit de bijdrage van genoemde leden aan het voorlopig verslag nog eens goed te herlezen. Daarin wordt juist uitdrukkelijk niet verzocht om één berekening maar om berekening van een aantal varianten (een zgn. scenario-analyse, zoals in het milieubeleid en in het bedrijfsleven gebruikelijk is). Dit vanwege het grote aantal zeer onzekere veronderstellingen dat – noodzakelijkerwijze! – gehanteerd moet worden om het bezuinigingsbedrag, dat het gevolg is van de stelselwijziging, te berekenen. Deze vooronderstellingen hadden de leden van de P.v.d.A.-fractie een voor een de revue laten passeren en systematisch besproken. In de memorie van antwoord wordt op de in dit kader door deze leden gemaakte opmerkingen ook uitgebreid ingegaan. Des te meer had het deze leden verbaasd dat het kabinet blijft weigeren meer inzicht te verschaffen in het feitelijk bezuinigingsbedrag, door het verrichten van een scenario-analyse gebaseerd op wisselende vooronderstellingen. De regering blijft zo haar bezuinigingsbedrag (naar nu blijkt uit de memorie van antwoord f 4,5 mld.) op een beperkte en zeer aanvechtbare reeks vooronderstellingen baseren.

De leden van de P.v.d.A.-fractie constateerden dat in de memorie van antwoord wordt opgemerkt dat in de Centrale Persoonsregistratie Sociale Verzekeringen (CPSV) mede in het licht van het recentelijk bij de Tweede Kamer ingediende wetsvoorstel op de Persoonsregistraties, «aandacht zal worden besteed aan de bescherming van de persoonlijke levenssfeer». De leden van de P.v.d.A.-fractie zouden graag gedetailleerder vernemen hoe dit precies zal plaatsvinden en welke waarborgen daartoe zijn ingebouwd. Dat aansluiting zal worden gezocht bij de regeling zoals is opgenomen in het voorstel van Wet op de Persoonsregistratie onderschreven deze leden. Dit wetsvoorstel is echter nog niet door de Kamer behandeld. Dat daar nu in dit wetsvoorstel al op vooruitgegrepen wordt, belast ten onrechte de discussie daarover. Bovendien wordt op belangrijke elementen een wijziging in gangbare procedures voorgesteld. Te denken ware o.a. aan de omkering van bewijslast, die dit wetsvoorstel behelst. Deze leden hadden een antwoord gemist op hun vraag naar de mogelijke aansprakelijkheid van de betrokken beheerders van dataverzamelingen voor het doorgeven van onjuiste gegevens. Daar ontvingen zij graag alsnog een antwoord van het kabinet op.

De leden behorende tot de C.D.A.-fractie hadden met waardering kennis genomen van de antwoorden van de bewindslieden op de rond dit

hoofdstuk gehouden beschouwingen en gestelde vragen. De antwoorden en de grote hoeveelheid nieuwe en aanvullende cijfermatige gegevens zullen zeker het inzicht in het voorliggende wetsvoorstel en in de andere tot de stelselwijziging behorende wetsvoorstellen verdiepen. Deels zullen deze leden er zondig op terugkomen bij deze andere wetsvoorstellen. Hier wilden deze leden op een aantal punten ook nog terugkomen.

De memorie van antwoord versterkte hen in hun opvatting dat de gegeven cijfers niet zozeer absolute als wel relatieve waarde hebben. De cijfers over de structurele situatie na stelselherziening hebben hun waarde door de vergelijking met de op basis van dezelfde uitgangspunten geëxtrapoleerde cijfers die de huidige situatie weergeven. Hoe de werkelijke cijfers zullen zijn hangt natuurlijk sterk af van de ontwikkeling van de macro-economische werkelijkheid, waarvoor tot nu zelfs nog geen prognose is. Dit alles noopt tot bedachtzaamheid bij het hanteren van de cijfers. Deze leden hadden er begrip voor dat de bewindslieden bij het presenteren van het wetsvoorstel, anders dan de Sociale Verzekeringsraad in zijn advies, hebben gekozen voor één scenario. Deze leden zouden gaarne nogmaals in het kort aangegeven willen zien waarom de bewindslieden juist dit scenario hebben gekozen.

5.1.2. *De vooronderstellingen*

De berekeningsmethodiek

De memorie van antwoord vermeldt – naar aanleiding van een verzoek van de leden van de C.D.A.-fractie om commentaar op de SVr-berekeningen – een verwijzing naar de brief van 11 november 1985 (kamerstuk 19 261, nr 4) aldus de leden van de P.v.d.A.-fractie. In hoofdstuk 6 van deze brief is ingegaan op de financiële berekeningen van de SVr. Verder wordt ingegaan op de SVr-berekeningen, met uitzondering van enige merkwaaardige opmerkingen over de brede marges die de SVr als structureel resultaat van zijn berekening zou vinden. De leden van de P.v.d.A.-fractie betreurden het dat het kabinet kennelijk niet op zakelijke wijze wil ingaan op de SVr-berekeningen. De SVr berekent immers een beleidsscenario (variant C) en drie varianten op basis van uiteenlopende vooronderstellingen met betrekking tot de werkloosheidscomponent c.q. de uitwerking van de wijzigingsvoorstellen met betrekking tot de arbeidsongeschiktheidsregeringen.

In variant A is een werkloosheidscomponent van 61% aangenomen, in variant B 42%, in variant D 48% (SVr advies blz. 286). Natuurlijk leiden deze verschillen in vooronderstellingen ook tot verschillen in uitkomsten: de bedoeling van deze analyse is immers juist de gevoeligheid van de berekeningen voor de verschillende vooronderstellingen (mede) duidelijk te maken. Daarbij is variant C met een werkloosheidscomponent van 3% duidelijk het vergaandst, maar bedoeld als beleidsvariant, en niet als doorrekening van de kabinetsvoorstellen. Het kabinet merkt op dat zij gekozen heeft voor de berekening van één beleidsscenario, juist om uiteenlopende uitkomsten te vermijden. De berekening van het kabinet is echter daardoor wel zeer sterk afhankelijk van de juistheid van de door het kabinet veronderstelde werkloosheidscomponent van 37%. De leden van de P.v.d.A.-fractie betreurden het dat het kabinet halsstarrig bij haar berekeningswijze blijft. Is de reden hiervoor gelegen in het feit dat het kabinet niet in staat is de juiste berekeningswijze uit te voeren op de door de P.v.d.A.-fractie in het voorlopig verslag gevraagde wijze?

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen zich af of het waar is dat de SVr van recentere gegevens gebruik heeft gemaakt dan het kabinet. Gaarne ontvangen zij van het kabinet antwoord op die vraag. In de memorie van antwoord wordt verder opgemerkt dat de vraag of de SVr-berekeningen nauwkeurig zijn, mede afhankelijk is van andere

factoren zoals de gebruikte rekenmethodiek. Dit leek genoemde leden vanzelfsprekend. Beschikt het ministerie over aanwijzingen dat de gebruikte rekenmethodiek en de gehanteerde vooronderstellingen feilen vertonen? Gaarne ontvingen zij antwoord op deze vraag. Is het antwoord van het kabinet bevestigend dan zagen zij de door de SVr gemaakte fouten graag beargumenteerd aangetoond.

Arbeidsongeschiktheidsregelingen

De werkloosheidscomponent is in het voorlopig verslag door de leden van de P.v.d.A.-fractie uitvoerig besproken. Op een groot aantal punten geeft het kabinet in de memorie van antwoord verduidelijking naar aanleiding van de door de genoemde leden gestelde vragen. De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen zich – mede in het licht van het gestelde in de memorie van antwoord bij het wetsvoorstel inzake Wijziging AAW/WAO – af hoe de werkloosheidscomponent in de groep vroeggehandicapten te ramen is. Gaarne hadden zij op dit punt nog enige informatie over de door de regering gehanteerde vooronderstellingen. Hoe hoog is de werkloosheidscomponent geschat in de groep vroeggehandicapten die de komende twee jaar zal worden herkeurd, en welke schatting is voor de structurele situatie aangenomen? Met betrekking tot de zelfstandigen is een werkloosheidscomponent van 25% aangenomen. De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen zich af hoe bij eliminatie van deze 25% de structurele uitkeringslasten van de ABW en AAW zullen worden beïnvloed. Zijn dit de bedragen genoemd in tabel 5.3 van de memorie van toelichting ad f 160 mln. en f 30 mln. waar tegenover extra uitgaven in de RWW zouden staan van f 105 mln. In de memorie van antwoord wordt opgemerkt dat verwacht mag worden dat de werkloosheidscomponent bij oudere werklozen gemiddeld genomen groter zal zijn dan bij jongere werklozen. De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen zich af hoe hoog de veronderstelde werkloosheidscomponent dan is voor de groep beneden 35-jarigen die de komende twee jaar herkeurd wordt, in vergelijking met de structurele werkloosheidscomponent. Het antwoord op deze vraag zagen zij met spanning tegemoet.

Werkloosheidsregelingen

Tabel 5.1 c vermeldt, zo stelden de leden van de P.v.d.A.-fractie, de volume-consequenties voor de Werkloosheidswet in de structurele situatie uit hoofde van de werkloosheidscomponent. Betreft dit alleen (ex-)werknemers of omvat de tabel ook de volume-ontwikkeling met betrekking tot zelfstandigen en vroeggehandicapten? Is de conclusie juist dat van de 254 000 arbeidsongeschikten (in mensjaren) er slechts 74 000 in de nieuwe WW komen, en 45 000 AAW/WAO-ers na de overheveling zelfs geen bijstandsuitkering zullen ontvangen, zoals blijkt uit tabel 5.1 c? Met hoeveel personen neemt de groep echte minima toe, zo vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie zich af (in de structurele situaties): Gaarne ontvingen zij een antwoord van het kabinet daarop.

Met betrekking tot de feitelijke gemiddelde uitkeringsduur gedurende welke werklozen nu en in de toekomst (onder het nieuwe stelsel) recht op een uitkering kunnen doen gelden, had de memorie van antwoord meer vragen opgeroepen dan beantwoord. De indruk die de leden van de P.v.d.A.-fractie kregen naar aanleiding van het advies van de Raad van State en de SVr is, dat de uitkeringsduur onder het nieuwe stelsel aanzienlijk korter is dan onder het oude stelsel. Natuurlijk zouden zij zich graag van het tegendeel willen laten overtuigen, maar argumenten daartoe ontbreken in de memorie van antwoord. Het kabinet merkt op dat in de memorie van toelichting uitgegaan is van de duur, exclusief de eis van een arbeidsverleden. Dit achtten de leden van de P.v.d.A.-fractie een onaanvaardbare rekenmethodiek. Gaarne ontvingen zij een berekening

van de gemiddelde uitkeringsduur gedurende de periode van loonderving inclusief de eis van een arbeidsverleden; dus gebaseerd op dit wetsvoorstel, in tegenstelling tot de eerdere berekening. Voor wat betreft de berekening van de huidige gemiddelde uitkeringsduur gingen deze leden uit van de huidige «feitelijke situatie» van de werkloosheidsregelingen; dat wil zeggen inclusief de 50-plus-regeling en de verlengde WWV-periode voor 57,5 jarigen. Is de gemiddelde huidige duur zo gedefinieerd 0,80 jaar, zoals weergegeven in tabel 5.1 d, of interpreteerden deze leden genoemde tabel onjuist? Indien deze tabel niet de gevraagde huidige, feitelijke situatie weergeeft, dan ontvangen deze leden graag alsnog informatie over de werkelijke uitkeringsduur, alsmede een vergelijking met de nieuwe situatie. Wordt met 0,80 jaar overigens 10 maanden bedoeld?

Met betrekking tot de bruto-uitkeringsbedragen per werkloze, arbeidsongeschikte en zieke voor en na de stelselherziening, zoals weergegeven in tabel 5.1 e, vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie zich af waarom het bedrag bij ziekte voor en na de stelselherziening identiek is. De wijzigingen van de minimumdagloonbepalingen en van het in rekening brengen van de minimumdagloonbescherming gedurende de eerste zes weken aan de werkgever, leidt toch tot bezuinigingen en verschuivingen in de uitvoering?

5.1.3. *De uitvoeringskosten*

De leden van de P.v.d.A.-fractie merkten in het voorlopig verslag op dat de kosten van uitvoering van het stelsel van sociale zekerheid niet gering zijn. De regering raamt de uitvoeringskosten voor 1986 op maar liefst f 3,4 mld. Met de uitvoering is dan ook een zeer omvangrijk apparaat belast, dat door de nu voorgestelde wets(wijzigings)voorstellen sterk wordt geraakt. De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden een groot aantal vragen gesteld met betrekking tot de consequenties van de voorliggende wetsvoorstellen voor de kosten van uitvoering van het stelsel van sociale zekerheid. Tot hun verbazing en ergernis zijn deze vragen door het kabinet niet beantwoord in de memorie van antwoord. In de memorie van antwoord is met betrekking tot de praktische consequenties, enkele nietszeggende algemeenheden daargelaten, geheel niets vermeld. Moet hieruit worden afgeleid dat het kabinet wetsvoorstellen aan het Parlement voorlegt waarvan het de praktische consequenties niet kan overzien, zo vroegen deze leden zich af. Is dit niet in strijd met de aanwijzingen voor de wetgevingstechniek en de ISMO-afspraken? Een concreet antwoord op deze vraag verwachtten genoemde leden in de nota naar aanleiding van het eindverslag. In het voorlopig verslag vroegen deze leden o.a. naar de kosten van herkeuring van de arbeidsongeschikten beneden de 35 jaar en de kosten van overgang naar de nWW. Allereerst neemt het nWW-volume hierdoor toch sterk toe en dientengevolge ook de uitvoeringskosten. Ten tweede zet de herkeuring de GMD onder zware druk. De heer Boersma, voorzitter van de directie van de Gemeenschappelijke Medische Dienst, deelde recentelijk zelfs mede dat een zorgvuldige herbeoordeling van de 100 000 uitkeringstrekkenden tot 35 jaar, die naast de overige werkzaamheden zal moeten gebeuren, niet zal kunnen binnen de 2 jaar die de staatssecretaris eist. Het uitvoerend apparaat, de GMD, is daartoe simpelweg niet in staat. Ook van de directies van bedrijfsverenigingen hadden de leden van de P.v.d.A.-fractie dergelijke signalen vernomen. Essentieel in de voorliggende wetsvoorstellen is naast de reeds genoemde herkeuring het sanctie- en vervolgingsbeleid, de «gelijke» behandeling van ongehuwd samenwonenden, stringente vrijlatingsbepalingen en overhaaste invoering. Op deze punten hadden de leden van de P.v.d.A.-fractie gevraagd naar de financiële, uitvoeringstechnische gevolgen. Het had deze leden getroffen dat ook in de invoeringswet deze aspecten niet aan de orde komen, evenmin als bij de afzonderlijke wetsvoorstellen.

Met betrekking tot de AOW is invoering tot op heden vrij simpel. Toch kan de Sociale Verzekerings Bank een technisch eenvoudige operatie als splitsing van de uitkeringsrechten reeds niet verwerken. Uit de notitie Leefvormen blijkt dat 42 000 ongehuwden-uitkeringen worden verstrekt aan bejaarden die samenleven met een partner, van de in totaal 880 000 ongehuwden-uitkeringen. Kijken we bijvoorbeeld naar het aantal ongehuwden-uitkeringen in de Bijstandswet, waar nu al regelmatig onderzoek plaatsvindt naar het al dan niet aanwezig zijn van een leefeenheid, dan is dat een aanzienlijke kleinere groep. De uitvoeringskosten zijn daar echter niet gering (o.a. 275 sociaal rechercheurs/bijzondere controleurs). Aan te nemen valt aan de hand van deze door de regering verstrekte gegevens, dat een schatting van 500 in dienst te nemen AOW-controleurs, met daaraan verbonden kosten van f 100 000 per arbeidsplaats, toch niet irreëel is. Dat zou echter wel betekenen, dat de uitvoeringskosten van de AOW met bijna een derde toenemen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie gingen zo uitvoerig in op het gestelde voorbeeld, de wijziging AOW, teneinde het belang van een zorgvuldige raming van de uitvoeringskosten te onderstrepen. Voor de overige wetsvoorstellen geldt mutatis mutandis hetzelfde. Beantwoording van de in het voorlopig verslag gestelde vragen zagen zij dan ook tegemoet.

5.2. De huidige situatie werknemersregelingen

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden nog behoefte aan enige verduidelijking op het punt van de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen aan ambtenaren, en het al dan niet aanwezig zijn van een werkloosheidscomponent daarin. De memorie van antwoord (blz. 140) merkt op dat bij toepassing van de Algemene Burgerlijke Pensioenwet geen werkloosheidscomponent in de arbeidsongeschiktheidsregelingen wordt verdisconteerd, zoals dat bij de toepassing van de WAO wel gebeurt. De memorie van antwoord Wijziging AAW/WAO (19 256, nr. 6, blz. 28) merkt precies het tegenovergestelde op. Daar wordt opgemerkt:

«Met betrekking tot het in de ABP-wet geregelde invaliditeitspensioen in het tot op heden steeds zo geweest dat zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de normen en begrippen uit de WAO. Nu de WAO wordt gewijzigd, ligt het dan ook in het voornemen een overeenkomstige wijziging van de ABP-wet te bevorderen. In de ABP-sfeer zal hierdoor echter materieel weinig veranderen omdat het ABP ook met betrekking tot de verdiscontering de jurisprudentie van de Centrale Raad van Beroep volgt.»

Uit deze passage leidden de leden van de P.v.d.A.-fractie af dat er wel degelijk sprake is van een werkloosheidscomponent, ook in het ABP-invaliditeitspensioen. Graag ontvingen zij echter de relatieve verdeling van de uitkeringsgerechtigde werknemers in de bedrijven versus de ambtenaren naarmate van arbeidsongeschiktheid, teneinde te bezien of er feitelijk inderdaad sprake is van een groot verschil, zoals het kabinet beweert. De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden echter het sterke vermoeden dat ook gedeeltelijk arbeidsongeschikte ambtenaren – gezien de vorenstaande passages – door de botte bezuinigingsbijl van de nu voorgestelde wijzigingen in de arbeidsongeschiktheidsregelingen zouden worden getroffen.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen of de conclusie juist is, dat het bruto uitkeringspercentage voor de werknemersregelingen 70 en voor de ambtelijke regelingen 73 is. Indien deze conclusie juist is vroegen zij wat de minderafgaven voor de overheid zullen zijn bij de uniformering op 70% voor beiden.

5.3. De structurele mutatie in de bruto uitkeringslasten

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden in de memorie van antwoord op het grootste deel van de bij hen levende vragen antwoord ontvangen. Op een beperkt aantal punten zouden zij de structurele uitkeringslasten graag geraamd willen zien. Met betrekking tot de hoogte en de duur van de ongerelateerde werkloosheidsuitkering zouden deze leden voorafgaand aan de vervolguitering, graag een vergelijking ontvangen van het huidige systeem met een systeem waarbij per leeftijdsjaar twee maanden aan de uitkering wordt toegevoegd. Dit kan aldus schematisch worden weergegeven:

Leeftijd	Duur uitkering
16/17/18	6 maanden
19	8 maanden
20	10 maanden
21	12 maanden
27	2 jaar
33	3 jaar
etc.	

De eis van een arbeidsverleden van 1 jaar zou dan komen te vervallen. Na de loongerelateerde uitkering ontvangen betrokkenen nog de vervolguitering van 1 jaar – zoals voorgesteld – en de voorziening van oudere werklozen, zoals in de huidige situatie.

Met betrekking tot de vrijlatingsbepalingen in de Toeslagenwet en IOW vroegen deze leden zich af wat de financiële opbrengst zou zijn indien de AOW-vrijlatingsbepalingen in de plaats van de huidige bepalingen zouden komen. En wat zouden de kosten zijn indien de 2-jaars grens komt te vervallen, een vrij te laten drempelbedrag van 15% WML en een maximum van 30% WML wordt ingevoerd? Met betrekking tot de ex-zelfstandigen in de IOW, onder de voorwaarden zoals deze door de SER zijn uiteengezet, zouden kosten. Met betrekking tot de IOW vroegen deze leden zich af wat de kosten zouden zijn indien deze geen verslechtering voor oudere werklozen meer zou behelzen. Dat wil zeggen, verlaging toetredingsleeftijd in de IOW; vrijlatingspartnerinkomsten: een uitkeringsniveau van 70% laatstverdiende loon voor 57,5-plussers en een verlengde vervolguitering voor de anderen. Met betrekking tot de AAW/WAO vroegen deze leden zich af wat de kosten zijn voor het zogenaamde «opstapje» ten behoeve van de reïntegratie van gedeeltelijk-arbeidsongeschikten; dit conform het advies van de SVR.

Wat zijn de kosten indien gedeeltelijk-arbeidsongeschikten buiten de ABW worden gehouden via toelating in de IOW zonder leeftijdsbeperking?

Berekeningen voor de periode 1986 t/m 1990

De leden van de P.v.d.A.-fractie zouden graag een bijgesteld overzicht willen ontvangen van de consequenties die uitstel van invoering van de stelselherzienende maatregelen (naar 1 oktober 1986) heeft. Daarbij wensten zij o.a. geïnformeerd te worden over de gevolgen voor de overheidsfinanciën, de sociale fondsen, de bruto-uitkeringslasten 1986 en 1987 en het premiebeeld 1987. Welke veronderstelling hanteert het kabinet met betrekking tot de verdisconterende werkoosheidslasten, zo vroegen deze leden zich af. Dit mede in het licht van de berekeningen in ESB, die worden aangehaald in de memorie van antwoord AAW/WAO (19 256, nr. 6, blz. 45). Moet uit de daar gemaakte opmerkingen worden afgeleid dat de mensen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering een aanzienlijk geringer financieel effect van de afschaffing van de verdiscontering verwachten dan de staatssecretarissen?

Tabel 5.3 en 5.3 f geven de mutaties in uitkeringslasten bij een aantal varianten. Kan daaruit worden geconcludeerd dat het voor de (gedeeltelijk) arbeidsongeschikten in 1986 en 1987 praktisch niets uitmaakt of de «verbetering» zoals de «Nader rapport-variant» wordt aangeduid, wordt doorgevoerd? Afschaffing van de verdiscontering blijft toch ook in die variant de belangrijkste structurele bezuinigingspost van de stelselherziening?

De leden van de P.v.d.A.-fractie misten een raming van 2 posten. Door de stringente vrijlatingsbepalingen zal (net als bij de tweeverdienersoperatie is gebeurd) een aantal kleine tweeverdieners uit de arbeidsmarkt stappen. Het aantal toeslagen aan partners zal daardoor met 10 000 à 20 000 toenemen. Wat zijn daarvan de kosten? Een tweede kostenpost betreft de toename in misbruik en oneigenlijk gebruik waartoe de wetsvoorstellen uitlokken. De regering raamt het misbruik en oneigenlijk gebruik in de nWW nu op 4 à 5%. De Federatie van Bedrijfsverenigingen merkt op dat de wetsvoorstellen uiterst fraudegevoelig zijn. Te denken ware aan de eis van een arbeidsverleden, de gelijkstelling samenwonende ongehuwden, de «inkomens»-definitie, etc. Indien de toename van het misbruik en oneigenlijk gebruik 50% zou bedragen, wat zouden daarvan dan de kosten zijn?

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen of de berekeningen van de structurele besparingen als gevolg van de stelselwijziging «groeigevoelig» zijn? Zo ja welke groeivoet is gehanteerd? Tenslotte vroegen de leden van de V.V.D.-fractie of er al iets meer te zeggen valt over de middellange termijnprognose 1987–1990 met betrekking tot de sociale zekerheidsuitgaven.

5.4. Een nieuwe financieringsstructuur: structurele situatie

Het kabinet constateert, aldus de leden van de P.v.d.A.-fractie, dat de verschuiving van de uitvoeringslasten uit AAW/WAO naar de werkloosheidsregelingen een denivellerend effect heeft. In de memorie van antwoord Wijziging AAW/WAO (19 256 nr. 6, blz. 44) wordt zelfs een koopkrachteffect van min 0,3% op minimumniveau en plus 1,7% op modaal geraamd. De afstand minimum – modaal wordt dan dus weer 2% groter; dit terwijl de afstand tussen minimum en modaal in 20 jaar nog niet zo groot is geweest als thans het geval is. De wijze waarop de regering de premieverdeling vorm wil geven, zal deze denivellerende tendens verder versterken. Terecht merkt het kabinet op dat het totale denivellerende effect pas op termijn wordt bereikt, en het feit dat het hier een partiële analyse betreft. De leden van de P.v.d.A.-fractie zouden het op prijs stellen een berekening te ontvangen, gebaseerd op de tabellen 5.3 e – 5.3 i waarin de ontwikkelingen in de bruto-uitkeringslasten voor de jaren 1986–1990 wordt geschetst. Hoe zal de premie-ontwikkeling op basis van die berekeningen plaats vinden, en wat is daarvan het koopkrachteffect op het niveau van minimum, modaal en twee keer modaal?

Met betrekking tot de relatie tussen premieheffing en de arbeidsduur kwamen de leden van de P.v.d.A.-fractie terug op hun in het voorlopig verslag gestelde vragen, die het kabinet niet wenst te beantwoorden. Terecht merkt het kabinet op dat een systeem van staffeling tot een progressieve premieheffing zal leiden. Het kabinet merkt op de inkomenseffecten onaanvaardbaar groot te achten. Deze uitspraak kwam deze leden als nogal voorbarig voor, gezien het feit dat de inkomenseffecten van een dergelijke gestaffelde premieheffing onbekend zijn. Het kabinet verstrekt geen informatie met betrekking tot deze effecten, ondanks de vragen daarnaar. Teneinde de relatie tussen premieheffing en uitkeringsrecht in stand te houden zou ook kunnen worden gedacht aan een beperkte premie – van bij voorbeeld 1% werkgever-1% werknemer – tot een bepaalde arbeidsduur (voorlopige 32 uur) met daarboven een

staffeling. Ook de inkomensgevolgen van een dergelijke variant zouden deze leden graag in de nota naar aanleiding van het eindverslag vernemen. Het kabinet merkt op dat de ervaringen met de franchise in de WAO geen reden tot optimisme geven. De leden van de P.v.d.A.-fractie zouden graag vernemen of de WAO-franchise inderdaad tot onoverkomelijke administratief-technische problemen heeft geleid, zoals het kabinet suggereert. Meer informatie zouden zij op dat punt graag ontvangen.

De leden van de C.D.A.-fractie noemden in het voorlopig verslag de 50-50-verdeling van de nWW-premie over werkgevers en werknemers «simpele rekenkunst». Na het antwoord wilden zij dit wel veranderen in «symboliek». Zij stelden vast dat de 50-50-verhouding bedoeld is om de «in beginsel gelijke betrokkenheid van beide maatschappelijke groeperingen» aan te duiden.

Of gelijke betrokkenheid ook tot een 50-50-verhouding zou moeten leiden hangt naar hun mening bijvoorbeeld ook af van aard, gewicht en positie van de betrokken groepen. Zij moesten echter toegeven dat zij geen andere beter onderbouwde verdeling kunnen aanbieden. Zij voelden zich in hun relativerende opmerkingen gesterkt door de uitspraak dat van jaar tot jaar bekeken zal worden, onder op basis van het «op dat moment vigerend macro-economisch beleid» wat de feitelijke verdeling zal (moeten) zijn. Sluiten de bewindslieden uit dat in het kader van dat macro-economisch beleid de overheid, anders dan als werkgever, een rol zou kunnen spelen bij de premiebetaling?

Deze leden wilden hier terugkomen op wat zij in het voorlopig verslag zeiden over de situatie in 1986 (tabel 5.13) ten aanzien van de structurele situatie (tabel 5.7), waaruit blijkt dat de situatie in 1986 een fors voordeel voor het overheidsbudget en een fors nadeel voor de werknemers in het bedrijfsleven inhoudt ten opzichte van de structurele situatie. Deze situatie lijkt voort te vloeien uit het feit dat in 1986 de ambtenaren nog niet in het systeem betrokken zijn. Dat door andere oorzaken per saldo toch een premieverlichting voor de werknemers optreedt doet niets af of toe aan de eerder gesignaleerde lastenverschuiving.

Deze leden herhaalden hun (bezorgde) vraag of dit (in de structurele situatie) niet bedoelde budgettaire voordeel voor de overheid niet van invloed zou kunnen zijn op de drang die de overheid zou voelen om tot besprekingen met de ambtenarenorganisaties te komen over het opnemen van de overheidswerknemers in het nieuwe stelsel. Het gevaar van gewenning van de overheid aan dit forse voordeel leek deze leden niet denkbeeldig. Ook in dit hoofdstuk komen de bewindslieden terug op de CNV-gedachte over de werknemersverzekering. De hoofdlijn van deze gedachte spreekt, zoals uit hun verkiezingsprogramma blijkt, de leden van de C.D.A.-fractie zeer aan.

Om deze reden wilden deze leden, hoewel niet van direct belang voor de voorgelegde wetsvoorstellen, kort ingaan op enige uitspraken die de bewindslieden doen in paragraaf 5.4. De bewindslieden stellen dat het kabinet een verantwoordelijkheid heeft voor het algemeen financieel-economisch beleid, alsmede daarbinnen voor de inkomensontwikkeling van actieven en niet-actieven. Zij stellen dat het kabinet tevens mede-verantwoordelijk blijft voor de structuur van de premieheffing. De leden van de C.D.A.-fractie wilden gaarne iets meer weten over de opvattingen van het kabinet over verantwoordelijkheid voor de inkomensontwikkeling van actieven en niet-actieven. Welke instrumenten zien de bewindslieden voor het realiseren van een dergelijke verantwoordelijkheid? Hoe verhoudt zich deze hier gestelde verantwoordelijkheid tot die van de sociale partners? Het dragen van een dergelijke verantwoordelijkheid moet het bestaan inhouden van normen om de bedoelde inkomensontwikkeling te kunnen beoordelen. Hoe komen deze normen tot stand? Wat verstaan de bewindslieden onder de «structuur van de premieheffing»?

Opgemerkt wordt dat de conclusie dat in de structurele situatie vooral de niet-werknemers en de werknemers in het bedrijfsleven een meer dan evenredige lastenverlichting ondervinden van de stelselwijziging inderdaad juist is. Kan nog eens nader worden toegelicht in welke mate tevens voor de overige groepen (overheid en werkgevers bedrijfsleven) in de structurele situatie een niet onbelangrijke verlichting van de sociale zekerheidslasten resulteert, zo vroegen de leden van de S.G.P.-fractie.

Verder wordt opgemerkt dat de toekomstige verdeling van de sociale zekerheidslasten niet los kan worden gezien van de financieel-economische ontwikkelingen in de komende jaren en dat op grond daarvan eventuele bijstellingen in de lastenverdeling altijd tot de mogelijkheden zullen behoren. Mag hieruit worden geconcludeerd dat een toename van de economische groei automatisch zal leiden tot een evenrediger lastenverlichting, zo vroegen de leden van de S.G.P.

5.5. Een nieuwe financieringsstructuur: de situatie in 1986

Met betrekking tot de premieverdeling zouden de leden van de P.v.d.A.-fractie het op prijs stellen meer informatie te ontvangen met betrekking tot de motivering van de WAO-premierverdeling, zoals deze in het verleden gold. Hoe is de premieheffing vanaf het begin in de WAO geregeld geweest? Welke argumenten hebben er destijds en in latere stadia toe geleid een deel van de WAO-premie op het loon van de werknemers te doen inhouden?

5.6. Structurele inkomensgevolgen

5.6.1. Algemeen

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden in het voorlopig verslag reeds naar voren gebracht de inkomenseffecten, zoals deze nu voorzien kunnen worden, onaanvaardbaar te achten. Dit te meer waar uit de memorie van antwoord blijkt dat het inkomen vóór werkloosheid/arbeidsongeschiktheid van de uitkeringsgerechtigden lager ligt dan het gemiddelde door werknemers verdiende inkomen (blz. 163 memorie van antwoord). Het zijn dus de lager betaalde werknemers die relatief vaak met werkloosheid en arbeidsongeschiktheid te maken krijgen, en nu door de voorgestelde bezuinigingsmaatregelen weer getroffen worden. Met betrekking tot de inkomensgevolgen in het algemeen voor de arbeidsongeschikten is van doorslaggevend belang de hoogte van de werkloosheidscomponent, en de wijze waarop de bepalingen zoals deze in wetsvoorstel 19 256 zijn verwoord, zullen uitwerken; dit voor de beneden 35-jarigen die zullen worden herkeurd. Verder zijn van groot belang de wijzigingen in systematiek. In paragraaf 3.8 waren zij daar al op in gegaan. Deze leden zouden graag een inventarisatie ontvangen van alle groepen (thans) uitkeringsgerechtigden die er als gevolg van de stelselwijziging op achteruit gaan, en de omvang van die groep.

Graag ontvingen deze leden alsnog de berekening van de inkomenseffecten van de nader-rapport-variant waarbij de bekorting van een half jaar achterwege blijft, zoals zij reeds in het voorlopig verslag hadden gevraagd. Voorts ontvingen zij graag een ware berekening van de inkomenseffecten van de regeringsvoorstellen in vergelijking met de huidige situatie. De argumentatie van het kabinet dat de huidige 50-plus-regeling en 57½-jarigen-regeling getroffen is in afwachting van de stelselherziening en derhalve niet in de vergelijking mag worden betrokken sprak deze leden zoals bekend mag worden verondersteld, niet erg aan. Hoewel het in het licht van de naderende verkiezingen wellicht begrijpelijk is dat het kabinet niet wil toegeven dat de uitkeringssituatie voor oudere werklozen verslechtert, achtten de leden van de P.v.d.A.-fractie dit geen argument.

Zowel voor de alleenverdienende als voor de tweeverdienende oudere werkloze van (op de eerste dag werkloosheid) resp. 48, 52 en 57½ jaar zagen deze leden graag een vergelijking. De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen in het voorlopig verslag om een correcte weergave en benoeming van de tabellen waarin de inkomenseffecten zijn gepresenteerd. In de memorie van antwoord (19 261, nr. 8, blz. 160) stelt het kabinet dat het haar niet duidelijk is welke fouten deze leden bedoelen, waardoor van haar kant het niet mogelijk is hier nader op in te gaan. Moet hieruit worden afgeleid dat de staatssecretarissen geen kennis hebben genomen van de memorie van toelichting?

De tabel op blz. 179 van de memorie van toelichting vermeldt immers: «Bijlage III Inkomenseffecten. Het verschil tussen huidige en voorgestelde netto uitkering voor alleenverdienende werklozen die niet aan de arbeidsverledeneis voldoen (3% van het bestand)».

De tabel op blz. 180 vermeldt: «Het verschil tussen huidige en voorgestelde netto uitkering per maand voor alleenverdienende werklozen die niet aan de arbeidsverledeneis voldoen (3% van het bestand)». Deze betiteling is bijna identiek. Wat is de reden dat de inhoud van deze tabellen zo uiteenloopt? De tabel op blz. 181 vermeldt dat het hier alleenverdienende werklozen betreft die niet aan de eis van een arbeidsverleden voldoen (39% van het bestand). Dit is echter in klaarblijkelijke tegenspraak met de tabel 5.21 op blz. 114. Nogmaals verzochten deze leden derhalve de staatssecretarissen kennis te nemen van de tabellen met de inkomenseffecten (blz. 179–184 memorie van toelichting) en alsnog correcte tabellen aan de Kamer te doen toekomen.

Met betrekking tot de inhoud van genoemde tabellen vroegen deze leden zich af wat precies de feitelijke inhoud is van het begrip «inkomensniveau» in deze tabellen. Hadden zij uit de beantwoording (blz. 163) goed begrepen dat met minimum-inkomensniveau in de tabel met betrekking tot alleenverdienende uitkeringsgerechtigden iets anders bedoeld is dan in de tabel met betrekking tot de tweeverdienende uitkeringsgerechtigden, doordat in het laatste geval het minimuminkomensniveau gedefinieerd is als 70% van het minimumloon? Indien dit zo was zouden de leden van de P.v.d.A.-fractie graag de tabellen met betrekking tot de tweeverdienende uitkeringsgerechtigden alsnog ontvangen waarbij voor minimum-inkomensniveau het minimum-loon is genomen, ten einde te kunnen beoordelen of dat tot verschillen leidt (Het betreft dan tabel 5.19, 5.22 en 5.24 van de memorie van toelichting).

5.9. Financiële gevolgen van verschuivingen in de uitvoering

Aangezien de brief die het kabinet had toegezegd ten aanzien van de financiële positie van de gemeenten niet beschikbaar was vóór het tijdstip waarop het eindverslag moest worden ingebracht (terwijl deze brief de eerste week van maart was beloofd) behielden de leden van de P.v.d.A.-fractie zich het recht voor op deze problematiek in te gaan bij het eindverslag Invoeringswet. Deze leden merkten overigens op dat zij van oordeel waren dat behandeling van de sociale zekerheidswetgeving zonder een duidelijk inzicht in de consequenties die dit heeft voor de gemeenten alsmede een oplossing voor de knelpunten, niet mogelijk was.

In het voorlopig verslag maakten de leden van de C.D.A.-fractie enige opmerkingen over mogelijke financiële en personele problemen bij de gemeenten met betrekking tot wijziging van hun positie bij de uitvoering van sociale voorzieningsregelingen ten gevolge van de stelselherziening. Ondanks of misschien wel door de uitvoerige beschouwingen van de bewindslieden op dit punt is de indruk van deze leden dat hier een situatie van onzekerheid en een houding van afwachten bestaat niet weggenomen. Deze leden hadden er begrip voor dat over deze ontwikkelingen moeilijk zekerheid te geven is. Zij vroegen echter aan de bewinds-

lieden wat de voornemens zijn om samen met de gemeenten voor deze speciale situatie de vinger aan de pols te houden.

Het was de leden van de C.D.A.-fractie opgevallen dat er weinig of geen reactie door het kabinet is gegeven op hun bemerkingen rondom de uitvoeringsorganisatie. Zoals gesteld in het voorlopig verslag kan toch niet een eenvoudige overdracht van taken plaatsvinden zonder een aantal randvoorwaarden vervuld te hebben. Daarbij dient gedacht te worden aan een vermindering van het aantal bedrijfsverenigingen, heldere regionale bestuurlijke constructies en een landelijk beheersorgaan.

7. ARTIKELEN

Artikel 3

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of wellicht artikel 3, tweede lid, er de oorzaak van was dat werkloos geworden grensarbeiders indien zij starten als zelfstandige ondernemer niet hun werknemersstatus kunnen herkrijgen, aangezien ze geen «werknemers» waren in de zin van de WW, maar een uitkering ontlenen aan hun situatie als werkloze werknemer van een ander EG-land. Op welke wijze kunnen deze problemen worden opgelost?

Artikel 7

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van oordeel dat het onderbrengen van overheidspersoneel onder de werkloosheidsregelingen bij wet dient te geschieden.

Artikelen 11 en 14

De leden van de C.D.A.-fractie concludeerden dat nog meer met de stelselwijziging samenhangende wetgeving aan de Kamer zal worden voorgelegd, hetgeen zij niet zagen zitten. Reden waarom zij aandrongen op een dusdanige formulering in het wetsvoorstel dat de door de P.v.d.A.-fractie gesignaleerde problematiek op een ietwat «rustiger» manier geregeld kan worden.

Artikel 16

De leden van de P.v.d.A.-fractie verwezen naar hun eerdere beschouwingen terzake. Naar hun oordeel is de definitie in artikel 16 eerste lid, onder b niet helder en sluitend. De mogelijkheid onder lid drie onder c dient naar hun oordeel te vervallen.

Artikel 16

Kan de regering aangegeven waar de leden van de C.D.A.-fractie in hoofdstuk 3.4.1 het antwoord kunnen vinden op hun vraag naar het juiste moment van inschrijving bij het GAB?

Artikel 17

De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden dat ook zij die op alle dagen van de week, maar gedurende minder dan 26 weken betaalde arbeid in loondienst hadden verricht (full-time/part-year werkenden) een uitkering zouden moeten kunnen verkrijgen.

Artikel 18

De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden dat ook andere situaties, zoals eerder beschreven, onder artikel 18 van de referterperiode moeten

worden vrijgesteld. Tevens meenden zij dat zij die vallen onder de categorieën als bedoeld in artikel 18 niet behoeven te voldoen aan de vereisten zoals onder meer geregeld in artikel 26.

Moesten de leden van de C.D.A.-fractie uit het antwoord afleiden dat bij werkloosheid door weeromstandigheden men wel beschikbaar is voor, zij het beperkte, arbeidsbemiddeling? Geldt dit ook bij vorst?

Artikel 19

De leden van de P.v.d.A.-fractie verwezen naar de algemene tekst.

Artikel 20

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden de volgende vragen. Eindigt het recht op een uitkering eveneens bij overlijden van de betrokkene? Waarom is dat niet vermeld? Wat is de reden dat het bepaalde in artikel 19, eerste lid, onder d hier niet is genoemd?

Artikel 21

De leden van de P.v.d.A.-fractie misten een aantal mogelijkheden waarbij de uitkering eveneens zou kunnen herleven. Zij verwezen naar de algemene tekst.

De staatssecretaris erkent dat het artikel een beperking betekent in vergelijking met de huidige WWV, zo stelden de leden van de C.D.A.-fractie vast. Hoe zulks weerlegd kan worden door verwijzing naar hoofdstuk VI werd voor deze leden niet helder gemaakt. Immers hoofdstuk VI was nog een betrekkelijk «maagdelijk» onderdeel.

Artikel 22

Moet deze procedure steeds volledig worden gevolgd door hen, wier uitkering herleeft, zo vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie.

Waar kunnen de leden van de C.D.A.-fractie het antwoord op hun vraag vinden?

Artikel 24

De leden van de P.v.d.A.-fractie achtten het schrappen van het begrip «passende arbeid» wenselijk.

Kan de staatssecretaris aangeven hoe de door de minderheid in de SVR gevreesde beroepsverdringing door dit artikel wordt tegengegaan, zo wilden de leden van de C.D.A.-fractie weten.

Artikel 25

De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden dat het tweede lid dient te worden geschrapt, temeer waar de discussie over de «bewijslast» nog in de Kamer aan de orde dient te komen in het kader van de werkzaamheden van de commissie-ISMO. Voor de overige argumenten verwezen ze naar hun eerdere opmerkingen terzake.

De leden van de fractie van de C.P.N. merkten op dat de stelling dat het hier om twee onvergelykbare systemen gaat, onverlet laat dat ook bij de belastingparadijzen de discussie voortkwam uit aanbevelingen van de ISMO. Bovendien spraken zij hun verbazing uit over een uitspraak van

staatssecretaris De Graaf in een televisie-uitzending van de KRO, waarin hij zei onvoldoende op de hoogte te zijn van deze kwestie. Hoe verhouden zich het onvoldoende op de hoogte zijn en de stelling van de onvergeloofbare systemen?

Artikel 26

De leden van de P.S.P.-fractie wilden weten in hoeverre het verplichte scholingsartikel, zoals opgenomen in art. 26, lid 1 onder f aansluit op de vigerende bepalingen in de werkloosheidswet en de WWV. Waarom wordt het niet voorgeschreven dat er instemming van of tenminste overleg met betrokkene voor het toepassen van dit artikel noodzakelijk is?

Artikel 29

De leden van de C.D.A.-fractie stelden de volgende vragen. Wil de staatssecretaris meer concreet aangeven hoe hij zich de gang van zaken voorstelt in relatie met de huidige praktijk. Zijn de SAB's daartoe nog geneigd en in staat?

Artikel 33

Waarom werd de suggestie van de leden van de C.D.A.-fractie voor een ruimere reactie niet overgenomen?

Artikel 34

De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden dat de inkomsten uit ouderdomspensioen als geregeld in het eerste lid tot maximaal 100% van het dagloon zouden kunnen worden geanticumuleerd, maar niet volledig in mindering worden gebracht.

Artikel 35

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen naar een berekening in een willekeurig voorbeeld waarbij de werknemer een uitkering met toeslag op basis van kostwinnerschap voor een meerpersoonshuishouden ontving. Heeft de regeling ten aanzien van neveninkomsten rekening gehouden met het «dubbele effect» op zowel de uitkering als de toeslag?

Wordt een «marktwerknemer» nu meer gestimuleerd dan een ambtenaar in het aanvaarden van arbeid van bijvoorbeeld tijdelijke aard, zo vroegen de leden van de C.D.A.-fractie.

Artikel 42

De leden van de P.v.d.A.-fractie kondigden aan dit artikel vergaand te willen wijzigen.

Artikel 44

De leden van de P.v.d.A.-fractie kondigden aan dit artikel ingrijpend te willen wijzigen.

Artikel 45

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van oordeel dat de dagloonvaststelling door de Raad mede afhankelijk is van het bepaalde in artikel 128, tweede lid. Waarom wordt in artikel 128, tweede lid een dagloonbesluit waaraan de staatssecretaris zijn goedkeuring hecht niet eerst gepubliceerd?

Artikel 47 e.v.

De hoogte van de uitkering – i.c. de stapsgewijze afbouw – achtten de leden van de P.v.d.A.-fractie niet acceptabel. Zij meenden dat deze artikelen behoren te vervallen.

Artikel 51

Verwijzing naar de adviesaanvraag stelselwijziging en de logica voor een voor ieder gelijke vervolgitkering kan enigermate achterhaald zijn. Immers, wanneer de halfjaarlijkse stapjes zouden verdwijnen en het kabinet met de C.D.A.-fractie blijft ijveren voor een betere positie voor oudere werklozen met een behoorlijk arbeidsverleden, zou differentiatie in de vervolgitkering overwogen kunnen worden, zo stelden deze leden.

Artikel 64

De leden van de C.D.A.-fractie waren de staatssecretaris dankbaar voor de gedane tegemoetkoming. Wel vroegen zij zich af of de problematiek nu voldoende is «gediend»? Te denken valt aan oude vorderingen die op zich geen verband hebben met het faillissement, maar wel door het faillissement worden «getroffen». Had de SVr niet in dier voege geadviseerd?

Artikel 66

Kan worden uiteengezet of zich omstandigheden kunnen voordoen waar als gevolg van de ontslagprocedure bijvoorbeeld de ontslagbescherming, i.c. de loondoorbetalingsverplichting ondanks deze bepalingen toch in het gedrang geraken, zo vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie.

Artikel 105 en 106

Hoe werd de situatie dan wel bij de nieuwe Organisatiewet, zo wilden de leden van de C.D.A.-fractie weten.

Artikel 130

Het bleef de leden van de C.D.A.-fractie bezighouden hoe zij hun verantwoordelijkheid als medewetgever dienen te beleven wanneer bij alle artikelen, betrekking hebbend op de beroepsprocedure, alles verwezen wordt naar nadere adviezen en standpuntbepalingen. Zij neigden meer in de richting om bij het tot stand brengen van een nieuwe Werkloosheidswet ook het beroepsrecht goed te regelen, en niet een tijd later.

De voorzitter van de commissie,
Kraaijeveld-Wouters

De griffier van de commissie,
Van der Windt